

Martyrologium Usuardi Monachi

Usuard

Antverpiae, 1714

Mensis Februarius Habet Dies XXVIII.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-80973](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-80973)

Ignatii.

OBSERVATIO. Sanctissimi *Theophori* nulla in Fastis nostris Latinis antiquior exstat memoria, quam ea quæ à Romano parvo primum posita est hoc die: *Antiochie, Ignatii episcopi & martyris*. Auctorem Acta illa vidisse existimo, quæ post alios à Majoribus nostris vulgata atque olim ab Adone contracta, disertissime exprimunt, hoc ipso die *Kal. Februarii* martyrium complevisse anno *Traiani XI, Attico & Marcello Coss.* Atque ex eo Adonis compendio, inter festivitates Apostolorum relato, pauca illa sua Usuardus decerpit, nec sic tamen ad veritatem satis exacta. Genuina ipsa & sincera Ignatii Acta primus in lucem protulit Usserius anno MDCXLVII, quæ mirum est Henschenio non innotuisse, de cetero inclytissimi martyris res gestas diligentissime profecuto. Eadem illa Usseriana recudi curavit Ruinartius inter selecta à pag. 9, ac præterea fontem ipsum Græcum in bibliotheca Colbertina feliciter repertum, cum nova interpretatione ad calcem adiecit à pag. 695, in quibus certamen clare signatur XIII *Kal. Januarii*, seu XX Decembris, ad quem diem Castellanus eum remisit, iusto, ni fallor, scrupulior. Recentiores alii in laudando Ignatio styllum exercuere; sufficiat Tillemontium indicasse tomo 2 à pag. 190 ad 212 præter notas. Nos de his plura in Februarii Supplemento.

Pionii.

De *Pionio* sic agunt Hieronymiana, ut interprete & commentatore opus sit, qualem sese præbuit Florentinus. Clare Romanum parvum: *Smyrne, Pionii martyris & aliorum* xv. Hic Acta sinceriora præ oculis habuisse videtur Ado, ex quibus primo loco textum suum composuit, à Nostro pro majori parte transumptum, rescissa periodo controversa: *Qui persecutione Antonini Veri &c.* Videantur Acta ipsa à Bollandò diligenter expensa, ubi in prolegomenis difficultates explicantur, quæ etiam hoc tempore viris eruditissimis dissertationum materiam præbent, ut est apud Ruinartium à pag. 120 & apud Tillemontium tomo 3 à pag. 367. Fateor in Actis alium diem notari, nempe IV Idus seu XI Martii (cum circa medium istius mensis passio certo contigisse videatur,) sed cur ad V Aprilis Pionium transferat Castellanus, nondum satis intelligo.

Ephrem.

Nec magis liquet unde asserere potuerit idem Castellanus clarissimum *Ephrem* decessisse 1X Julii. Hunc primus hoc die, nescio ob quam causam retulit Ado, ex quo ipsum Noster & ex hoc reliqui passim accepere. Nihil prætermisit Bollandus, quò omnia de eo scripta colligeret; quid addiderint recentiores examinare non vacat, continuam vitæ

Pauli.

seriem texuit Tillemontius tomo 8 à pag. 259 ad 319. *Paulus Tricastrinus* etiam Adonianus est, male illic, forte librarii vitio, *Trecastine* urbi adscriptus, quod à Notkero servatum est, à Nostro prudenter (ut credimus) correctum, licet in multis ejus apographis remanserit. Vide Acta pag. 93 & Castellani pag. 487. Solius *Brigide* hoc die meminit

Brigide.

Beda; Florus modo suo brevem adiecit laudationem; Ado singulare miraculum, inter Auctaria referendum: Noster id solum ex Adone mutuavit, quod textus exhibet. Antiquissimum illius virginis cultum probant pleraque apographa Hieronymiana. Rabanus *Scotum* meditavi, non male mutavit in *Hiberniam*, uti etiam Notkerus, qui tamen *Brigitam* scripsit. Credo equidem Castellani inter Sanctas, cetera synonymas, solenter distinxisse, ita ut alia *Brigida*, quæ hoc die colitur, alia Gallica, *Britta*; alia demum Sueca, quæ modo notissima est, *Birgitta* dici debeat. In iis quæ Hiberniæ patronam spectant, nihil desiderari passus est Bollandus, vitas quinque diversas illustrans, quas haud immerito, saltem ex parte, suspectas habent eruditi neoterici. Ceterum ex dictis patet textum nostrum integrum, ordine dumtaxat non nihil immutato, ex Adone profuere, cui Notkerus ea adjunxit, quæ præter *Brigidam* in Rabano repererat. Wandelbertus eam solam hodie celebrat:

*Brigida virgo potens Februi sibi prima Kalendas
Scotorum sancit miro celebrata favore.*

AUCTARIA.

ORNACEN. Plerumque purus & integer, hodie deficit in elogiis *Pionii Smyrnenfis* & *Pauli Tricastrini*; sic tamen ut post *Pionii martyris*, non omittat, *passi sunt cum eo & alii* xv.

MARCHIANEN. Textum purum habet excepto *Paulo*, qui plane omisus est.

ANTVERP-MAJ. Expunctum hic etiam *Pionii* elogium. In *Ephrem* satis purus est. Tum, de *Brigida*, ex Adone textui superaddit: *Que cum lignum altaris, in testimonium sue virginittis tetigisset, [statim] viride factum est.* In *Paulo* purus, postea inserit: *Eodem die, translatio*

sancti Andoëni archiepiscopi. In fine de Ignatio, *Andoëni* ex Adonis Martyrologio solum habet: *Ipso die, translat.* *sancti Ignatii episcopi & martyris.*

ROSWEYD. Ignatii elogium etiam omittit. In *Pionio* interpolatus & mutilatus est. Tum: *Severi, Ravenna, Severi episcopi & confessoris.* In *Ephrem*, purus. In *Scotia, Brigide virginis*, ut *Beda.* *Eodem die, S. Pauli civitatis Castrina episcopi & confessoris.*

PULSANEN. De *Pionio* & *Ephrem* tacet; addit autem in fine: *In monte Gargano, depositio Paschasis beati Paschasis abbatis.* De hoc Paschasio nihil quidquam hæcenus invenire licuit.

ANT-

ANTVERP. MAX-LUBEC. & UGHELLIAN. Toto reliquo textu satis puri, addunt de Brigida ex Adone quod supra dedimus. Et in fine:

Polycarpi & Severiani. Ipso die, sanctorum episcoporum Polycarpi & Severiani. Vide animadversionem historicam in Actis pag. 933. De iisdem SS. saepius infra.

ANTVERP-MAX. LEYDEN-BELG. & EDITIO ULTRAJ-BELG. A praecedentibus solo ordine differunt. Polycarpum & Severianum Brigidae praeposcentes: item quod Pionio x tantummodo vel xii focios adscribant.

LOVANIEN. Similis omnino esset, nisi caret toto Pionii elogio; atque etiam focis xv.

De Ignatio. ULTRAJ. LEYDEN. ALBERG. & DANT. De Ignatio post verba textus, adjiciunt: Hic quadam tempore per visionem in calum raptus, vidit & audivit quomodo angeli per antiphonarum reciprocationem, sancta Trinitati hymnos canebant. Qua visione edoctus, constituit in Antiochena ecclesia, juxta modum visionis, antiphonas decantari. Deinde per beatum Ambrosium ritus cantus de Graecis transiit ad Latinos. Pionio solum addunt focios xii. Penultimo loco de Polycarpo & Severiano. Demum de Brigida, ut supra.

CENTULEN. Rome, passio sancti Ignatii Antiochenensis episcopi: beati Johannis Apostoli discipulus, tertius post beatum Petrum Antiochenam rexii ecclesiam. Apud Zmirnam, Pionii martyris & aliorum xv. Eodem die, sancti Effrem, Adossensis ecclesiae dyaconi. In Scotia, sancta Brigida virginis. Trecae, sancti Pauli episcopi & confessoris. An hic alius sit at Tricastro, vide Praeternissos & Acta pag. 93.

Galleniti. BRUXELLEN. Ita incipit: In Scotia, S. Brigida virginis. Quae cum lignum &c. quibus addit: Ac pluribus aliis miraculis vita ejus praclaruit. Ignatio proprium elogium textit, quod non censui describendum. Sequitur: Item Galleniti martyris, qui cum praefato beato Ignatio passus est. Pionii encomium luxatum refert. De Ephraemo fere ut textus. Item sancti Pauli, civitatis Trecaestinae, Castrive Tpidori episcopi, cujus vita &c. Eodem die, beatorum Polycarpi & Severiani episcoporum & Praecordii presbyteri. Et translatio sancti Andoemi [Audoeni] Rothomagensis archiepiscopi. Ejus vita dabitur xxiv Augusti.

Praecordii. HAGENOVEN. Proprio etiam marte Ignatio clogium aptavit. In Pionio, Ephraemo, Paulo, satis purus est, praeterquam quod primo solum tribuat xii focios. Tum: In Scotia, sancta Brigida virginis, quae per multos erat propheta tam paganos quam Christianos. Quae cum quadam tempore &c. Ipso die, sanctorum episcoporum Polycarpi & Severiani. Vide quae superius dicta sunt.

AQUICINER. Pro Trecaestino, vel potius Tricastro, aut Tricastro, legit Tegastri.

Severi. VATICAN. num. 5949. Ravenna, sancti Severi episcopi. Addunt VICTORIN. & REG. SUEC. Viri gloriosi.

DAVERON. Perperam hoc die habet: Item Severi episcopi, cognomento Sulpitii, beati Martini Turonensis discipuli, Bituricensis civitatis Pontificis, genere ac sapientia clarissimi. Varii hoc die Severi recurrunt, de quibus videndus index Praeternissorum & Castellanus pag. 486 & 487.

BIGOTIAN. Qui fuit olim PP. Caeselinorum: Ipso die, sanctorum episcoporum Polycarpi & Severiani.

Sari. ALTEMS. in Anglia auctus: Petragicas, sancti Sui confessoris. In Actis vocatur Sorus.

CODEX S. RICARDI: Agrippiani Aniciensis Agrippiani. episcopi & confessoris. In Actis, Agrippiani.

STOZZ. & MEDIC. Apud Scotiam, S. Brigida virg. . . Hujus vitam virtutibus ac miraculis admirandam S. Donatus Scotus, episcopus Fesulanus scribens commendat. Item, translatio corporis sancti Aldoem archiepiscopi, quando a Gallia per visionem Roberti, inclui Normandorum regis, Rotomagi translatum est, anno Dominica Incarnationis DCCCXVIII. Item, sanctorum episcoporum Polycarpi & Severiani. Apud civitatem Ravennam, natale S. Severi archiepiscopi. Item, sancti Praecordii martyris. An non Praecordii Corbeiensis?

EDIT. LUBECO-COL. Antiochia, natale B. Ignatii &c. ut supra ex ULTRAJ. & aliis. Sequitur: In Scotia, sancta Brigida virginis. Quae cum de manu episcopi velamen more monialium accepisset, super caput suum lectis orationibus, capite submisso lignum altaris terigisset in testimonium virginis suae, statim viride factum est, & in perpetuum viride & impuribile permansit. In Pionio Adonem describit. Post Ephraem & Paulum, ponit Polycarpum & Severianum. Ultimo loco: Pictavis, sancti Leonis confessoris. Leonis.

BELIN. In Ignatio satis purus est. Secundo loco habet: In oppido Trecaestino &c. Sequitur: Apud Scotiam &c. ut codices supra. Ravenna, sancti Severi episcopi & confessoris. Tum de Pionio, cujus elogium mutat. Ultimo loco de beato Ephraem.

GREVEN. Ravenna, depositio sancti Severi episcopi & confessoris. Qui ex lanificio victum quarunt, per columbam calvus missam, designatus est in episcopum assumendus. Alii volunt quod hic sit memoria ejus, & Vincentia uxoris, filiaeque Innocentiae, undecimo vtro Kal. Novembris, depositio. Ipso die, sanctorum episcoporum &c. Item beati Severi episcopi & confessoris, cujus corpus in Basilica metropolitana beatae Mariae Rothomagensis, populus hac die reverenter ostenditur. Pictavis, sancti Leonis conf. Euberti episcopi & confessoris. Metis, Sigeberti confessoris. Severi presbyteri & confessoris, de quo i Dialogorum Gregorius narrat, quod ad infirmum vocatus, cum propter opus putationis vineae suae paululum tardasset ire, illeque defunctus fuisset, amarissime fletis, ad vitam eum revocaverit. Alii tamen hunc habent xv Kal. Martii. Item, sanctorum Dionysii & Publii Dionysii &c. Ex codicibus Hieronymianis.

MOLAN. De Brigida, hac cum lignum &c. De Severo & Severio, ut Greven. In Vastia, natalis sancti Praecordii confessoris. Deinde caractere minuto: Metis, Sigeberti conf. & regis: qui inter alias virtutes viginti monasteria construxit. Passio sanctorum Vindemialis, Eugenii & Vindemialis Longini: de quibus Greg. Turon. in Chronicis lib. 2. li &c. Insula, sancti Euberti conf. qui, licet vita Deo sit nota & hominibus ignota, creditur tamen esse meritis praclari. Cujus corpus requiescit in S. Petro. In editionibus aliis accedit de Severo Ravennate: Quem Deus de lanificio arte ad episcopatum sustulit. Die prima, praefectum Ypanantes Domini & Dei, Salvatoris nostri Jesu Christi. Et sancti martyris Tryphonis. Civitate Augusta, sancti Tryphonis. Urbi episcopi ejusdem civitatis. Pictavis, sancti Leonis. compresbyteri sancti Hilarii, ab ineunte aetate Leonis. sanctissimi. Denique, minori caractere: In Islandia, sancti Goedermundi, episcopi & martyris. Goedermundus Necdum inter Sanctos notus est, nisi fumatur pro Jona Ogmundo. Vide Praeternissos.

IV. *Non.*

Die 2.

*Hypapan-
tes.
Cornelii.**Aproniani.**Fortunati
& socior.**Fuscoli.*

Papanti Domini. Apud Cæsaream, beatissimi Cornelii Centurionis, quem beatus Petrus baptizavit. Hic apud præfatam urbem episcopali honore sublimatus quievit. Romæ via Salaria, passio sancti Aproniani, qui audiens unâ cum Sisinnio diacono, adhuc gentilis vocem de calo factam, venite, inquit, benedicti patris mei & reliqua; credens, baptizatus est, & sic postea in confessione Domini finem vitæ capitali sententia accepit. Item Romæ, sanctorum Fortunati, Feliciani, Firmi, Candidi. Aureliani, sancti Fuscoli episcopi.

Puri ferme sunt codices nostri omnes, sed primigeniam & simplicem Usuardi puritatem exhibent soli Codd. *Pratenf. Herin. Tornacen. & Marchian.*

VARIA LECTIO. Scripsi *Ypapanti*, quam terminationem omnes habent atque aspiratione carent citati codices, & quidem Pratenfis legit *Yppapanti*. Ceteri tum excusum Mss. non parum variant. Major discrepantia est in nomine *Fuscoli* Aurelianensis, cujus inflexiones diversas ferme duodecim referre possem, videndas apud Bollandum & Castellum hoc die. Servavi lectionem Pratenfis, Herinienfis & Marchianensis, quamvis Tornacensem præferendam alii censeant, ubi pro *Fuscoli* scribitur *Flo-*

*Hypapan-
tes.*

OBSERVATIO. *Hypapante Domini* legitur apud Bedam, quem hic deserit Rabanus, Hieronymiana secutus, quorum tamen verba nonnihil ampliavit. Cum Beda convenit Romanum parvum, estque phrasid plane eadem in Adone, unde Nostro non defuere quos imitaretur. Cur vero codices nostri aliam passim terminationem adhibeant, non est operæ pretium discutere. Græcum r non recte Latine redditum, totam haud dubie variationem induxit. Notkerus nec Rabanum nec Adonem deserere voluit, utrumque annuntiandi modum coniungens, quamvis prioris verbis non omnino inhaereat. Hieronymiana apographa apud Florentinum sic loquuntur: *Purificatio sancte Marie matris Domini nostri Jesu Christi*. De hoc festo fusc & erudite tractat Henschenius & post eum Castellanus à pag. 498. Ceterum ex citatis Beda, Romano parvo, Adone & Nostro manifestè evincitur, vetustissimo usu receptam in Ecclesia Latina, Græcam huius festivitatis appellationem, cui alia etiam nomina adaptata sunt. Quid proprie velint Wandelberti versus, aliis considerandum relinquo; ita sonant:

*Quartum Nonarum templo illatus dicat Agnus:
Quo lustrante Deo in unum plebs credula templum,
Mente pia locat acceptum sternitque tribunal.*

*Cornelii.**Aproniani.**Fortunati
& sociorum.**Fuscoli.*

Centurio *Cornelius*, in Romano parvo ab Adone repertus, elogio auctus est, quod exinde Noster desumpsit, servata circumstantia baptismi, à Petro Apostolo collati, quæ in rigore verborum, textui sacro non videtur conformis. Sunt etiam qui dubitent, utrum revera Cæsariensis episcopus à Petro sit ordinatus. Sed de his plura vide apud Bollandum in Actis, ubi de Cæsareæ prærogativis, apertoque gentibus per Cornelium ad fidem ostio: quæ brevius perstringit Tillemontius tomo I à pag. 154. Notkeri elogium satis nitide totam Cornelii historiam ex Apostolorum Actis contraxit. *Aproniani* solo nomine meminit Beda; Romanum parvum, *martyrem Romæ* appellat: Ado plura adjicit, quæ vix credas à Nostro in compendium reducta. Certe verba Christi: *Venite benedicti* &c. Ado non expressit, alii non uniformiter: atque eam fortasse causam fuisse dicere possumus, cur in multis codicibus fuerint interpolata, sic ut soli quatuor inventi sint, quos genuinum & simplicem Usuardi sensum retulisse, supra censuimus. Rabanus eundem fontem, nempe sancti Marcelli Acta, de quibus xvi. Januarii egimus, præ oculis habuit, atque inde breve suum elogium extraxit, descriptum à Notkero, quod si non verbis, certe sententia, cum longiori Adoniano convenit. *Fortunatus* cum tribus aliis martyribus inter plures ex Hieronymianis à Nostro selectus est, uti & verosimiliter *Fuscolus* Aurelianensis, sed prætermissa *Sicaria*, quam Beda & Usuardo perperam tribuit Florentinus. Rabanus solam postremam habet, Notkerus utrumque.

AUCTA.

AUCTARIA.

Purificatio
ni S. M. V.

ANTVERP-MAJ. Incipit : Purificatio sanctae Mariae Virginis. In Cornelio fatis purus est : Eodem die Roma, sancti Aproniani martyris, sub Maximiano imperatore.

Victoris
& So.
Fortunati
& 32.

ROSWEYD. Litteris rubris : Purificatio sanctae Mariae. In secunda, non omnino purus est. Eodem die Roma, sancti Aproniani martyris, qui sub persecutione Maximiani imperatoris multa passus, via Salaria, miliario secundo, ad ultimum capite truncatus est. In Africa, Victoris & aliorum LXXX. Item Roma, Fortunati & aliorum xxxi. Vide Acta & Florentinum, ubi haec martyrum classes accuratius distinguuntur.

Aproniani
ex Adone.

PULSAN. ANTVERP. MAX-LUBEC. GREVEN. & MOLAN. atque alii passim codices longiorem faciunt auditam ab Aproniano vocis sententiam, nempe : Venite benedicti patris mei, percipite regnum, quod vobis paratum est. BELIN. adjicit, a constitutione mundi, omisso, credens. MOLAN. praeterea Ussuardino textui, aliis litteris verba Adonis interfecit. Itaque post, adhuc gemitis, sequitur : Sub persecutione Maximiani imperatoris, cum praesentasset aspectibus Laodiceii praefecti beatum Sisinnium diaconum, eductum de carcere (erat enim commentariensis.) Et post baptizatus est a Sisinnio diacono, & ad consignandum sacro Chrismate, Marcello Papae oblatum.

PULSAN. Litteris majusculis miniatis, sic incipit : Purificatio sanctae & perpetuae Dei genitricis & Virginis Mariae. Sequitur textus cum additamento, ut jam diximus. In fine autem ita sensum format, ut periodo continua, post Candidi, legat, Aureliani & Fuscili episcopi, quasi si hi fuissent martyres duo, aliorum loci. Idem habet Muneratus, etiam in principio ab Ussuardina simplicitate recedens, dum ita scribit : Ippantii Domini, quod est Latine obviatio, quando scilicet Domino in templo sanctus Simeon obviavit.

Sicharia.

BELIN. Cum de prima editione jam egerimus, etiam notandum, in quo altera à puritate discrepet. Ita diem concludit : Aureliani, sancti Florentii, episcopi & confessoris, & Sicharia Deo sacrata.

Purificatio
& Ippantii.

ANTVERP-MAX. ULTRAJ. LEYDEN. LOVANEN. ALBERGEN. DANIC. & EDITIO ULTRAJ-BELG. Diem sic omnes ordiuntur : Purificatio beatae Virginis & Ippantii Domini, verosimiliter quod neutrum festum, seu saltem annuntiandi modum excludere voluerint. In voce audita, venite benedicti &c. cum supra citatis conveniunt. In fine post episcopi, addunt plerique & confessoris : nomen vero Fuscili, vel Fuscili varie efformant.

CENTULEN. Ippantii Domini, quod est amplexio sive susceptio Domini Salvatoris. Apud Cesaream, beatissimi Cornelii Centurionis, quem beatus Petrus Apostolus baptizavit, qui in eadem urbe episcopus sublimatus, quievit. Roma, Aproniani martyris. Item Roma, sanctorum Fortunati, Feliciani, Firmi, Candidi. Aureliani,

sancti Fuscili. Recentiori manu in spatio crasso haec verba inscripta sunt : In Sebastien, decollatio, praefixa hisce, quae antiquiori & prima manu scripta sunt, sancti Blasii episcopi & martyris, ut merito dubites utrum ad hunc, an ad sequentem diem referantur.

BRUXELLEN. Purificatio beatae Mariae Virginis & Ippantii Domini. Quod festum tempore Justiniani imperatoris apud Byzantium seu Constantinopolim sumpsi initium. Et sancti Symeonis, qui Christum in templo praesentatum, in ulnis gestans, cecinit cantum, Nunc dimittis Domine servum tuum in pace. De cetero purus est, etiam in voce caelesti ab Aproniano percepta. Habet tamen in fine, confessoris.

HAGENOVEN. Purificatio beatae Mariae Dei genitricis : quando illa obrulit filium suum in templum sacerdoti, & redemit illum oblationibus, secundum legem Moysi. Ubi ipse cognitus erat a sancto Symeone & a sancta Anna vidua. Hoc festum celebre institutum fuit à Justiniano imperatore propter mortalitatem, quae tunc viguit in Constantinopoli, quod & Pelagius Papa confirmavit. De Aproniano, post baptizatus est, addit : Et ex devotione seipsum praesentavit, conquerens quod dies suos, perdidit. Et ait iudex ei : Vere hodie perdes dies tuos & statim praecepit eum decollari. Pro Firmi, legit Sirini.

MATRICULA CARTUS-ULTRAJECT. Omisiss Aproniano & Fulcolo, ponit in fine, Telerini confessoris & aliorum martyrum. Vult dicere Celerini, Celerini & sociorum : sed spectant ad diem sequentem.

VATICAN. num. 5949. Non habet Fortunati & sociorum, nec Fuscili.

ALTEMPS. Ipso die in Cantia, Dorobernia, sancti Langacii archiepiscopi. Langacii.

STROZZ. Apud castrum Florentino, S. Ver-Verdiane. diane virginis, cujus vita virginitas admiranda. Dubium tamen relinquit, utrum ad hunc an ad praecedentem diem ea Sancta referenda sit. Item passio S. Sottheris martyris. Item, sanctorum Sottheris, martyrum Zotici, Herenei & Hiacinthi. De qui- Zotici & soc. bus etiam agunt codex Medic. & EDITIO FLORENTINA anni MCCCLXXXVI.

EDIT. LUBECO-COL. Incipit sicut codices mediae notae supra. In Cornelio pura est, in Aproniano, ex Adone interpolata. Post Florentii episcopi & confessoris adnectit : Eodem die, beati Soris confessoris. De quo etiam meminit Grevenus. In Actis ponitur pridie.

GREVEN. In Africa, sanctorum martyrum Victoris & aliorum LXXX. Item, sanctorum Marini, Perpetuae, Juliae, Privatulae. Vide Acta. Sequitur Sotis, tum : Laurentii archiepiscopi Cantuariensis, qui beato Augustino, primo ejusdem urbis episcopo successit. Item secundum aliquos, septem mulierum, quae guttas sanguinis S. Blasii mulierum 7. collegerunt, & pro Christo gloriose occubuerunt. Aureliani, Sigariae virginis Deo sacratae. Hade- Sigariae. loge virginis, cognatae sancti Bonifacii episcopi. Hadeloge.

MOLANI additiones de sola Sicharia & Laurentio Cantuariensi meminerunt. Quae textui immixta sunt, superius dedimus.

III Non.

Die 3.

Celerini &
aliorum.Tigridis &
Remedii.

IN Africa, natalis beati Celerini diaconi & confessoris, & sanctorum martyrum Laurentini, Ignatii, & Celerinae: de quorum omnium gloriosis laudibus extat beati Cypriani epistolola. Apud oppidum Vapingum, depositio episcoporum Tigridis & Remedii.

Nova purorum codicum penuria. Soli Greven. & Molan. omni additamento aut immutatione carere videntur. Ratio mox dabitur.

VARIA LECTIO. Posui Africa de more, licet ambo scripserint *Aphrica*. Greven. habet *Laurentii* cum multis aliis codicibus, melius Molan. post Romanum parvum & Adonem *Laurentini*, ut in textu. Scribo *extat*, ut alibi *extitit* &c. *Vapincum* habet Greven. *Vapingum* Molan. recte uterque. Alia nomina & loci & ipsorum Sanctorum vide in Actis. Ea modo variationes alias momenti gravioris, propter quas tot codices e genuinorum numero exclusi sunt.

Purum non esse codicem Pratensem, ex eo liquet, quod Castellanus me pridem monuerit, erasa in eo fuisse omnia, incipiendo a voce *sanctorum*, ad finem usque, & prefiori caractere inscripta, quae hic exhibeo; *martyrum Laurentii, Ignatii &c.* ut supra. Tum: *Apud Sebastem civitatem, beati Blasii episcopi & martyris. Civitate Nicea, passio sancti Trifonis, tempore Decii imperatoris. Apud oppidum Vapingum &c.* Denique adjectum: *Latiniaco, natalis sancti Deodati episcopi & confessoris.* Quis non videt, *Blasium Sebastenum* perperam legi, cum de eo, post Romanum parvum & Adonem, fuisse agat Usuardus xv Februarii, sub nomine *Blavii*? nisi quis hunc a *Blasio* velit distinguere; quod nemo hodie admiserit. Satis diu opinatus sum, tum primum in Occidente *Blasii* nomen inclaruisset, cum ex bello Sacro reduces Crucigeri, illustres martyris reliquiis ecclesias nostras locupletarunt, atque adeo tunc etiam exipisse hoc die celebrius recolui. At cum in Rabano, hoc ipso die tam diserte ponatur; ut vanam repuli huiusmodi conjecturam. Fieri tamen ea causa potuit, ut multi codices Usuardini *Blasium* hoc die, vel appposito vel suppresso palaestrae nomine, collocarint, quod forte a *Blavio*, ut erant tunc tempora, diversum existimaverint; alii vero totam annuntiationem, quae xv ab Usuardo posita fuerat, ad hunc diem retraxerint, quod fecere Heriniensis & alii. Ut ut statuas, certum puto *Blasium*, ex Usuardi mente, ad hunc diem minime pertinere.

Non majori fundamento intrusus est *Tryphon* Nicæus martyr, diversus plane ab illo, de quo egimus iv Januarii, quemque Bollandus rejecit ad x Novembris, quo die colitur hujus nominis patronus *Aserivii* (vulgo *Cattharo*) oppido ditionis Venetæ in Dalmatia. Alterius aut ejusdem *Tryphonis* nomen inter Auctaria retulimus i hujus, Bollandus inter Pratermissos. Quatuor istiusmet nominis Sanctos in Martyrologio suo universali distinxit Castellanus. Sed hæc alibi ex processo discutienda sunt. Vide infra Additionem Greveni ex Vincentio. Hic nobis sat est, *Tryphonem* illum qualemcumque Usuardo fuisse ignotum, utpote qui raro, ut alibi diximus, Sanctos Orientales, Adoni superaddere soleat, nisi quos in Hieronymianis repererit. Demum, qui ultimo loco in Pratenfi ponitur *Deodatus*, apud solum Grevenum in Auctariis locum invenit, idem, haud dubie, cujus Acta illustrata sunt xix Junii.

Ad Pratensem accedunt codices Marchianensis & Aquicinctinus, qui *Tryphonem* etiam ipsi nominant, sed *Blasium* simpliciter dicunt *martyrem*, absque loci expressione, sic ut æque de *Oretano* vel *Casariensi*, ac de *Sebasteno* intelligi queat. Certe *Blasium* eos a *Blavio* discernere, ex eo manifeste patet, quod postremum cum Usuardo referant xv hujus, ut est etiam in Pratenfi. Puritati autem Usuardinæ proximi sunt Herinien. & Tornacen. hic simplicior, qui *Blasium* tantum appellat *martyrem*, ut Marchianen. & Aquicinct., ac xv *Blavium* quoque collocat; ille clarior, qui præcisâ ambiguitate, totum *Blavii* elogium, *Blasio* (qui geminandus non est) hodie adscribit. De *Tryphone*, nulla mentio. Pulfanen. exclusis *Tigride* & *Remedio*, totum & ipse *Blasii* elogium hodie producit; quod Munerat. mutilum refert. Verum de his distinctius in Auctariis.

Celerini
& soc.

OBSERVATIO. Inter Hieronymiana apographa, clarius *Celerinam* exprimit Corbeien. se, cum *Felice* & *Felicitate* compositam, quibus synonymos plures Africanos sæpius, non semper recte, signari observat Florentinius. In Beda, Floro, aut Rabano nullus hodiernorum Sanctorum notus est. Annuntiatio nostra, ita primitus in Romano

mano parvo reperitur: *Beati Celerini diaconi, & Celerine avie ejus, & Laurentini & Ignatii.* Hæc Ado paulo fextum explicat, relatis Cypriani verbis, ex epistola 34, quam cum aliis, ad gloriosam eorum originem spectantibus, egregia disertatione illustravit Bollandus, ut inde omnis insignium Sanctorum memoria repeti possit: cui junge Tillemontium tomo 3 à pag. 395, aliosque qui de Cypriani operibus & vita commentarios edidère, nec non Castellani notam pag. 508. Textus noster ex Agdone desumptus est, præteritâ patrii & avunculi circumstantiâ, servatâ à Notkero cum titulo *diaconi*, quem Celerino non deberi, citati auctores merito contendunt. An Romanum parvum viderit Wandelbertus, incertum est: ex eodem fonte, ex quo Romani parvi auctor, ipsum sua accepisse, produnt bini hi versiculi:

*Hisque cruore pio Celerinus cum Celerina
Enitet, Ignatius Laurentinusque beati.*

Jam supra in Variantibus satis fuisse ostendimus, *Blasium, Tryphonem & Deodolum* ad hodiernum textum nequaquam pertinere. Cur de *Lupicino* Ufuardus non egerit, nescio; certe is Wandelberto & Rabano notus est. Ex hoc cum Notkerus cum *Blasio* descripsit. Ceterum ex codicibus Hieronymianis *Tigridem & Remedium* Noster eduxit, quorum *Trigidis & primus Tigris, Tingides, Teridus, Terridus*, alter etiam non uno modo inflectitur. Fuerintne hi sancti *episcopi, martyres an confessores*, ut *depositionis* nomen indicat, an uterque hoc die mortuus, quando & quamdiu ecclesiam illam rexerint, satis explorata non videntur. Tu consule Bollandum, Florentinium & Castellatum, qui verosimiliora proferre conantur. Nos ex hæcenus dictis confici omnino putamus, simplicem & primitivum Ufuardi textum à nobis in superiori laterculo representatum esse.

AUCTARIA.

PRATEN. In Variantibus notata sunt, quæ in hoc codice textum purum excedunt.

HERINIEN. De *Blasio* totum textum, relict, quem vide sis xv hujus.

TORNACEN. MARCHIANEN & AQUICINCT. Textui subiungunt: *Eodem die, sancti Blasii martyris. Ultimus addit præterea: Lugduni, Lupicini episcopi, Felicii & Celerine.* Quam inepte hæc omnia simul conjungantur, vide in Actis.

PULSANEN. *Tigridem & Remedium* omisit, sed & ipse totum textum, qui xv Februarii de *Blasio* ponitur, huc reduxit.

ANTVERP-MAJ. In Africa, beati Celerrimi [ita scribitur, pro *Celerini*] *diaconi & confessoris, & sanctorum martyrum Celerrima avia ejus, & Laurentini & Ignatii; quorum prior patruus, sequens avunculus ipsius fuit. Natale sancti Blasii episcopi & martyris. Ut codices, de quibus supra.*

ROSWEYD. In Africa, beati Celerini *diaconi & confessoris, & sanctorum martyrum Celerine avia ejus, & Laurentini & Ignatii. Viennæ, natale Euentii episcopi gloriosi. Eodem die, passio sancti Blasii episcopi & martyris. Lugduni, Lupicini, episcopi & confessoris. Et sanctæ Waltrudis virginis. Vide infra nomen melius expressum.*

MUNERAT. Post textum purum, subiungit mutilum *Blavii* elogium ex xv, hoc modo: *Apud Sebastiane civitatem, passio beati Blavii episcopi. Qui multorum patrator miraculorum, sub præfide Agricolano, post divinam cessionem atque suspensionem in ligno, ubi pectinibus ferreis carnes ejus diruptæ sunt; post terribilium carcerem, ac dimersionem lacu, unde salvus exivit, jubente præfato iudice, capitis obruncatione cum duobus pueris martyrium consummavit. Vide hæc purius & completius citata die xv.*

ANTVERP. MAX-LUBEC. & UGHELLIAN. Referunt purum Ufuardi textum, cui in fine subiungunt: *Lugduni, Lupicini episcopi, Felicii & Celerini. De hac disparatorum conjunctione,*

supra diximus. Eadem infra non semel recurrit.

ANTVERP-MAX. ULTRAJECT. LEYDEN. LOVANIEN. ALBERG. DANIC. & EDITIO ULTRAJ-BELG. Omnes in principio *Blasium* *Sebastienum* referunt cum Ufuardi elogio ex xv. In fine autem addunt, ut jam supra; *Lugduni, Lupicini episcopi, Felicii & Celerini. Decimum: Apud Bremam, Anscharii ejusdem loci primi episcopi. Adjungit DANIC. & Apostoli Dacie. Vide plura in Auctario Greveni.*

CENTULEN. Tantum non purus videtur. Sic habet: *In Affrica, beati Celerini diaconi, & Celerine avie ejus, & Laurentini & Ignatii martyrum. Apud oppidum Vapingum, sanctorum Tigridis & Remedi episcoporum.*

BRUXELLEN. Incipit: *Sanctæ Waltrudis Waltrudis ecclesie, neptis beate Gudile. Que ab amore conjugali ad Dei tracta amorem, & relicta terrenarum substantia rerum, Christum deserte secuta, monasterium in Montibus Hammonie fundavit, & ibi corpus ejus quiescit. A Bollandi remittitur ad 19 Aprilis. Sola ejus translatio hoc die Montibus celebratur, in nonnullis Kalendaris ad 14 translata, propter concursum Blasii. Sequitur de *Blasio & Celerino*, ut supra in eodd. media notæ. Dein: *Civitate Nicena, natale sancti Triphonis, qui tempore Decii imperatoris passus est. Apud Viennam, sancti Euentii episcopi gloriosi. Lugduni, sanctorum Lupicini &c. Apud Vapingum pure. Apud Bremam, sancti Anscharii ejusdem loci primi episcopi.**

HAGENOYEN. Primo loco etiam ponitur *Blasius* cum integro elogio. Sequitur textus satis purus. Tum de *Lupicino* cum sociis, ut supra. Deinde: *Rome, Trifonis martyris. Apud Bremam, sancti Anscharii &c. Item, Waltrudis vidua & Wespurga virginis. Voluit dicere Wereburga, de qua Grevenus infra, & in Actis Wereburga. hoc die. Vernacule à nobis vocatur Geeburg.*

VICTORIN. & REG. SUEC. sub num. 130. Apponunt in fine: *Item, sancti Triphonis martyris. Triphonis.*

DAVERON. *Lugdunæ, Lupicini &c.* sed clarius codex D. du CHEVAL, *Lugduno, sanctorum Lupicini &c.*

MATRIC-CARTUS-ULTRA]. *Blasi episcopi & martyris, apud Sebasten Capadocie, [8c] septem mulierum, quæ collegerunt guttas sanguinis beati Blasi. Waldegradis vidua. Berlandis virginis.*

Berlandis.

Tripbonis.

EDITIO LUBECO-COL. Incipit à Blasio, ut codices supra. Secundo loco, de beato Celarino & sociis. Eodem die, sancti Tripbonis martyris, qui ab infantia multis miraculis claruit & sub Decio tandem in civitate Nicea gladio coronatus est. Sequitur de Tigride & Remedio, Tum: *Lugduno sanctorum Lupicini, episcopi, Felici & Celerini martyrum. Apud Bremam, sancti Ansharii &c.* Ipso die, sancti Hadelmi confessoris de Aquitania. Antisdoro, beati Iuliani martyris. Vienna, sancti Euentii episcopi & confessoris gloriosi. Item sancta Waldegradis vidua.

Ansharii.

Hadelmi.

Iuliani.

Euentii.

BELIN. Post Blasium & textum, addit: *Lugduni, Lupicini & Felici idem.*

GREVEN. Eodem die, sancti Blasi episcopi & martyris, quem Usuardus post Adonem ponit xv Kal. Martii sub nomine Blavii. *Lugduni, Lupicini episcopi, Felici & Celerini martyrum. Antisdoro, beati Iuliani martyris. In Africa, Felici & De Tripbone Felicis, Tripbonis martyris. Qui ab anno ætatis sue septimo miraculis claret, sub Decio in civitate Nicea pro Christo ungulis laceratus, nudus ad pedes eorum per nivem trahitur, clavus etiam pedibus eius infixis circumducitur & tandem gladio percussus triumphat. Vincent. lib. 12. cap.*

De Tripbone

47 diei, eum passum 111 Non. Mari, alii Non. Decembris. Ansharii episcopi primi Bremensis De Ansharii & confessoris, quem Ludovicus filius Caroli Magni, una cum novella in Christo plebe Saxorum, dignum pastorem & episcopum insinuit. Hadelmi confessoris de Aquitania. Vienna, sancti Euentii episcopi & confessoris gloriosi. Item secundum Catalogum Sanctorum, depositio beati Joannis Eleemosynarii. Gandensis episcopi Novariensis, discipuli sancti Martini, qui pro Christo exilium, cum sancto Eusebio Vercellensi sustinuit. Radegundis virginis. Item Werburga virginis. Eodem die, Werburga Waldegradis vidua commissa Hanonia, quæ quatuor habuit proles sanctitate conspicuas.

MOLAN. In prima editione addit: *Lugduni, Lupicini & Felici idem, ex Belino.* Sequitur Blasius cum elogio, in aliis editionibus male in textu positus. Deinde: *Et sancti Hadelmi Hadelmi confessoris, apud oppidum Fiseum. In Monte Castruloco, sancta Waldegradis vidua. Apud Bremam &c.* Denique minori caractere: *In villa Brabantia Merbeca juxta Ninoven, sancta Berlandis virginis.* Editiones posteriores: *In Monte Castruloco &c.* Apud oppidum Fiseum, sancti Hadelmi confessoris. *Lugduni, Lupicini &c.* Apud Merbecam, depositio sancte Berlandis virginis. Apud Bremam, sancti Ansharii, primi episcopi ejusdem loci & Hamburgi unitorum. Civitate Bifontina, sancti Anatholi, ejusdem metropolis Anatholi, sanctissimi episcopi & confessoris. In monte Calvo, Olivæ, sanctarum sororum Olivæ & Liberatæ virginum. Vienna, sancti Euentii gloriosi episcopi.

II Non.

Die 4.

Phileæ & Philoromi.

IN civitate Ægypti, quæ appellatur Thmuis, passio beati Phileæ episcopi & Philoromi tribuni, cum quibus etiam innumera fidelium multitudo ex eadem urbe, pastoris sui sequens exemplum, martyrio coronata est, sicut octavus liber ecclesiasticæ Historiæ loquitur. Romæ Foro-Simpronii, sanctorum martyrum Aquilini, Gemini, Gelasii, Magni, Donati. Treceas, sancti Aventini episcopi & confessoris.

Aquilini & sociorum. Aventini.

Concordant Praten. Herinien. Tornacen. Marchian. Pulfanen. Antverpien. Max-Lubec. Munerat. Greven. & Molan.

VARIA LECTIO. Bene scripsit Praten. *Ægypti*, ut habet etiam Molan. in ceteris codicibus fere est *Ægypti* vel *Egypti*, ut dixi supra. Passim etiam offendunt in voce *Thmuis*, quam Herinien. effert *Chinnis*, Tornacen. *Thinnis*, Marchian. *Thapnis*, Antverpien. *Tinnis*, Munerat. *Thymus*, alii aliter. Greven. ut ut secure procedere voluerit, rem tamen non attigit. Scribit *Taphnis*, *Atas*, inquit, *Thynius*, *Thymus* vel *Thynnus*; aberrant omnia. Reliqui in textu, *Phileæ & Philoromi*, quamvis non dubitem præferendam omnino Molani & recentiorum codicum lectionem *Phileæ & Philoromi*; aut codices antiquissimos secutus sum, Pratensem, Heriniensem, Tornacensem & alios, ex quibus eruenta est genuina Usuardi lectio. Munerat. posuit *Filoronii*, Greven. *Philoromi*. Pulfan. videtur duos in unum conflasse, quem *Florianum* vocavit, ac consequenter pro, cum quibus, habet cum quo. Quartus lapis ad quem passim omnes offendunt, est, *Foro-Sempronii*. In textu scriptum *Foro-Simpronii*, ad servandam Usuardi lectionem, ex Praten. Herinien. Tornacen. & Molano. In Marchian. Antv. Max-Lubec. & Munerato est *Foro-Symphronii* vel *Simphronii*. Apud Greven. *Symphronii*: omnium turpissime in Pulfan. *inphoro Simpronii*. Redundat in Molano particula *et* ante *Donati*. *Treceas* usitatissima est mediæ ævi orthographia, non male à Greveno & Molano correctæ. *Trecio* Munerati, typographo haud dubie imputandum. Sic scriptoris etiam vitio in Pulfanensem irrepsit *Aventinianis*, & *Galliasii*, pro *Gelasii*.

OBSER-

OBSERVATIO. De magni nominis martyribus *Philea & Philoromo* agit hodie Roma-^{Philea & Philoromi.} num parvum his verbis : *In civitate Egypti Thmuis, beati Philea, ejusdem urbis episcopi, & Philoromi tribuni, & innumerabilem martyrum.* Nec dubium videtur, quin istius Martyrologii auctor eos ex solito fonte, nempe ex Rufini Eusebio acceperit. Ado non solum ex Historia illa ecclesiastica, sed ex Actis etiam magnam partem descripsit, quæ ab Henschenio primùm completius edita & illustrata sunt, sub nomine illius *Gregorii*, à quo *conscripam egregie passionem* se recognovisse asseverat Rufinus lib. 8 cap. 10. Sed multi hodie Henschenio se assentiri posse diffidentur. Acta paulo puriora, licet acephala videantur, se proferre existimat Ruinartius, inter sincera & selecta à pag. 547. Vide eundem à pag. 323, ubi Eusebii librum octavum Actis suis inserit; & Tillemontium tomo 5 à pag. 484. Diffusus Adonis elogium Noster in paucissima contraxit, an satis recte servato *tribuni* nomine & martyrii loco, alibi discutitur: plusscula ex eodem Adone Notkerus desumpsit. Hieronymiana apographa adeo corrupte horum martyrum nomina exprimunt, ut Henschenium & Florentinum non parum excrucierint; & exercebunt quemlibet, qui ex his verbis, *Themoi, Filia episcopi, cum filia sua*, ad commodum sensum reducere voluerit, nisi ex longiori Florentinii notatione, eo etiam demum propendeat, ut *Filiam episcopum cum filia sua*, à *Philea & Philoromo* diversos fateatur. Nobis de solo Usuardi textu quæstio est, quem purissimum dedimus. Porro utrum tanti sint Acta alia à Combesio, post editum Februarium nostrum, inter *Lectiones triumphos*, forte ex græco Metaphrastis, latinè vulgata, ut hi Sancti, ex eorum fide, rejiciantur in XVIII Maii, quod facit Castellanus contra Martyrologiorum nostrorum auctoritatem, alibi examinabitur.

In sequenti martyrum classe, non unus est error. Falsa loci positio, dum *Roma* cum *Aquilini* *Foro Sempronii* conjungitur: scriptio, ut ex Variantibus patet, non satis recta; nec magis exacta nominum ratio ex Hieronymianis apographis habita; ex quibus bene conjicit Castellanus, exemplum, quo Usuardus usus est, nire luxatum & depravatum fuisse. Plura apud Rabanum & Notkerum confusa, quæ in Actis explicatiora invenies, & merito explosa, per librariorum socordiam, efficta Sanctorum nomina, ex Thmuis, *Themoius* vel *Theminus*, ex Foro-Sempronii, *Symphorianus* &c. Id interim extra controversiam esto, sic scripsisse Nostrum, uti in textu legitur. Wandelbertus solum *Aquilinum* celebrat, cui priores duos conjungit:

*Tum pridie Nonas Aquilinus vendicat almus,
Antistesque nitet Phileas cum Philoromo.*

Aventinus, antiquioribus Martyrologis ignotus, primùm in Usuardo locum habuit, & *Aventini* quidem *Trecis*, licet ibi depositus non fuerit: crediderim notiore urbem ab ipso præhabitam. *Episcopum* faciunt codices passim omnes, sic ut dubitari non possit, quin repræsentetur vera Usuardi lectio. Erravit auctor, ut ostendit Bollandus, at textus ejus in alteris Molani editionibus perperam mutilatus est. De *Aventino Castradumensi*, cujus episcopalis dignitas ad priorem transferri potuit, agit etiam hoc ipso die laudatus Bollandus, quem tamen inter aëmeros, hoc est incerti diei & fortasse cultus, in Martyrologio suo universali collocat Castellanus.

A C T A R I A.

Textus
mutatus.

ANTVERP-MAJ. *In civitate Egypti, quæ appellatur Thmuis, passio beati Phileæ, ejusdem civitatis episcopi, & Philoromi, tribuni Romanorum militum; cum quibus innumera multitudo fidelis ex eadem urbe; pastoris sui vestigia sequens, persecutione Diocletiani martyrio coronata est. Trecas, natale sancti Aventini episcopi & confessoris, cujus gesta habentur. In his, ut patet, puritati accedit, sed deest secunda annuntiatio.*

ROSWEYD. Incipit: *Roma, sanctorum martyrum Aquilini &c. pure. Sequitur: In Egypto, passio sancti Phileæ episcopi & Philoromi &c. ut præcedens. Defunt reliqua omnia.*

ANTVERP-MAX. LEYDEN-BELG. LOVANIEN. & EDITIO ULTRAJ-BELG. Textui præfigunt: *Natale beati Gilberti confessoris. In textu non omnino correcti sunt, & post tribuni, male inserunt, sub Deciana persecutione, quod in Adonianis apographis se etiam reperisse, indicavit Rosweyds.*

ULTRAJECT. LEYDEN. ALBERGEN. & DARNIC. Idem habent quod superiores, & præterea in fine adjiciunt: *Ipso die, natale sancti Liefardi, Anglorum episcopi & martyris.*

CENTULEN. *In civitate Thymius, passio beati Filate, ejusdem urbis episcopi, & Philoromi tribuni Romanorum militum. In duabus aliis, fatis purus est.*

BRUXELLEN. In prima annuntiatione non omnino purus, inserit, *sub persecutione Dyocletiana. Secundam sic format: Roma, sanctorum martyrum Aquilini &c. Et tum: Item, Symphoriani martyris. Ipso die, sancti Liphardi, Anglo-fictitii, rum episcopi & martyris. Ultimæ adjungit, cujus gesta habentur.*

HAGENOYEN. Relato textu integro, subdit: *Ipso die, natalis sancti Gylberti confessoris. Item sancti Luthardi & Elyphardi, Anglorum episcopi & martyrum. Satis patet ex uno vero nomine duo falsa esse conficta. Sequitur in fine: Item Bea Veronice vidue, de qua vide in Actis.*

L 2

MA-

MATRIC-CARTUS-ULTRAJ. Male scribit Silea & Floriani, pro Philea & Philoromi.

CODEX A Domini le Mare, qui fuit, Canonico S. Lazari Augustoduni: Celtica Roma, dedicatio basilicae S. Symphoriani in suburbio ejusdem urbis constituta. Hoc quid sit, nescio.

ALTEPMS. in Anglia auctus: Ipso die, sancti Alalari. Alalari, Claudio-Cestrensis episcopi & confessoris.

STROZZ. ET MEDIC. Item natale sancti Gilberti confessoris.

EDITIO LUBECO-COL. Parum admodum differt à codd. supra citatis ULTRAJ. &c.; solum addit de Aventino, cujus gesta habentur & pro Liefardi, scribit Liophardi.

BELIN. Inverso Usuardi ordine, primum annuntiat martyres Foro-Sempronienfes, quibus immediate subjicit: Treca, Aventini episcopi & confessoris. Eodem die, sancti Gilberti episcopi & confessoris. Male hic ponitur titulus episcopi qui Sempringhamensi, de quo solo hodie agitur, nullatenus convenit. In alium errorem

Rosweydi. Observatio in M. l. Rom. dierni. Eodem die sancti Gilberti confessoris.

tatio hæc est: Gilberti alias Gilberti sive Guiberti, fuit is fundator nobilis monasterii Gemblacensis. Wibertum hunc vocat Sigebertus, quem è vita migrasse ait, anno Domini DCCCCLXI. De eodem, Petrus in Catalogo lib. 3 cap. 83. & Molanus in Indiculo & in Natal. Sanctorum Belgii. Ejus vitam, à Sigeberto ejusdem canonici monacho scriptam, retulit Surius in tomo 3 die XXII Martii. Ad hæc ita Rosweydu.

Tota notatio Baronii ad hunc locum Martyrologii Romani, nihil ad rem facit. Nam Gilbertus ille, qui iv die Februarii colitur, nihil commune habet cum Guiberto Gemblacensi. Fuit enim Gilbertus ille Anglus, Canonicus Regularis, abbas Sempringhamensis, cujus vitam exhibet Legenda Anglia, per Cnegravium Carmelitam olim collecta, floruitque circa annum MCXL & obiit anno MCLXXX, vixit sue anno CVI, Sanctorum numero adscriptus

est anno MCCII à Papa Innocentio III. Guibertus autem fuit fundator monasterii Gemblacensis, fuitque Belga, in dioecesi tunc Leodienfi, nunc autem Namurcensi, qui floruit anno DCCCCLX & obiit anno DCCCCLXII. Natalis ejus incidit in XXIII Martii, quo Surius vitam ejus habet. Elevatio autem ejus celebratur XXIII Septembris. Alius est Guibertus, abbas XIII Gemblacensis, qui scripsit apologiam pro Severo Sulpitio, quem Baronius in Notationibus ad diem XXIX Januarii confendit cum Guiberto fundatore Gemblacensi. Huc usque Rosweydi Observatio.

GREVEN. Donata, Themi: Primum nomen est Donari, alterum ex Thumi male tortum. Donata, Leopardi, Anglorum episcopi & martyris. Item Richardi, Anglorum regis & martyris. Remberti Remberti archiepiscopi Bremensis & confessoris, qui à sancto Anshario ejusdem urbis episcopo educatus, eidemque in regimine succedens, non solum suos laudabiliter rexit, verum etiam infidelibus frequenter Christum annuntiavit. In Anglia, Gilberti abba Gilberti & confessoris, qui multos regulariter vivere docuit. Sanasela, seu mavis, Sanasela presbyteri, Sanasela, haecenus ignoti. Hugonis presbyteri, itidem incogniti. In Scotia, Modani abbatis.

MOLAN. Post Aventini, subdit, cujus gesta habentur. Bincii, Ulgi episcopi & abbatis in Laubaco, Ulgi. admiranda sanctitatis viri. Suesionis, sancti Podali. confessoris. Eodem die, sancti Gilberti confessoris. Ipso die, sancti Liophardi, Anglorum archiepiscopi & martyris. De Richardo & Remberto, ut Grevenus. Posteriores editiones: Eodem die, sancti Gilberti confessoris, qui Sempingamie quiescit, in monasterio quod ipse considerat. In Haneconr ipso die, sancti Liophardi &c. Canobio Laubienfi, Liophardi. depositio sancti Vulgi episcopi & confessoris. Die Vulgi. quarta, sancti Patris Ifigori Pelysota. Aliis litteris: Item Remberti archiepiscopi, cujus celebrior festivitas est die XI Junii. Eodem die ponit Metaphrastes penitentiam Theophili, per intercessionem gloriosissima Dei parentis, auctore Eusebiano hujus Theophili ministro.

Nonis.

Die 5.

Agatha.

Pud Siciliam civitate Cathanenfi, natalis sanctæ Agathæ virginis & martyris, quæ post alapas & carcerem, post equuleum & tortiones, post mamillarum abscisionem, post vultationem in testulis & carbonibus, tandem sub judice Quintiano in carcere consummata est. Viennæ, beati Aviti episcopi & confessoris, cujus fide & industria atque admirabili doctrina, ab infestatione Ariannæ hæreseos Gallia defensæ sunt.

Aviti.

Concors textus Praten. Herinien. Tornacen. Marchian. Anro. Pulfanen. Max-Lubec. Munerat. Greven. & Molan. imo fere ceterorum omnium.

VARIA LECTIO. Solus Herinien. scribit Syciliam, sed in Cathanenfi, socium habet Pratenfem. Marchian. ponit Catinenfi, Pulfan. Cathanenfi; Munerat. Catinenfi. In textu secutus sum Tornacen. Antverpien. Max-Lubec. Munerat. Greven. & Molan. quamvis aspiratio plane redundare videatur. Rursus, fere conveniunt Pratenf. & Herinien. ille scribens Agathes, hic Agates: melior est, ni fallor, textus inflexio. Lego equuleum cum probationibus Mss. & excusis: Tornacen. Marchian. Antverpien. Pulfan. Max-Lubec. habent euleum, quod alibi non semel recurrit. Martirei, tortiones, Quinciano, abscisionem, ammirabili, cresis, hereseos & hujusmodi alia ad medii ævi corruptam orthographiam

phiam spectant, de quibus in præfatione abunde dictum est. Max-Lubec. ut solet esse incorrectissima, ita hic nonnulla habet typographi errore contorta, quæ ex codice Antverpien. cui ubique similis est, facile correximus. Codex uterque pro *admirabili*, legit *mirabili*, omittitque vocem *Ariane*, ut fecit etiam Pratenf. Ceteri omnes eam clare exprimunt, ut ex Adonæ exprimendam putamus. Herinien. Tornacen. Pulfanen. Munerat. Greven. Molan. & alii scribunt *Arriane*: utrum præferas, mihi sus deque est.

OBSERVATIO. Qui Siculorum & maxime Catanensium, seu mavis Panormitano-*Agathe.* rum gloriam *Agatham* dixerit, satis dixit. Cetera loquuntur Kalendaria, ut vetustissimum Carthaginense ac Frontonianum, atque Martyrologia omnia. Quæ insuper decora, illustrissima virgini debita sunt, à Castellano enumerantur pag. 537. Conspiciant apographa Hieronymiana, in quibus, iisdem ferme verbis, primo loco ponitur: *In Sicilia Catania, vel Catana civitate, passio sanctæ Agathæ virginis.* Nec plura habet Romanum parvum: *Sanctæ Agathæ virginis, apud civitatem Catanensem.* Bedæ elogium à Rabano descriptum est, etiam ab Adonè in Martyrologio, cum hac vera & notabili variatione, quod pro imperatore *Diocletiano*, substituerit *Decio*, idque recte Notkerus secutus est, ut à Bollandò demonstratum invenies. Habet prolixiorē vitæ seriem præfatus Ado inter festivitates Apostolorum; at Noster compendio studens, ex breviori Martyrologii encomio sua decerpit. Cum autem ex ea Bedæ & Adonis discordia dubius hæreret, cujus maxime tyranni tempora appellanda essent, neutrum nominavit, solo proconsulis *Quintiani*, ut iudicis, nomine contentus. Quæ in Agathæ meritis laudes & commendationem facere possunt, operosè cumulavit Bollandus, iis monumentis Acta illustrans atque confirmans, ut licet ad sincerissimam accedere nequeant, certe rigidorum criticorum censuras facile effugiant. Eorum epitomen tradet Tillemontius tomo 3 à pag. 409: nec negligenda sunt, quæ satis curiose colligit Castellanus loco superius indicato. Sic de Agatha Wandelbertus:

*Sicanie populos Nonis sibi subdit Agathæ
Virginis eximio virtus celebrata decore.*

Avitum Viennensem, sub *Alcimi* prænomine, inter Ecclesiasticos poetas notissimum *Aviti.* aliisque scriptis celebrem, in plerisque Hieronymianis apographis notatum reperimus; sitne vere de adjectitiis, ut existimat Florentinus, non est operæ pretium multis discutere. De eo etiam meminit Rabanus, licet in Beda aut Floro notus non sit. Certum est, Usuardum hic denuo sua omnia ex Adonè mutuatum, omnis solis hisce verbis, *tempore Gundobaldi regis*, quæ in Notkero & multis codicibus auctorioribus restituta sunt, ut statim patebit. Vide quæ de Avito in Actis accurate disputata sunt, ac brevius in Castellani nota, pag. 541 & 542. Apud Rabanum & Notkerum *ordinatio episcopatus Andreæ Apostoli* ex Hieronymianis signata est, sed ea nihil ad Adonem, nec proinde ad Nostrum quidquam attinet.

AUCTARIA.

Text. Bedæ.

ANTVERP-MAJ. In prima Bedam, in secunda Adonem describit *pen* ejus textum: *Apud Siciliam civitatem Catanentium, passio sanctæ Agathæ virginis, sub Diocletiano imperatore, proconsule Quintiano. Quæ post alapas & carcerem, post eculeos & tortionem, post mamillarum abscisionem, sed à Domino sanationem, post volutationem in testulis & carbonibus, tandem in carcere consummata est. Vienni civitate, beati Aviti episcopi, cujus fide & industria atque admirabili doctrina, tempore Gundobaldi regis, ab infestatione &c.*

Text. Adon. summata est. Vienni civitate, beati Aviti episcopi, cujus fide & industria atque admirabili doctrina, tempore Gundobaldi regis, ab infestatione &c.

ROSWEYD. In prima Adonianus, de secunda hoc solum habet: *Vienna, episcopi & confessoris.* Deest nomen ipsius sancti.

ANTVERP-MAX. ULTRAJECT. LEYDEN. LOVAN. ALBERG. DANIC. & EDIT. ULTRAJ-BELG. Satis puri omnes sunt, si solum dempseris citata superius tria illa verba de Avito, tempore Gundobaldi regis. Scribunt ipsi Gundobaldi.

CENTULEN. Apud Siciliam civitate Catanensi, passio sanctæ Agathæ virginis, sub Decio imperatore, proconsule Quintiano. Vienni, sancti Aviti [pro Aviti] episcopi & confessoris. In territorio

Morinorum, transitus sancti Bertulfi confessoris & Bertulfi monachi, cujus ossa Gande requiescunt.

BRUXELLEN. De Agatha adjicit: *Cujus nomen in Canonis Missæ recolimus. Ultimo autem loco: In Blandino, sancti Bertulfi confessoris. Cetera satis purus.*

HAGENOYEN. In Agatha interpolatus, post mamillarum precisionem: Sic loquitur, *Iterum est incarcerata, & à beato Apostolo Petro visitata & sanata. Deinde in carbonibus & testulis viri est volutata; tandem sub Quinciano &c.*

Codices VICTORIN. REG. SUEC., signatus num. 130 & **VATICAN.** Longobardicus num. 5949 in fine: *Eodem die, sancti Theodori martyris, Theodori, an aliis ignoti, nisi quis sub Theodori nomine Isidori, dorum agnoscat, de quo vide Prætermisos &c.*

MATRIC-CARTUS-ULTRAJECT. Post Agatham ponit: *Aleydis virginis & abbatis.*

EDITIO LUBECO-COL. In Avito mediæ notæ codicibus conformis, de Agatha post carbonibus, hoc solum admiscet: *Tandem tempore Decii imperatoris, sub iudice Quinciano &c.*

BELIN. Textui Usuardi in fine adnectit: *In civi- Ingemini- tate Brixina, sanctorum confessorum Gemini & Albini & Albini.*

episcoporum, quorum vita miraculis existat gloriosa. Vide inferius vera horum Sanctorum nomina.

Saturi &c. GREVEN. Eodem die, *Saturi*, *Aviti*, (an non *Revocati*?) *Felici* ex Hieronym. *Landuno* (puto voluisse scribere *Blandino*) *Bertulphi confessoris*. *Babilonii*. *Pictavis*, *Babilonii diaconi & confessoris*. Nihil de eo reperit Bollandus. *Ingele virginis*; itidem ignota. *Alheydis* [*Adelheydis*] & *Bertrade virginum & Gerberta* [*Gerbergæ*] *matris earum*. Posteriorum duarum cultum probatum hactenus non invenio.

MOLAN. De *Gemino & Albino*, *Belinum* transcribit. In *Vilka*, *depositio Aleidis virginis Aleidis*, & *abbatissa*, mira *sanctitatis*. In *Blandino monasterio*, *sancti Bertulphi confessoris*. Posteriores Molani editiones à *Bertulfo* incipiunt. Tum: *Suessonis*, *sancti Vedali confessoris*. Sequitur de *Vedali*, *Gemino & Albino*. Vera nomina sunt *Ingenius & Albinus*, quorum primum ad v Septembris rejicit *Castellanus*. In *Vilka*, *depositio* &c. Tum minutiori caractere: *Alexandria*, *Isidori*, *martyrium sancti & gloriosi martyris Isidori*.

VIII Idus.

Die 6.

Dorothea.

Pud *Cæsaream Cappadociæ*, natale sanctæ *Dorotheæ virginis*, quæ primùm equuleo vexata, dein palmis diu cæsa, ad ultimum capite punita est. In cujus confessione quidam

*Theophili.**Antholia-**ni.**Vedasti.**Amandi.*

Theophilus scolasticus conversus, & mox equuleo idem acerrimè tortus, novissimè gladio cæsus est. *Arvernus*, beati *Antholiani* martyris. Eodem die, sanctorum episcoporum *Vedasti & Amandi*, quorum & vita & mors plurimis extitit miraculis gloriosa. E quibus prior *Adartensium*, sequens verò *Trejetsensium* rexit ecclesiam.

Est *Praten*. *Herinien*. *Tornacen*. *Marchian*. *Munerat*. *Greven*. & *Molan*.

VARIA LECTIO. *Tornacen*. & *Greven*. ponunt *Capadociæ*, præplacet aliorum orthographia. De *eculeo* alibi satis dictum est. Reliqui in textu *scolasticus*, quod omnes codices Mss. eam lectionem servant. Solus *Molanus* scripsit, & mox *equuleo eodem*, alii melius *idem*. *Herinien*. habet *Antolani*; *Greven* *Antoliani*; *Molan*. *Anatholiani*. Puto textum esse purissimum, quidquid alii id in dubium revocent. Apographum nostrum *Praten*se pro *existit*, posuit *existit*, forte quod in prætenso autographo contortæ sint litteræ, certe omnes legunt ut in textu. *Adartensium* & *Trejetsensium* *Ufuardi* formula est ex codd. Mss. sed à *Munerato* & *Molano* correctæ: videatur *Henschenius* hic. *Greven*. servavit *Trejetsensium*, sed male scripsit *Atrabatenium*. *Rabanus* & *Notkerus* ab omnibus recedunt, ponentes *Aderato*; unde verosimiliter *Arras*. Aliter scriperat *Florus*, *Airebata*.

*Dorothea.**Theophili.*

OBservatio. In *Cæsarea Cappadociæ*, passionem sanctæ *Dorotheæ* distincte consignat Hieronymianus codices *Lucensis* & *Corbeiensis*; sed quod prior *Ethiopoli* & *Scolastici* sic legat, ut diversi martyres videantur, clarius alii exprimunt: *Passio sanctorum Dorotheæ & Theophili scolastici*. Quod autem synonymi martyres, pluribus *Alexandrinis* admixti reperiantur xii Februarii, non video quid tantopere difficultatis habeat, cum huiusmodi exempla synonymorum martyrum, in hoc præsertim Martyrologio, quotidiana sint. Utrum alterutro die indicetur virgo illa *Alexandrina*, quam *Dorotheam* *Rufinus* vocavit, *Baronius* celeberrimam *Catharinam* credidit, aliorum examini relinquimus. Annuntiatio nostra fontem ordinarium, procul dubio, respicit, nempe *Romanum* parvum, quod ita habet: *Apud Cæsaream Cappadociæ*, sanctæ *Dorotheæ virginis*, & *Theophili scolastici*. Ex antiquis Actis encomium concinnavit *Ado*, cujus medullam *Noster* in laterculum suum retulit. Aliud est *Rabani* elogium, in quo *Christe* & *Calliste* apponuntur, de quibus præfata Acta meminere; *Notkerus* ex *Rabano* & *Adone* historiam suam conflavit. Satis exactam prædictorum Actorum synopsis tradit *Tillemontius* tomo 5 à pag. 497. *Wandelbertus* solum hunc hodie versiculum profert: *Idibus octavis martyr Dorothea coruscat*. Dubitat *Florentinus* an *Antolianus*, qui in Hieronymianis ponitur, idem sit cum hodierno nostro *Arvernensi*. *Scrupulus* videtur; nam *Antholianus* sine dubio inde ab *Adone* acceptus est, ex hoc ab *Ufuardo*. *Antholianus*, inquam, non *Anatolianus*, codicibus nostris vetustissimis cum ipso *Adone* conspirantibus. Vide de eo *Bollandi* commentarium historicum.

Defectum accurationis in *Ufuardo* arguit *Castellanus*, quod *Amandum* cum *Vedasto* composuerit, utpote qui nihil magnopere commune habeant, toto fere sæcululo ætate disjuncti. Attamen, si quid peccatum est, non id *Ufuardo*, sed antiquioribus impu-

imputandum, apud quos prædictam conjunctionem pridem in usu fuisse, ostendunt Florus, Wandelbertus, Rabanus & Ado, qui, si non eodem die, certe eodem nexu copulatos referunt; Florus & Rabanus hoc die, alii duo xxv Octobris, ut ibi dicitur. Rectissime autem ambos Sanctos hoc die signari, apertius evinci non potest, quam ex eo quod utriusque obitus in hunc ipsum diem concurrat, ut habes in Actis, locis infra citandis. Jam vero Usuardum hic rursus ex Adone sua fere omnia desumpsisse, manifeste intelliges, si utriusque verba præfatis diebus inter se contuleris. A Rosweydo hodie in appendicem rejiciuntur, in qua Vedastus denuo recurrit 1 Octobris. Diversum plane est Flori elogium, præposterus ordo, dum Amarius junior seniori Vedasto præponitur. Alia in Rabano & Notkerò non satis exacta. Sed nobis sufficit genuinum Usuardi textum exhibuisse. Quæ ad alias Vedasti celebritates pertinent, vide in Actis comment. præv. §. 4 & 5 à pag. 785; de Amando autem pag. 840: atque ibi utriusque Belgarum Doctoris gesta mirifice deducta & diligentissime ab Henschenio illustrata invenies.

AUCTARIA.

PULSANEN. In Dorothea tantillum interpolatus, Vedasti & Amandi elegia mutilavit.

ANTVERPIEN. MAX-LUBEC. & UGHELLIAN. Textui puro superaddunt: *Ipsa die, sanctorum Saturnini, Theophili & Revocate. Poterat omitti Theophilus, idem verosimiliter cum Scholastico. Vide Acta.*

ANTVERP-MAJ. Deficit; sic habet: *Apud Cesaream Capadocia, natale sanctæ Dorothæ virginis. Quæ sub Apricio provincie ipsius præfide, primum oculis extensione vexata, deinde palmis diutissime cæsa, ad ultimum capitali sententia punita est. Arvernus, natale Antholiani, qui apud urbem Arvernam martyrio coronatus est. In ultima nihil deest; scribit Atrebatensium pro Adar-tensium.*

ROSWEYD. De Dorothea, ut prior, sed addit: *Passus est etiam cum ea Theophilus scolasticus. De Antholiano, etiam ut præcedens. Tum: In Gallia, Vedasti & Amandi episcoporum & confessorum. Item Helena regina. Natalis ejus agitur xviii Augusti.*

ANTVERP-MAX. ULTRAJECT. LEYDEN. ALBERGEN. DANIC. & EDITIO ULTRAJECT-BELG. Secundo loco habent de Vedasto & Amando, adduntque de ultimo, tribus annis rexit ecclesiam. Dein: *Sed infelix sum inibi cernens laborem suum, vitam heremiticam eligens, in quadam cella juxta civitatem Turonicam quindecim annis ciliario superiectus, & aqua & pane hordeaceo sustentatus permansit. Hæc non recte temporibus divisa sunt. Satis bene adjicit DANIC. Amandum superiorum Trajectensium episcopum fuisse. Videatur de duobus hisce Apostolis nostris accuratissimus Henschenii commentarius. Sequitur de Antholiano, ubi addunt, ut supra; qui apud eandem urbem martyrio coronatus est. In fine: *Ipsa die, sanctorum Saturnini, Theophili & Revocate. Quæ postrema etiam habet LOVANEN. cum superiori clausula, tribus annis, sed reliqua ab ipso omissa sunt.**

CENTULEN. *Apud Cesaream Cappadocia, sanctæ Dorothæ virginis, sub Sapritio judice; & Theophili scolastici. Arvernus, sancti Antholiani episcopi & martyris. Atrebas, sancti Vedasti episcopi & confessoris. Cenobio Helmonæ, sancti Amandi episcopi & confessoris.*

BRUXELLEN. Auctius item exhibet Dorotheæ elogium. De Vedasto & Amando post gloriosam, sic legit: *E quibus prior Cameracensem & Atrebatensem, sequens vero Trajectensem supra*

Masam rexerunt ecclesias. De Antholiano, Saturnino &c. ut codices mediæ notæ.

HAGENOYEN. Reliquis omnibus liberalior est in amplificando Dorotheæ elogio, verum tanti ea non sunt, ut locum hic habere mereantur. Antholianum prætermittit. Vedasti & Amandi elogium fere simile est superius jam relato; sed hæc subduntur: *Postea Rome peregrinatus est, ubi sibi beatus Petrus in visione apparuit, illum in Galliis predicare præcepit; quod & fecit, & obiit in pace.*

BIGOTIAN. qui fuit P.P. Cælestiorum, **STROZZ. & MEDIC.** *Ipsa die, sanctorum Saturnini, Theophili & Revocate, ut supra.*

REGIN. SUECIÆ signatus num. 130: *Ipsa die, Sotheris virginis. VATICAN.* autem, signatus num. 5949, positionem exprimit: *Rome, passio sanctæ Sotheris virginis. Sed in hoc ultimo Sotheris. deest commemoratio SS. Vedasti & Amandi.*

De Sothere agitur x hujus.

CODEX CASTRI-CAROLI: In territorio Lugdunen. Natalis sancti Amandi episcopi & confessoris. An non Amantii Tricastini? Certe hæc nec incerti. ad Amandum Trajectensem, nec ad Argentoratensem, nec ad Wormationensem, nec demum ad Amandum, aut Marcum Amandum, de quibus inter Prætermisissos agit Bollandus, referri ullo modo possunt.

EDITIO LUBECO-COL. A proprio festo Coloniensi diem orditur: *Apud Coloniam Accipinam, transactio cinerum sancti Pantaleonis martyris, quæ facta est una cum quibusdam reliquiis Pantaleonis, sancti Quirini martyris. Quæ in Dorotheæ elogio immiscentur, in Adone sinceriora sunt. De Vedasto & Amando, Antholiano, Saturnino &c. nihil differt ab aliis supra citatis.*

BWINI I EDITIO. In eo deficit quod post Atrebatensem, non dicat, sequens vero Trajectensem. Addit in fine: *Ipsa die, sanctorum Saturnini, Theophili & Revocate; quibus editio altera superadjicit: Et eadem die, sanctæ Satoris virginis.*

GREVEN. *Ipsa die, sanctorum Saturnini, Theophili, Revocati, ac Sotheris virginis. Lubentii & Socior. presbyteri & confessoris, qui à beato Martino Treverensi, nutritus traditus sancto Maximino Treverensi, post data eximia conversationis exempla, quævi in pace. Cujus corpus navi impositum contra impetum Rheni fluminis, per terram etiam invisibili altum virtute ascendit. Colitur xiiii Octobris. Cristes & Calistes sororum. Quæ cum à fide Christer apostatassent, per sanctam Dorotheam conversæ, ad Calistes, mas-*

Harlindis. *Relindis.* *Gerwis.* *martyrii palmam pervenire meruerunt. Monasterio Eyke, Harlindis & Relindis virginum. Vide Acta. In Silvolde, Gerwis virginis, de qua nondum quidquam compertum est. Apud Coloniam Agrippinam, translatio cinerum beati Panthaleonis martyris. Spectat ad diem natalem xxvi i Julii.*

Sotheris. *MOLANI* elogium de S. Dorothea Adoniano auctius, uti & Amandinum & Vedastinum, melius apud ipsum legentur. Sequitur: Ipso die, Saturnini, Theophili & Revocati. Rome via Appia, in cemiterio ejusdem, passio sanctæ Sotheris virginis.

Civitatis Prænestensis, sancti Garini episcopi & con- Guarini, fessoris. Monasterio Eyke, Harlindis & Relindis virginum. Tum litteris munitioribus: Trajecti ad Mosam, festivitas omnium pontificum Trajectensium Servatii, Monulphi, Gondulphi, Martini, Servatii, Valentin, Candidi, & reliquorum. Editiones alteræ elogia contrahunt, post quæ: In territorio Lassens, juxta villam Maes-Eike, monasterio Eyke, Harlindis & Relindis virginum. De Guarino, Harlindis, ut supra. Die sexta, sancti parisi Buculi, episcopi Relindis, Smyrna. Pro Revocati, melius hic ponit Revocata. Buculi.

VII. Idus.

Die 7.

*Auguli.**Moysetis.*

IN Britannii civitate Augusta, natalis beati Auguli episcopi, qui cursum temporis per martyrium explens, æterna meruit suscipere præmia. Item, sancti Moysetis episcopi. Hic primum in heremo vitam solitariam ducens, signis ac virtutibus magnifice innotuerat, post verò gentem Saracenorum, cui episcopus fuerat factus, grandi ex parte ad fidem Christi convertit, sicque gloriosus meritis quievit in pace.

Conveniunt Præten. Herinien. Tornacen. Antverp. Max-Lubec. Munerat. i. Belini editio, Greven. & Molan. Item Antverp-max. cum suis.

VARIA LECTIO. Præten. scribit Britannii, Munerat. Britannia ceteri ut in textu. Solus Belin. habet, civitate Augustana. Ultraject. posuit Auguli; ceteri habent Auguli; i. Belini editio Anlei: sunt qui malint Augurii vel Atigulii; verum nomen est in laterculo. De modo scribendi martyrium satis dictum est. Complens pro explens posuere. Antverpien. Max-Lubec. cum plerisque mediæ notæ codicibus. Moysetis pro Moysetis legitur in solo Tornacensi. Primum pro primum error est in Danico. Heremo legunt omnes, rectius Molan. eremo, codicum scriptionem sequi maluimus. Solus Prætenensis omisit vocem magnifice. Codices minus passim correcti ut Antverp-max. &c. male habent innotuit pro innotuerat. Scripsi Saracenorum cum omnibus codicibus, excepto Prætenensi & Molano. Antverp. & Max-Lubec. tres voces reticent, nempe, grandi ex parte: in Munerato solocismus est, grandi cum ex parte.

Auguli.

OBSERVATIO. Vix usquam clarius Sanctum aliquem determinate circumscribunt Hieronymiana apographa, quam hoc die Augulum expriment: In Britannia, Britannii vel Britannii civitate Augusta, natalis Auguli episcopi. Quod Auguria legatur in Epiternacensi, facili lapsu ex Augusta corrumpi potuit. His concinit Bedæ: Britannii in Augusta, natale Augusti episcopi & martyris; ubi alterum librarii errorem vides in Augusti pro Auguli; de quo dubitari omnino non potest cum Rabanus, qui quæ Bedæ sunt diligentissime refert, distinctè legat Auguli. Bedam fere ad verbum secutus est Ado; Noster, præter morem, non nihil de suo adjecit, sed quod non magis Augulo quam cui libet alteri conveniat, dum solum martyris titulum paraphrastice exposuit. Quæ sit illa Britannia Augusta, quæ martyris ætas, crudite disquirunt Henschenius, cui cur literi intentet Castellanus pag. 58 prorsus non video: nam sive Londino appellationem Augustæ tribuat, sive Eboraco, nihil magnopere Acta adversabuntur. Sic Sanctum ipsum unico versiculo alloquitur Wandelbertus: Augule septenis mundum vincendo triumphas.

Moysetis.

Moysetes ex Romano parvo acceptus est, in quo his verbis celebratur: Sancti Moysetis, qui petente Mauricia Saracenorum regina, episcopus genti illius factus est. Ado ex monumentis ecclesiasticis elogium contexuit, quod Noster solitæ suæ brevitati eleganter aptavit. Quam celebre pacificum magni viri nomen sub Valente imperatore fuerit, ex Socrate, Sozomeno aliisque Scriptoribus Græcis ab Henschenio citatis, facile est colligere, atque ex iisdem eorum hallucinationem reterege, qui ex recentioribus Martyrologis Moysetem hunc nostrum cum altero cognomine, sed Æthiope confuderunt, ut in Actis accurate explicatum est. Vide præterea Tillemontium tomo 7 à pag. 593, ex quo attentius velim consideres quam apte inter Carmeli incolas ab Alegræo ejusque symmylis connumeretur. Ceterum toto etiam Occidente celeberrimam fuisse Moysetis memoriam ex Martyrologiis nostris apertissime conficitur. At turpiter errat Notkerus, qui Adonis elogium describens, Moysetem in Britannias retrahit, nisi librarii socordia factum dicamus ut, omisso vel deletio Auguli nomine, alterius patriæ ad alterum transferit.

AUCTA-

AUCTARIA.

Elevation. S. Rictrudis. **M** ARCHIAN. Incipit à proprio loci: *Elevationis corporis sancte Rictrudis.* In reliquis purissimè Ufuardinus est. Vide XII Maii.

Laurentii Sipontini. **PULSANEN.** Post *Anguli*, sic prosequitur: Item, sancti *Moyseis* episcopi. Eodem die, depositio beatisimi *Laurentii*, *Sipontini* episcopi. Hæc quidem recte, ut in Actis videre est; non item quæ sequuntur: In pago *Malensi*, sancta *Austreberta* virginis, in loco qui dicitur *Papliacus*. Prima periodi pars corrupta est, ubi pro *Malensi*, lege *Rotbomagenf.* Alia id genus alibi recurrunt, dum primis vocis elementis erasis, ultima etiam quandoque depravantur; sic in præfenti, pro *Malensi*, existimo lectum fuisse *Magenf.* Vide x Februarii.

Apollinaris. **ANTVERP-MAJ.** In *Britanniis* civitate *Augusta*, natale sancti *Augusti* episcopi & martyris. Eodem die, sancti *Moyseis* venerabilis episcopi & confessoris. Apud *Asiam* provinciam, sancti *Apollinaris* *Jerapolitanis* antistitis, viri eruditissimi. Vide Acta.

De Moyse ex Adone. **ROSWEYD.** In *Britannia* &c. ut præcedens. Item sancti *Moyseis*, qui primo quidem vitam solitariam in eremo ducens, meritis & virtutibus ac signis, quæ faciebat per illum Deus, magnificè innouerat. Qui postmodum, petente *Auvia* *Sarracenorum* regina, episcopus genti illius factus, fidei catholica custodiri intemerata consortia, & gentem, cui datus fuerat episcopus, ex grandi parte ad fidem Christi convertit, seque in pace quievit. Ex *Adone*.

Apollinaris. **CENTULEN.** Primo loco *Angulum* annuntiat verbis *Adonis*, ferme ut duo codices proxime citati. Deinde: Apud *Asiam* minorem, sancti *Apollinaris* episcopi, viri eruditissimi. *Moyseis* elogium mutilat, hoc modo: Eodem die, sancti *Moyseis* venerabilis episcopi, qui gentem *Sarasinam* magna ex parte convertit.

Helena. **BRUXELLEN.** Pro *Anguli*, scribit *Anguli*; de reliquo annuntiatio ejus non *Ufuardina*, sed *Adoniana* quoque est. *Moyseis* elogium ex eodem *Adone*, hinc inde interpolavit. Deinde cum aliis addit: Apud *Asiam*, sancti *Apollinaris*, viri eruditissimi, *Jerapolitanæ* urbis antistitis & confessoris. Demum in fine: Item *Helena* regina. Diximus pridie in *Auctariis* natale ejus esse XVII Augusti.

Theophili & Saturnini. **HAGENOVEN.** *Ufuardinus* quidem est, sed phrasim non nihil turbatiorem refert. In fine autem perperam subnectit: Item, sanctorum martyrum *Theophili*, *Saturnini* & *Revoate*. Vide quæ die præcedenti in *Auctariis* dicta sunt.

Theodori. **VICTORIN.** In fine: Apud *Asiam*, sancti *Apollinaris* *Hieropolitane* [urbis] antistitis, viri eruditissimi. Eodem die, sancta *Austreberta* virginis & sancti *Theodori* martyris, haud dubie *Heracleensis*, unius è quatuor *megalo-martyribus*, de quo in Actis.

Moyseis alterius. **MATRIC-CARTUS-ULTRAJ.** Inter *Moyse*tem & *Augulum*, *Moyse* alium abbatem interferit, eum, opinor, qui in *Ægypto* cum sex sociis martyrium consummavit. Hunc recentiores Martyrologi *Scythopoli* in *Ægypto* perperam adscripserunt, cum ex *Vitis Patrum*, variis locis ab *Henschenio* hic à pag. 46 recitatis, non *Scythopoli*, quæ *Palæstinæ* secundæ metropolis est, sed in *Schitt* solitudine à grassa-

toribus barbaris, cum sex fratribus interemptus sit. Vide plura ex *Cassiano*, *Sozomeno* & aliis apud *Henschenium* collecta.

CAMBERIEN. monasterii *S. Mariæ* Conventualium: *Monasterio Altimlarenfi* [vult dicere *Altovillariensi*] adventus sancte *Helena* imperatricis. De eo agetur XVII Augusti.

REGIN-SUEC. sub num. 130: Eodem die, sancta *Austreberta* virginis & sancti *Theodori* martyris. Vide supra.

VATICAN. num. 5949. In *Gallia*, sancta *Austreberta* *Austreberta* virginis. Jam dixi spectare ad x.

EDITIO LUBECO-COL. In prima annuntiatione fere pura, ad secundam, post magnificè innouit, hæc subiungit: Postquam vero gentem *Sarracenorum*, cui episcopus fuerat factus, ad fidem Christi conversisset, ad eremum rediit, & ibi cum sex eremitis à barbaris occisus est. Quæ hic confusa sunt, in Actis explicantur. Sequitur: Apud *Asie* provinciam, sancti *Apollinaris*, *Jerapolitane* urbis episcopi & confessoris, viri eruditissimi. Eodem die, sancti *Richardis* regis, patris sancte *Walburgæ* virginis, qui omnia quæ habuit propter Christum divisit & longissimam peregrinationem sumpsi, tandem feliciter obiit.

Altera **BELINI** editio. In fine: Eodem die, sancta *Helena* corporis adventus, ad monasterium *Adventus* *Altovillare*, quæ mater *Constantini* imperatoris *Helena*. existens, ad hoc religiose vivendo, pervenire meruit, ut sacratissima *Crucis Domini Nostri Jesu Christi* fieret inventrix. Vide dicta superius.

GREVEN. Item *Anatoli*, *Ammonis*, *Statiæ*, *Anatoli* ni, *Lucii*, ex *Hieronym.* In *Anglia*, *Odonis* & soc. episcopi & confessoris. Ibidem, *Guillelmi* episcopi *Odonis* & confessoris. Vide de utroque indicem *Præ-* *Guillelmi* *termistorum*. De *Apollinare* & *Richardo*, fere ut editio **LUBECO-COL.** Additur: *Amancii* episcopi confessoris. *Frindrudis* virginis. *Apollonis* *Frindrudis* senatoris martyris, patris sancte *Apollonie*. De *Apollonii*. his tribus vide etiam citatum indicem, & de ultimo speciatim in eodem indice ix hujus.

MOLAN. *Binchii*, *Amoluini* episcopi & ab-*Amoluini* *batis Lobienfis*. De *Helena* *Belinum* descripsit. In fine, minori charactere: Eodem die, *Richardis* regis, patris sancte *Walburgis*, qui propter Christum longissimam peregrinationem subiit. In aliis editionibus, sic incipit: *Comini*, natale sancti *Chrysolii*, qui huc venit à *Marcello* *Papa Chrysolii*. ad prædicandum missus. Ubi notandum quod recte hoc die collocetur, qui in prima editione postredie ponitur, cum hac clausula, qui *Dionysio* notus huc venit. Sequitur: *Binchii* ex *Lau-* *bis*, beati *Amoluini*, episcopi & confessoris. In *Anglia*, sancti *Odonis*, episcopi & confessoris. *Odonis*. Die septima, sancti *Parthenii*, episcopi *Lampsacæ* *Parthenii*. centi: & sancti *Luce*, in *Storio* *Græcia*. *Mar-Luce*. *cianis*, elevatio corporis sancte *Rictrudis*. De *He-* *Elevation*. *lena* dictum est. Postea minutioribus literis: *Rictrudis*. Apud *Phrygiam*, natalis beati numerosque *martyrii*, pariter ab universa urbe quadam *Christa-Universæ* *norum civium* suscepti. Hujus auctor & dux ex *urbis MM.* *sunt*, vir pietate & religione clarus, *Adaulus* nomine: cujus in confessione Christi constantiam, omnis populus sequens, cum mulieribus viri, cum pueris senes, cum civibus civitas, infecto igne concremantur, ita ut nullus penitus ex illa urbe, etiam cum optio daretur, abscederet. Eodem die, ci *vitæ* *Lucensi*, *Richardis*, regis &c. ut supra.

M

VI Idus.

Dionysii
& socior.
Cointæ.

A Pud Armeniam minorem, natalis sanctorum Dionysii, Emiliani & Sebastiani. Eodem die Alexandria, sanctæ Cointæ martyris, hanc pagani correptam ad idola perducentes, adorare cogebant, quod cum illa execrans recusaret, vincula pedibus ejus innectentes & per plateas totius civitatis eam trahentes, horrendo supplicio discerperunt. Civitate Corduba, sancti Salomonis martyris.

Salomonis.

Ex Tornacen. Pulfanen. Albergen. Danic. Munerat. Greven. & Molan.

VARLA LECTIO. Reliqui in textu Dionysii, & Emiliani juxta Tornacen. Pulfanen. Munerat &c. Albergen. Danic. & Greven. pejor scribunt *Dyonisi*: recte Molan. *Dionysii* & *Emiliani*. In Pulfanen. iphalma est *Juliani*. Nomen martyris Alexandrinæ octodecim ferme modis in Actis deformatum est. Greven. legit *Coynte*; Molan. *Cointa*; Tornacen. *Conite*; Pulfanen. *Chonte*; Munerat. *Corinthe*; prætulit lectionem *Cointæ* cum Albergen. & Danic. quod Rom. parvi lectio sit, & proximius ad *Quinte* latine accedat; quidquid aliter scripserit Ado: selige quod magis placet. De voce *ydola*, alibi dictum satis. Munerat. male ponit *correctam*, pro *correptam*. Pulfanen. sensum mutilat scribens *execrasset*, pro *execrans recusaret*, & *vincula pedibus ejus innectentes* omittens. Error Danici in *discerperunt*, supposito *p* correctus est.

Difficultas est circa positionem *Salomonis*, in qua pauci codices ab omnibus aliis differunt. Et inter puriores quidem Marchianen. legit: *In provincia Lusitana, civitate Corduba*; brevius Rosweyd. *In provincia Lusitana, sancti* &c. His fere subscribit codex Praten. dum ponit: *In provincia Lusitania, civitate Corduba*. Atque hoc modo scripsisse Usuardum existimavit Castellanus. Cum vero objicerem ineptè tribui Cordubam, regum Saracenorum sedem, regioni ab ea tam distitæ, respondit disparatorum connexionem non aliud probare, quam quod Usuardus imperitus Geographus fuerit. Mihi vero non suadet auctorem ita impegisse circa provincias, quas oculis ferme suis lustraverat; censeoque proinde priora ea verba ad Usuardum non pertinere, atque adeo codices illos, à ceteris in eo discrepantes, inter puros connumerari non posse. Est præterea in Praten. augmentum aliud, de quo in Auctariis agemus.

Dionysii
& sociorum.

OBSEVATIO. Trium horum Armenorum martyrum præcipua & distinctior notitia sumitur ex solis apographis Hieronymianis, quæ saltem patriam exprimunt, à Romano parvo præteritam. Illa legunt: *In Armenia minore, natalis Dionysii, Emiliani, Sebastiani*. Istud, sola nomina refert: *Sanctorum Dionysii, Emiliani, Sebastiani*. Ad priorum fontem consuluit, eamque annuntiationem formavit, quæ ab Usuardo & Notkero fere ad apicem descripta est. An præter nomina & provinciam, eorum certamine (nam martyres censentur) nobilitatam, de iis quidquam compertum sit, ex Bollandi in Actis intelliges. Inspice etiam notationem Florentinii, qua Bollandi opinionem magis confirmat, inter cetera folerter advertens, *Acta sancti Emiliani* Mss, quæ penes se habuit, corrupta in aliquibus ita esse, ut vix sensus percipiatur; imo, quod oculatissimum Bollandum aufugit, eadem, mutatis dumtaxat nominibus, continere, quæ apud Petrum de Natalibus in vita sancti Pantaleonis martyris prostant, & quod majus est, iisdem pene verbis ac illam construi. Hæc ille: quæ an sufficient, ut Jacobilli Acta ex opere nostro auferantur, in supplemento videbitur. In Wandelberti versiculo defuit locus Sebastiano: sic canit: *Senas Dionysius ornat & Emilianus*.

Cointam vel *Quintam*, fidelem mulierem, ex Rufino acceptam ego quidem non dubito. Sic de ea primus loquitur auctor Romani parvi: *Alexandrie, sanctæ Cointæ martyris*. Adonis encomium ex laudati Rufini verbis ferme contextum Notkerus integrum descripsit, Noster vix quidquam immutatum reddidit. Jam supra ad xxxi Januarii, dum de sene *Metra* ageremus, celebrem Dionysii Alexandrini epistolam citavimus, ex qua eadem *Cointa* hoc die, sequenti *Apollonia* desumpta sunt. Vide indicatum ibi Ruinartii locum, vel potius fontem ipsum apud Rufinum lib. 6 cap. 31. Alia est aliorum Eusebii interpretatio, unde & varie apud Bollandum *Cointæ* martyrium explicatur. An autem *virginis* titulus ei adscribi possit, incertum relinquitur. *Salomon* martyr Cordubensis à solo Usuardo refertur, nimirum quod recentiore Arabicæ persecutionis haberet memoriam; neque enim Salomonem alium Cordubæ pro fide passum novimus. Ab aliis & à Romano hodierno ponitur x i i i Martii cum *Ruderic* presbytero, ut in Actis videre est. Cetera, quæ huc spectare possunt, in Variantibus dicta sunt.

AUCTA

AUCTARIA.

Pauli
Vindani.

RATEN. Præter inserta verba, de quibus in Variantibus egimus, addit in fine: *Vindano, sancti Pauli episcopi & confessoris*. De eodem agunt plures alii codices Uluardini, sed modo tam diverso, ut additamentum esse apertissime patcat.

HERINIEN. Post textum purum & integrum, agit de eodem Paulo, sed hac phrasi: *Vindani, beati Pauli episcopi & monachi, ipsius ecclesie restauratoris & rectoris*.

ANTVERP-MAX. ULTRAJ. LEYDEN. LOVAN. & EDIT. ULTRAJ-BELG. Sola voce à priori distinguuntur, nempe quod post rectoris, adjiciant epitheton, præcipui.

MARCHIAN. & ROSWEYD. Sic habent, ut in Variantibus diximus, omni alio additamento carentes, ita ut puris proximi sint.

ANTVERP-MAJ. In martyribus Armenis & in Cointa (quam Conidam vocat) fere genuinus est; de Salomone tacet.

CENTULEN. In prima annuntiatione Uluardinus, sic prosequitur: *Sanctæ Choinæ virginis & martyris. Vindani, sancti Pauli episcopi & confessoris. Civitate Concordia [pro Corduba], sancti Salomonis martyris*.

ANTVERP-MAX-LUBEC. & UGHELLIAN. Relato textu puro, subdunt: *Roma, Pauli episcopi, Lucii & Cyriaci*. De qua trium Sanctorum conjunctione, vide Bollandum & Castellani hic; nimis quam sæpe infra repetitur.

BRUXELL. Solito purior, post discesserunt, interjicit: *In Hispania, civitate &c. In fine; Roma, sancti Pauli episcopi & confessoris. Et sanctorum Lucii & Cyriaci*.

HAGENOVEN. Ex Cointa Torritam facit, cetera puritati proximis. In fine autem: *Brixia, (an non Papia?) Ivenii episcopi & confessoris. Roma, sancti Pauli episcopi, Lucii & Cyriaci martyrum*. Vide Scriptores de quibus supra diximus.

BELINI I editio, *Coyta* scribit, altera, *Carinthe*. In reliquis eadem addit, quæ Antverp. & Max-Lubecana.

AQUICINCT. *Roma, Pauli episcopi, Lucii & Cyriaci*. Eadem ubique phrasis ab altero in alterum transmissa.

MATRIC-CARTUS-ULTRAJ. Incipit: *Pauli episcopi & martyris. Mengoldi, militis martyris. Sanctæ Helena reginæ, matris Constantini imp. Tum Dionysii &c. De Cointa & Salomone, nihil*.

Codex 3 BIGOTIAN. fig. D. 9: Eodem die Cuthmanni, sancti Cuthmanni. Nomen ab aliis aliter scribitur.

Codex D. LE MARE, nota C qui fuit Franciscan. *Roma, Pauli episcopi, Lucii, Cyriaci*.

VATICAN. 5949 Solum adjicit: *Roma, sancti Pauli*.

Pauli episcopi, ut habent apographa Hieronym.

ALTEMPS. In territorio Dolensi, sancti Fa-jacuti.

cui confessoris. De quo vide Prætermisillos hoc die. *Monasterio Fiscanni, sancti Gensbmanni, Gensbmanni Lemovicensis episcopi & confessoris*. In Missali Gemeticensi pervertuto, dicitur *Cuthmanni confessoris*. Et sic fere supra legit codex Bigotianus.

STROZZ. & MEDIC: Item *Roma, sanctorum Paulini martyrum Paulini episcopi, Lucii & Cyriaci*. Item, *sancti Eventii vel Ivenii episcopi & confessoris*. Et sanctæ *Helene virginis*. Paulinum hunc, aliorum Paulum esse, satis constat. Quæ sit *Helena virgo*, nescio.

EDITIO LUBECO-COL. Nusquam Usuardo similior, in fine solum addit martyres de quibus supra; nempe: *Roma, sanctorum Pauli episcopi, Lucii & Cyriaci martyrum*.

GREVEN. Eisdem annuntiat & eodem modo. *Julii*.

do. Tum: Item, *Julii Papæ, quem Ado & Usuardus ponunt pridie Idus Aprilis*. Eudoaldi, episcopi Lugdunensis & confessoris: Est verosimiliter Chagnoaldus Laudunensis de quo vi Septembris. *Pauli Vindaniensis episcopi & restauratoris præcipui*. Thyadgermi, episcopi secundi Hal-Thyadgermi.

versladsensis & confessoris, in *Werdena quiescentis*. Vide Bollandum in indice Prætermisillo Ivenii. Ivenii, episcopi Papiensis & confessoris. Chunibaldi. Chunibaldi confessoris. Mengoldi militis. Gislarii. Gislarii presbyteri. De hoc & Chunibaldo, vide citatum indicem. *Helena Christianissima regina translat*.

translatio. Et hujus & vitæ historia dabitur xviii Augusti.

MOLAN. *Roma, Pauli episcopi, Lucii & Cyriaci*. Ipsa die, depositio sancti Pauli episcopi Vindaniensis &c. Item *Horti, natalis beati Mengoldi, Chrysolii gloriosi martyris*. Natale sancti Chrysolii, qui Dionysio notus huc venit, à Marcello Papa ad prædicandum missus. Sed hæc postrema in aliis editionibus correctæ & ad præcedentem diem melius revocata. In his porro ita habet: *Eo Nicetii*.

dem die, natale sancti Nicetii episcopi Bisanini & confessoris, præclara sanctitatis viri. Ipso die, depositio sancti Pauli &c. Die octava, sancti mega-Theodori.

lo-martyris Theodori ducis exercitus, de quo nos pridie. *Roma, Pauli &c. Demum caractere mienii*.

nori: In Bithynia, beati Eugenii, & Mariæ filie, & Mariæ. de quibus Metaphrastes. Rejiciuntur à Bollandio ad xvii Julii, quia eo die Venetias translati.

ad xvii Julii, quia eo die Venetias translati.

V Idus.

Die 9

Pud Alexandriam, passio sanctæ Apolloniæ virginis, cui persecutores, omnes primum dentes excusserunt. Deinde cum minarentur, vivam se eam incensuros, nisi cum eis impia verba proferret, illa paululum quid intra semetipsam diliberans, repente se è manibus impiorum prorupit, & in ignem, quem paraverant, proflavit. Suevo apud Cyprum, sanctorum Ammonis & Alexandri.

Textum purum referunt soli codices Præten. Heriniën. Tornacen. Munerat. Greven. & Molan. Plerique alii codices in eo potissimum excedunt, quod, sive ex Præten siue aliunde, textui adjiciant sanctum *Anserum Rothomagensis episcopum*, ut brevi ex Auctariis cognosces.

M 2

VARIA

VARIA LECTIO. Verum virginis nomen *Apollonia* est, non *Appolonia*, ut Muneratus, nec *Apollonia*, ut Grevenus. Pro *vivam se eam*, posuit Herimien. *vivam eam se*; Greven. & Molan. *eam se vivam*; ubique recte, & cum Adone, quem postremi ambo pressius etiam secuti hic sunt in interpositione vocis *ageret*, legentes, *paululum quid ageret*, intra semetipsam &c. Ulro fateor id ad claritatem conferre, verum codices omnes tum Mss. tum excusi, ei lectioni plane repugnant. Pejus habet Munerat. *paululum quidem*: & *exilivit* pro *prosilivit*. Suevo diserte exprimunt codices passim, non *Sueno*, ut vult Castellanus. *Sievo* in Tornacen., *Sieno* in Munerat. *Suevi* in Greveno, rejicienda sunt; uti & *Avinionis* pro *Ammonis* apud præfatum Munerat. Alias *Sueuo* vel *Sueno* inflexiones vide in Actis, ubi locum ignotum esse comperies.

Pro Præ-
tensi .cod.

In eegrapho nostro Pratenfi ad calcem apponitur: *Fontenella, sancti Ansberti episcopi & confessoris*. Sed cum ea verba à Sirmondo lineolâ subducta sint, noteturque illa ipsa in codice B, esse in textu & ab eadem manu, signum est prætenso autographo adjecta fuisse; atque adeo codicem illum inter puros servandum putavi. Potuit præfata annuntiatio ex aliquo Hieronymiano accipi, præsertim ex Lucensi, qui fuit olim sancti Wandregisili, ubi ejus positio recte signatur: *In Alto-monte super Sambre*. At quisquis codicem illum auxit, aliter annuntiationem formavit, & inde in alios codices transit, non ubique uniformiter expressa, ut ex Auctariis patebit.

Apollonia.

OBservatio. Hac est admiranda illa *Apollonia*, præveste atatis virgo & martyr inclita, quam die proxime præcedenti, ex citato ibi Rufini loco cum *Metra* seu *Meirano* & *Cointa* seu *Quinta* acceptam diximus; inde primum extracta ab auctore Romani parvi: *Alexandria*, *Apollonia virginis*; selecto, opinor, pro ejus arbitrio, hoc die; ad quem Ado rursus elogium ex laudati Rufini versione contexit, à Notkero integrè descriptum, à Nostro modicissimè immutatum. Et in hac quidem Martyrologorum serie celebratur *Apollonia*, quæ apud Hieronymianos codices, Bedam, Florum, Rabanum & Wandelbertum ignota est. Cur Sanctæ hujus martyrium *sub Decio* collocat Baronius, æquè ac præcedentia *Metra* & *Cointa*, haud satis queo conicere, cum furentis populi in Christianos rabie, superstite adhuc Philippo, hæc contigisse planissime constet, ex laudata jam sæpius Dionysii Alexandrini ad Fabium Antiochenum epistola. Nos passionis causam & tempus assignavimus in Tractatu nostro de Patriarchis Alexandrinis num. 164, quæ fusius explicantur à Tillemontio tomo 3 à pag. 293. Utrum præter hæc admitti possint Acta alia subinde conficta; porro an secunda aliqua *Apollonia* recte ad Juliani tempora revocetur, vide apud Bollandum, & hic infra in Auctariis Greveni.

Ammonis
&
Alexandri

In apographo Hieronymiano Lucensi perperam divisa sunt *Ammonis* & *Alexandri* nomina, per interpositionem citatæ superius annuntiationis, *sancti Ansberti*, pro *Ansberti*, episcopi. Reliqua utrumque conjunctum servant, *Sueno*, vel *Suevo* apud Cyprum. Locum certaminis negligit Epternacenſe, focios anonymos xx adjiciens. Tu hos alioſque à recentioribus confusos, ad classes suas in Actis reductos invenies, & nonnulla etiam in Florentinii notatione satis accurate observata. Nobis certum est Uſuardum ex aliquo Hieronymiano codice annuntiationem suam deſumpſiſſe, in quo verosimiliter sic reperit, quemadmodum in textu legimus; nisi quod forte de suo alterum alteri antepoſuerit. Rabanus ex eodem ſonte ſua deſcripſit; ex hoc Notkerus, & hi ambo diſerte cum Uſuardo legunt *Suevo*, editore ad marginem per alteriſcum indicante *Soli*, ut forte alibi repererat, unde & verosimiliter in Romanum hodiernum ea poſitio derivata eſt. De ſolo *Ammonis* agit Wandelbertus, at cum tres ſynonymi hoc ipſo die apud Hieronymianos recolantur, quem proprie velit, aliis determinandum relinquo. Sic habet: *Quinis Ammonem recolunt pia vota beatum*.

AUCTARIA.

Ansberti.

MARCHIAN. Purus in textu, subdit: *Ipsa die, sancti Ansberti Magnensis episcopi*. Ex eis, opinor, primis litteris, imperitus librarius ex *magenſis* quæ est postrema pars *Rotomagensis*, efformaverit *magenſis*. Non video id aliter poſſe intelligi.

ANTVERP. & MAX-LUBEC. Adjiciunt: *Fontinelle monasterio, sancti Ansberti archiepiscopi Rotomagensis & confessoris*.

Sabini.

PULSANEN. Incipit: *Apud Cannusium civitatem Apulia, depositio beati Sabini episcopi & con-*

fessoris. Apolloniam refert absque elogio. Tum: *Apud Cyprum, sanctorum Ammonis & Alexandri*. Eodem die, *beati Ansberti Rotomagensis ecclesia archiepiscopi*.

ANTVERP-MAJ. *Alexandria, sancta Apollonia virginis & martyris*. Deſunt textus reliqua, quibus ſubſtituuntur: *Apud Pontum provinciam, sancti Athenodori episcopi, fratris beati Gregorii, qui Athenodori Theologus cognominatus eſt. Fontanelle monasterio, tranſitus beati Ansberti episcopi*. Omittit, quæ alii clarius explicant, *Rotomagensis ecclesia &c.*

Ros.

Ammonis confessoris. ROSWEYD. In prima satis purus, addit. In Blaudinio, sancti Ansherti episcopi & confessoris. Apud Cyprium, Alexandri martyris & Ammonis confessoris. Titulus martyris æque quadrat utrique.

ANTVERP-MAX. ULTRAJ. LEYDEN. LOVAN. & EDIT. ULTRAJ-BELG. Textui puro adjungunt: Eodem die apud monasterium Fontanelle, natale sancti Ansherti Rothomagensis episcopi & confessoris. ALBERG. & DANIC. agunt de Paulo Virdunensi &c.

Athenodori. CENTULEN. Dcest Apolloniae elogium. Tum: In Ponto civitate Gneocæsarea, sancti Athenodori episcopi, fratris beati Gregorii. Civitate Rothomago, sancti Ansherti archiepiscopi & confessoris.

Translatio S. Ansherti. Pauli. BRUXELL. Incipit: Commemoratio beate & B.V. Mariae. semper Virginis Mariae. (Octavam Purificationis, ni fallor, indicat.) In Apollonia modice interpolatus est. Apud Cyprium &c. ut Pullianensis. Sequitur: Eodem die, translatio sancti Ansherti, Rothomagensis archiepiscopi & confessoris, qui in monasterio Alimontensi fuerat exilio relegatus, & apud Fontanellem sepultus, & inde postea in Blaudinium hac die translatus. Apud Virdunum &c. Vide supra.

Altonis. HAGENOVEN. Elogio Apolloniae addit: Et ipsam solent invocare, dolorem dentium sustinentes. In fine: Item Fontanelle monasterio, sancti Ansherti archiepiscopi Rothomagensis depositio. Apud Virdunum &c. In Bavaria, Altonis confessoris. Qui fuit abbas in Altenmunster.

Savini. AQUICINCT. Ipso die, sancti Ansherti Rothomagensis archiepiscopi.

Dionysii Alexandr. VICTOR. & REG. SUEC. sub numero 130: Apud Pontum provinciam, sancti Athenodori episcopi. Canisia civitate, sancti Savini episcopi.

MATRIC-CARTUS-ULTRAJ. Apollonia virginis & martyris, cum multis aliis: Dionysii episcopi Alexandrini, exhortatoris praedicatorum martyrum. Vide Observationem.

VATICAN. sub num. 5949 charact. Longobard. quod fuit olim Beneventanum, saepe jam superius citatum. Primo loco habet: Natalis sancti Sabini, Canosini episcopi & confessoris.

UGHELLIAN. Fontanelle monasterio, sancti Ansherti episcopi Rothomagensis & confessoris.

STROZZ. & MEDIC. In Oriente, [quid ni in

Meridie?] sancti Savini episcopi. In Fontanelle monasterio, sancti Ansherti, episcopi Rothomagensis & confessoris.

EDIT. LUBECO-COL. De Ansherto, Paulo Virdunensi, & Athenodoro, scribit ut supra. In fine: Ipso die, beati Altonis confessoris. *Altonis.*

BELIN. In utraque editione pro Ansherti, scribit Ansherti. Prior habet: Suevo apud Aegyptum, de quo vide Acta.

GREVEN. Octava Purificationis beate Mariae. Octava Ammonis, Thoma & aliorum xxxvii. Item Purific. Emiliani. Confusa hic nomina ex Hieronym. *Emiliani.* Monasterio Fontanelle, sancti Ansherti, episcopi Rothomagensis, cui cum puella nobilis nomine Angadryfina desponsata fuisset, & utrique calibatus magis placeret, illa oratione impetravit, ut turpissima & leprosa efficeretur. Sed post à beato Audeno Rothomagensi archiepiscopo, Christo consecrata, pristina pulchritudini est reddita: Ansherti vero, sub sancto Wandregisilo, abbate Fontanelle, monachus primum, deinde abbas factus, postremo, beato Audeno in episcopatu digne succedens, in pace quievit. In Britannia, Teylliani confessoris. Teylliani.

In Hibernia, Tronani episcopi & confessoris. Apud Tronani Pontum provinciam, beati Athenodori, episcopi & confessoris, fratris beati Gregorii Niceni. Altonis, confessoris. In Hibernia, Tarabata virginis. Tarabata. Haecenus ambæ editiones, MDXV & MDXXI, sed postrema, adjicit sequentia, plane apocrypha: Eodem die, sancta Apollonia alterius, virginis & martyris, quam Julianus Caesar pro fide alterius Christi, primum fecit virginis cedi, deinde in equuleo suspensam, vivam iussit excoriari, ac de carnibus ejus particulas scindi: ad ultimum post dentium atrocem evulsionem, gladio transverberatam, Christi martyrem fecit. Vide Bollandum & Castellatum hic.

MOLAN. In i edit. Fontanelle monasterio, sancti Ansherti archiepiscopi sancta Galliarum sedis Rothomagensis. In aliis sic habet: Gandavi in Blaudinio, ex Fontanelle monasterio, sancti Ansherti, sancta Galliarum sedis archiepiscopi. In Hoyo, sancti Maingoldi, ducti & martyris, regis Hugonis Maingoldi. Anglorum filii, quem in prima editione melius pridie posuit. Die nona, sancti martyris Nicephori. Est is qui Sapricio palmam praecepit.

De Ansherto.

IV Idus.

Die 10.

ROMæ, natalis sanctorum martyrum Zotici, Hirenci, Jacincti, & Amantii. In Oriente, sancta Sotheris virginis, quæ graviter & diutissime alapis cæsa, cum cetera quoque poenarum genera vicisset, gladio martyrium consummavit. Item Romæ via Lavicana, militum decem. Apud Castrum Cassinum, sancta Scolastica virginis, sororis sancti Benedicti abbatis. In pago Rothomagensi, sancta Austreberta virginis. *Zotici & soc. Soteridis. Militumx. Scholastica. Austreberta.*

Textus est Praten. Marchian. Rosweyd. Antverpien. Max-Lubec. Munerat. Greven. & Molan.

VARIA LECTIO. Scribendum erat Jrenai & Hyacinthi, ut correxit Molan. Sed cum nulli codices italegerent, putavi servandam scrupulosius mediæ ævi lectionem. Munerat. Pro Zotici, male posuit Zonci. Item Hirenci, quod etiam habent Antv. & Max-Lubec. In Praten. pro Jacincti est Jacinti. Amantii pro Amantii communis multorum codicum error est. Soteris scribit Marchian: cujus lectio præferenda esset, nisi codices omnes repugnarent. Solus Pratenfis habet Cassinum, recte opinor, sed reliqui omnes

omnes, ut in textu; qui etiam concordant in *Scholastica*, licet Molanus correxerit *Scholastica*. *Rothomagensi* est fere omnium, excepto Pratenfi, qui etiam legit *Austroberta* cum Marchianensi & Greveno, reliqui ut in textu: solus Molanus scribit *Austreberthe*.

Zotici
& sic.

Soteridis.

OBSERVATIO. Ex quatuor primis Martyribus aliqui cum Sotere aut Soteride in apographis Hieronymi conjuncti, à Beda discernuntur; ubi clarius & exactius expressa quatuor nomina. Rom. parvum forte in orthographia à Rosweydo correctum (ut in Beda verosimiliter fecere Henschenius & Papebrochius) etiam accurate scribit, quemadmodum & Ado, cui procul dubio ad elogium materia defuit. Meminit idem Rom. parvum *Soteris*, positione non expressa, nisi quis copulativam & ad priores Romanos Martyres putet adstringendam. Aliter sane Romani parvi textum accepit Ado, qui græca fortasse nominis origine deceptus, *Soteridem* primus in *Orientem* transtulit, atque in eo Nostrum sequacem habuit. Non item *Notkerum*, inquit Castellanus, qui *Rabanum* imitari maluit & antiquiores; forte advertens, verosimilius in Italia mortuum, quæ sancti *Ambrosii consanguinea* fuerit. Non potuit *Antiquiores* alios intelligere, præter Hieronymi apographa; at enim diligentiam hic suam desiderari passus est, vir de cetero accuratus, cum *Notkerus* (sive unam sive geminam *Soterem* fecerit) ipsissima *Adonis* verba hoc die ad apicem referat. Hoc Castellanus fallere potuit, quod annuntiationem *Notkeri* legerit VII Idus seu VI hujus, his verbis conceptam: *Rome via Appia, in ejusdem camiterio, passio sanctæ Sotheris virginis & martyris*. Quæ omnia, excepta ultima voce, ex Rabano accepta ultro fatemur, ut nos ipso die ex Greveno diximus. Rursus *Sotheris sacratissima virgo* apud Adonem & *Notkerum* refertur XII Maii, ut ibi indicabimus. Dubitat hoc loco Florentinius, virone an mulieri aptandum sit *Soteris* nomen: item utrum bis eadem Virgo annuntietur, ut de Agnete factum vidimus: sed hæc alterius & disquisitionis & loci sunt. Laudatiunculam, quam ei Ado concinnavit, *Notker* descripsit. Ne hic diutius immorer, videatur Bollandi commentarius, in quo ex *Ambrosio* adducuntur, quæ ad veram Virginis laudem spectare possunt, aliaque ad ejus cultum pertinentia. Ruinartius in selectis pag. 405 S. *Ambrosii* loca etiam producit. Castellanus in notis breviter collegit, quæ curiosiora sunt pag. 600 & 601; Tillemontius autem cum *Pancratio* conjunxit tomo 5 à pag. 259.

Sequitur, *Militem decem*, qui in Romano parvo, *Adone*, *Nostro*, & *Notkero*, nudis solum nominibus referuntur. *Scholastica* à *Nostro* adjecta est, quam ampliori encomio *Scholastica*. *Rabanus* & ex eo *Notkerus* exornant. Sed quid de *Austreberta*, soli *Nostro* nominata? Dicam ingenue, non immerito me dubitare, utrum ab *Uuardo* ipso fuerit posita, idque adeo, quod ejus non meminerint codices duo, mihi certe æstimatissimi *Herinienensis* & *Tornacensis*, non soliti hæcenus prætermittere, quod *Uuardi* genuinum est, præsertim in Sanctis Francis, sic ut conjectari nullo modo possum, quid scriptores movisset ad reticendam Sanctam aliis notissimam, si in *Uuardi* autographo fuisset expressa. Servanda nihilominus fuit in textu, ne ex arbitrio meo potius quam ex aliorum codicum auctoritate, *Uuardi* simplicitatem videar definire. Quid versibus suis indicet *Wandelbertus*, dicat alius interpretes:

*Sother, Irenæus & Scholastica virgo quaternis
Egregia pariter meritum laude nitescunt.*

AUCTARIA.

Am dixi *HERINIEN.* & *TORNAC.* *Austrebertæ* non meminisse. Consentit & his *PULSAN.* in eo singularis, quod ordinem martyrum Romanorum interturbet, & pro *Amantii* scribat *Amantini*. Tum sic: Item *Roma, sanctæ Sotheris virginis*.

ANTVERPIEN-MAX. LOVANIEN. LEYDEN-BELG. & EDITIO ULTRAJ-BELG. In eo solum à puritate deficiunt, quod primò loco *Scholasticam* annuntiant, atque in fine pro *Austrebertæ*, ponant *Austreberge*, quod & in nonnullis aliis codicibus legitur. In Belgica editione deest nomen unius ex quatuor primis martyribus.

De Scholastica.

ULTRAJECT. LEYDEN ALBERGEN. & DANIEN. Etiam primum locum *Scholasticæ* tribuunt, sed *Uuardino* textui hæc superaddunt: *Hæc animam de corpore egressam, vidit sanctus Benedictus in columbæ specie, calis secreta penetrare. Qui tanta ejus gloria congaudent, Deo gratias*

reddidit, ejusque obitum fratribus denunciavit. Quos etiam protinus misit, ut ejus corpus ad monasterium deferrent & in sepulcro, quod sibi preparaverat, collocarent, ut quorum mens una semper in Deo fuerat, eorum quoque corpora nec sepultura separaret. An ea conjunctio daret, alibi controvertitur.

CENTULEN. Textui nonnihil abbreviato, subjungit in fine: *Sanctonas, sancti Troiani episcopi & confessoris*, quæ verba *ANTVERP-MAJ.* etiam posuit, sed inter *Scholasticam* & *Austrebertam*. Ceterum spectat *Troianus* iste ad xxx Novembris.

BRUXELL. Elogium *Scholasticæ* ex *ULTRAJ.* &c. hic relatum, ex parte mutilat, post secreta penetrare, sic legens: *Quo viso, ipse corpus sororis defunctæ fecit ad suum monasterium deferri, & in sepulcro quod sibi ipsi preparaverat, sepeliri. Et illud postea Cynomannis translatus est.* Sequitur de *Soteride*, omisissis martyribus

tyribus Romanis. Tum de x militibus. Post Rothomagensi, hæc inserit: In loco qui vocatur Elevat. S. Pauliens. Eodem die apud Nivellam, elevatio sanctæ Gertrudis virginis. Demum manu belgica recentiori: Item in valle, qua dicitur ad stabulas Guillermi. beati Guillermi confessoris. Qui ex comite Picteve ac duce Aquitania ferocissimo, factus est strenuissime viæ eremita solidissimus, ac miraculorum parator validissimus. Vide hæc in Actis diligentissime & exactissime discussa.

HAGENOYEN. Plura de Scholastica admiscet non adeo probata. Sic loquitur post sancti Benedicti abbatis: Hac rectrix erat muliarum sanctarum virginum sanctimonialium. Quæ quodam die, cum sanctus Benedictus ad eam visitandi gratia [venisset] & mox recedere vellet, pluviam a Deo cum tonitruis obtinuit, & sic illum [ille] cum ea in vitis pernoctavit. Hujus animam in brevi postea de corpore egressam, vidit Benedictus frater ejus in columba &c.

VICTORIN. Pro Amantii, scribit Amarii. In fine ut CENTUL. de sancto Trojano.

ALTEMPS. in Anglia auctus: Ipso die, sanctæ Vivinæ abbatis.

STROZZ. ET MEDIC. Primo loco: In partibus Tuscia, loco qui dicitur Pauliacus, transiit sancti Guillelmi, eremite & confessoris, magna sanctitatis & gloriosæ miraculis viri.

COD. MONTIS SANCTI. Sanctonis civitate, depositio sancti Troiani episcopi & Baldegundis abbatis.

EDITIO LUBECO-COL. Scholasticam primo loco refert ut ULTRAJ. &c. Sequitur: Eodem die, sancti Guillelmi confessoris. Hic prius Dux fuit Aquitanorum & ultra modum flagitiosus, sed postea divino nutu compunctus, abrenuntiavit seculo, monachalem habitum assumens, factus est servus servorum Dei. Hic comes per noctem & diem genua flectebat, transiens de activa ad con-

templariam vitam. Etiam ad tantam perfectionem pervenit, ut spiritu prophetia fulgeret. Qui postmodum firmatus corpore & sanguine Christi: participatus migravit ad Dominum. Deinde in textu admixtum, quod Soteris sub Diocletiano Augusto sit passus. Sanctonas, S. Truiani episcopi & confessoris.

BELIN. In secunda editione paulo correctior est; in utraque primo loco annuntiat: Natale, sancti Guillelmi confessoris, Ordinis eremitarum sancti Augustini. Videantur Acta.

GREVEN. Apud Sanctonas, Troiani, episcopi & confessoris. Elevatio sanctæ Gertrudis virginis. Guillelmi comitis Piclavensis & confessoris. Qui cum se flagitiis primo totum dedisset, & schismate Petri Leonis faveret, a beato Bernardo terrificè correptus, tandem ad cor rediit, ferreamque lorricam ad carnem induens, austeram vitam duxit, ac sui nominis ordinem initians, quievit in pace. Ubique confusio ab Henschenio erudite sublata.

MOLAN. In Guillermo Belinum descripsit. Sylvarum. Dein: In Campania, natale sancti Sylviani episcopi & confessoris. Ista scribit Rabanus: Hieronymus & Notkerus Sylvanum nominant. Sequitur: Et Baldegundis abbatis, quam aliqui in virum transformarunt. Editiones aliæ incipiunt: In stabulo Rodis, natale sancti Guillelmi, &c. ut prior. Deinde: Arvernus, depositio sancti Sigonis, Sigonis. ejusdem civitatis præclara sanctitatis episcopi & confessoris, tempore Clotarii regis. Die decima, sancti martyris Charalampi. De Silviano & Baldegunde ut supra. Denique litteris minutioribus: Dordraci, sanctæ Suræ virginis & martyris Suræ vel commemoratio, sub nomine Soteris, quod latine interpretatur salvatrix. Videatur Bollandus hac die. Certe non satis evincit Castellanus, Suram hanc seu Zuwardam Dordracenam cum Soteride Romana vel Orientali confundendam.

III Idus.

Die II.

A Pud Lugdunum, natalis sancti Desiderii episcopi & confessoris. Eodem die castro Nantonense, sancti Severini abbatis monasterii Agaunensis, cujus precibus cultor Dei rex Clodoveus à diutina infirmitate sua liberatus est. Alexandria, depositio sanctæ Eufrasie virginis, quæ in monasterio virtute abstinentiæ & miraculis etiam claruit.

Ita Praten. Herinien. Tornacen. Marchian. Antverp-maj. Pulfanen. Munerat. Greven. & Molan.

VARIA LECTIO. Male in Tornacen. scribitur Landonensi, pro Nantonensi, pejus in Munerato, Nannetensi: nec bene Greven. Nantonensi, Molan. Nantonensi: Praten. Marchian. & Munerat. legunt Acaunensis, Antverp-maj. Aganensis, Pulfanen. Athaunensis, Greven. Augaunensis, melius in textu. Pratenium autographum scribit Flodovechus vel Flodovechus, alius cod. Pratenis & Antverp-maj. Flodovens, item Herinien. Pulfanen. & Greven. At Munerat. opinor errore typothetæ, Clodoveus; vera est aliorum & textus lectio. Pulfanen. & Antverp-maj. omittunt Rex; Marchian. pro diutina habet diuturna; Antverp-maj. simpliciter ponit, ab infirmitate sua liberatus est. Reliqui in textu, Eufrasie, ex omnium codicum consensu, licet Tornacenensis rectius legat Eufrosine ut in Observatione latius explicabitur.

OBservatio. Ufuardus hoc die Sanctos præterit, qui apud Bedam & Adonem disertè exprimuntur. Ille Calloceri & Parthenii meminit, atque ex ipso Rabanus; hic Simplicis Viennensis, quorum nemo à Nostro commemoratur. Id autem cum Desiderii. Castel-

Castellano potissimum demiror, cur Ado, in producendis ecclesiæ suæ Sanctis præfibus, aliis, & hoc ipso die, tam liberalis, cur, inquam, illustrem illum *Desiderium* ejusdem ecclesiæ decessorem suum non annuntiet, à Beda disertè positum: *Eodem die Lugduno, Desiderii episcopi*? Nec obest Rabani silentium, cum Bedæ textus ex Wandelberto confirmetur. Displicet quidem positio; neque omittendus erat titulus *martyris*, merito ei ab aliis adscriptus, utpote qui famosæ Brunehildis jussu, primum exilio multatus, deinde *Prisciñiaci*, non *Lugduni*, lapidibus obrutus, fuisse percussus & necatus est, ut fufius ex ipsiusmet Adonis relatione narrat Notkerus *xxiii Maii*, hodie translationem commemorans. Hic à nobis quæritur, an neutro die ab Adone consignatus sit: cum utroque à Rosweydo in appendicem rejiciatur? In varias partes se versat Castellanus, sed tandem in Corollario ad finem voluminis, ex Notkeri verbis *xxiii Maii*, se elicere putat, quod Ado in Martyrologio de eo plane non meminerit. Verba Notkeri sunt: *De quo quia venerabilis Pater Ado, ejusdem ecclesiæ nostra ætate pontifex, nupote in præsentia posito, & ob id suis in cunctis notissimo, aliquid speciale dicere superfluum existimavit.* Quanti momenti sit ista ratio, judicent alii: ego certe Notkeri hodiernum textum vere Adonianum nihilominus crederem, nisi me Ufuardi silentium prohiberet, qui soliti ductoris sententiam non neglexisset, si eam in ejus Martyrologio reperisset; *confessoris* præterea titulum Bedæ verbis certò non additurus, ubi tam apertè martyrio coronatus declaratur; quemadmodum & Florus *xxiii Maii* pronuntiat, ut ibi proprio loco dicetur. Ne hinc longior sim, videantur Acta, præfata illa die *xxiii Maii*, in quibus res tota operosius deducitur & illustratur. Wandelberti versus ex Bedæ textu hoc die clarissimè profluunt:

*Ternis hinc Desiderius Lugduna coronat
Mænia: Partemio & Calocero Roma refulget.*

Severini abbatis Agaunensis, miraculis clarissimi memoria in nullis antiquis Martyrologiis reperitur; cum primus Noster suo inseruit: cur autem *Clodovei* nomen passim in *Flodovei* vel *Flodovichi* transformatum sit, non est operæ pretium indagare. Vitam ejus ab anonymo scriptam & in Actis editam, interpolatam esse fatentur eruditi; an primigenia a Mabillon 1 sec. Bened. in appendice pag. 568 vulgata, omni nævo immunis sit, in Supplemento examinabitur. *Euphrosynam* cum Ufuardo retulimus supra Kalendis Januarii, desumptam ex Adone, cujus elogium inter Auctaria invenies. Bolandus, ut ibi diximus, inter Prætermisissos in hunc diem reject, Castellanus ad xxv Septembris. Hic autem Romanum parvum, ex ipso Ado, & ex utroque Noster, non *Euphrosynam* sed *Euphrasiam* memorant. Ex elogio colligi videtur, & ex aliis probatur, eandem sub utroque nomine latere Sanctam. Unde Rom. hodiernum 1 Januarii rectè *Euphrosynæ* aptavit, quod de *Euphrasia* Ado & Ufuardus hodie posuere. Vide quæ ibi in Observatione dicta sunt. Nec sane diversa est, quæ xxv Septembris apud Græcos colitur, quo die verosimilius obiisse censenda est, magnis illis laudibus ornata, quæ in Actis fuscè enarrantur. An satis sincere & vere, dubitant eruditi non pauci, inter quos Tillemontius tomo 10 pag. 50, quorum argumenta in Supplemento Februarii accuratius excutientur.

AUCTARIA.

NTVERP. & MAX-LUSÆC. hoc die Sanctos referunt, qui à Nostro sequenti ponuntur. Ita habent: In Africa, sanctorum martyrum Saturnini & sociorum, Daviti [Dativi] Felicis, Apulei & sociorum eorumdem, qui passi sunt pro Christo sub Anolino proconsule. Apud Lugdunum, Desiderii episcopi. In Alexandria, depositio Eufrosinæ virginis, quæ in monasterio, ut illius vita docet, mira abstinentia, [abstinentiæ virtute] virtute & miraculis claruisse cognoscitur. De Severino tacent.

*Saturnini
& sociorum.*

De Eufrosia

*Caloceri &
Partemii.*

ROSWEYD. Penultimo loco, textui inserit: Roma, Caloceri & Partemii martyrum. Pro Eufrosia, scribit Eufrosia; cetera satis purus est.

ANTVERP. - MAX. ULTRAJECT. LEYDEN. LOVANIEN. ALBERG. DANIC. & EDITIO ULTRAJ. - BELG. Fere similes sunt duobus primis, sic habent: In Africa, sanctorum martyrum, Saturnini, Daviti, Felicis presbyteri, Apulei & sociorum eorumdem. Qui passi sunt pro Christo, sub Juliano imperatore, Anolino precon-

sule. Sequitur de Desiderio, pure. Tum: Alexandria, depositio sancta Eufrosinæ virginis, quæ in monasterio, ut illius vita docet, mira abstinentia virtute & miraculis claruisse cognoscitur. In omnibus etiam prætermittit Severinus.

CENTULEN. Apud Lugdunum, sancti Desiderii episcopi & confessoris. In pago Vastinensti, castro Mandonis, sancti Severini abbatis monasterii Agaunensis, cujus precibus cultor Dei rex Francorum Clodoveus [videtur antea positum fuisse Flodoveus, sed erasa est pars superior f, unde quod superest, format c,] à sua infirmitate liberatus est. Alexandria, sancta Eufrosia virginis.

BRUXELLEN. Incipit: Apud Viennam, sancti Simplicidii Simplicidii episcopi & confessoris. Tum de Severino pure. De Eufrosia vero ut ANTVERP. supra.

HAGENOYEN. De Saturnino, Davito &c. cum ANTVERP. Adjicit tamen in fine, & Juliano imperatore. Reliqua fere coherent cum textu. In fine: Item Tmnia virginis. An Solinia? Tmnia. Vic-

Amasii. VICTORIN. & CODEX REG. SUEC. signatus num. 130. In fine: Item sancti Amasii episcopi & confessoris. Nec in Actis, nec Prætermisiss est.

Castrensis. VATICAN. num. 5949. Campania, sancti Castrensis, episcopi & confessoris. Roma, Caloceri & Partemii. Columitur duo postremi XIX Maii.

Caloceri. UGHELLIAN. Initio habet: In Africa, sanctorum martyrum Saturnini &c. ut in ANTVERP.

Partemii. ALTEPMS. Monasterio Glascoviensi, sancti Belesii martyris. Quis hic sit, nondum licuit invenire.

Belesii. STROZZ. & MEDIC. Item, sancti Caloceri archiepiscopi Ravennensis. Vide Henschenii comment.

Caloceri. EDITIO LUBECO-COL. Incipit à Severino. Dein de Saturnino cum sociis, & de Eufrafia, ut supra. Diem claudit: Apud Viennam, sancti Simplicidii episcopi & confessoris. Lege Simplicidis.

Ravenn. BELIN. Incipit à Saturnino ut ANTVERP. De Desiderio, purè. Pro Eufrafia scribit Euphrosina. In fine: Castro Namboniense &c.

GREVEN. Ex corrupto Hieronymi textu, hæc manca & confusa miscet: In Campania, Basiliani. Amantii. In Africa, Victoris, Felicis, Amantii. Januarii, Zotic, Herenesi. In Apamia, Basiliani. Penes. Vide Bollandum, & Florentinium. Eciant.

In Hibernia, Eciant episcopi & confessoris. Ibi Solinie. dem Solinie virginis.

MOLAN. In Africa, sanctorum martyrum Saturnini presbyteri, Dativi, Felicis, Apulei & Saturnini sociorum eorum: qui passi sunt pro Christo sub Anolino proconsule. Hæc in editionibus aliis prætermisiss sunt, solumque additur: Arvernus, sancti Desiderati. Desiderati, episcopi & confessoris. Vide Acta.

Die 12.

Prid. Idus.

IN Hispaniis, natalis sanctæ Eulaliæ virginis, quam constat tempore Diocletiani imperatoris, gloriosam martyrii accepisse coronam, civitate Barcinona. In Africa, sanctorum martyrum Saturnini presbyteri, Dativi, Felicis, Apeli & sociorum ejus, qui passi sunt pro Christo sub Anolino proconsule. Apud Alexandriam, Modesti & Ammonii infantum.

Sic legunt Praten. Herinien. Tornacen. Marchian. Munerat. Greven. & Molan.

VARIA LECTIO. Hispaniis in Marchian. & aliis male scribitur; uti & Daviti in Herinienfi. Posui in textu Apeli ex Praten. Marchian. & Greveno. Herinien. & Tornacen. habent Apeli, Munerat. Pellii, Molan. Apulci, verum nomen infra adjiciam, quod Molanus recte posuit in alteris edit. Sociorumque in Munerato, pro & sociorum, levis mutatio est. Herinien. legit sub Juliano proconsule. In Auctariis pridie vidimus, Julianum imperatorem, perperam cum Anolino conjunctum, forte quod codices quidam antiqui pro Anolino scripserint, Juliano, ut hic Herinienfiis posuit. Marchian. Munerat. & Molan. habent infantum, quod postremus in aliis editionibus correxit.

OSERVATIO. Solus Beda inter antiquos Martyrographos, Eulaliam Barcinonen- sem aut ignoravit, aut saltem in sacros Fastos non retulit. Ceteri eam annuntiant; nullus tamen satis diserte martyrii rationem exprimit, eo modo, quo in Romano hodie exponitur. Qualiter ab Emeritensi, quæ x Decembris colitur, Eulalia hæc distinguenda sit, quæque ad utriusque Acta seorsum pertineant, vide sis apud Bollandum in Actis. Ado illam à Romano parvo mutuatus est, de aliis etiam loquens, quos Ufuardus suis potius diebus solum censuit nominandos: utpote qui licet eadem Dacianâ carnificinâ, non eodem tamen die martyrium consummarunt. Plura de virginibus illis synonymis dicenda erant, nisi locus proprius superesset x Decembris, ubi de celebriori illa Emeritensi, à Prudentio apud Ruinartium pag. 496 & seqq. egregie laudata, sermo recurret, quò cetera remitto, solos hic Wandelberti in Barcinonenfiis honorem versus subiiciens:

Eulaliæ festum pridie sanguisque coruscat.
Urbs Barcinon eximia qua martyre gaudet.

Hic denuo notandum, ab Adone referri Damianum, quem Noster prætermisiss, raro, ut nuper dixi, exemplo. Saturninus & focii nec ab Hieronym. nec à Beda, nec ab antiquorum ullo ante Ufuardum memorantur. Primus ipse quatuor hæc nomina consignavit, non expressis aliis quinque & quadraginta, de quibus in Collatione Carthagenensi, ab Augustino recitata, unde eos Nostrum accepisse opinamur. Cur diem præcedentem, huic prætulerint recentiores Mss. codices & Romanum hodiernum, nescio: certe institutam pridie Idus Februarii quæstionem, diserte affirmat Augustinus, atque in Actorum proconsularium titulo dies idem clare exprimitur, unde certum est nullum ex his martyribus ante eum diem passum fuisse: quò autem vere coronam adepti sint, nusquam traditur. An ex his aliquos recte ad certos dies referat Ruinartius in prævia admonitione pag. 408, alibi examinari poterit. Acta ibi reproducit laudatus auctor, dempta præfatione

tione & conclusione à Donatistis affutà, quam utramque invenies apud Baluzium tomo 2 Miscell. à pag. 56, primam apud Henschenium in Actis, ubi ejus commentarium & notas consule. Videatur etiam Tillemontius tomo 5 à pag. 231. Siqui forte navuli à Donatistis immixti superint, nihil Actorum puritati officiant. Porro qui in Mss *Apelus*, *Apelius*, & *Apuleius* vocatur, potius *Ampelus* vel *Ampelius* dicendus videtur. Cetera vide superius, & in notis Castellani, atque in Auctariis diei praterita. Inter *Modestos* nonnulla in Rom. moderno notanda sunt, de quibus alibi. *Modestus* & *Ammonius* ab Adone accepti sunt, qui ambos *infantes* appellavit, quales non dicuntur in Romano parvo. Hieronym. apographa non satis distinguunt. Rabanus *Zoticum* infantibus addens, *Damiano* in Africa eos conjungit. Ufuardus Adonem, absque ulteriori examine, sequitur. De classe martyrum, à qua *Modestus* & *Ammonius* avulsi sunt, videndi Bollandus & Castellanus.

AUCTARIA.

Macarii
& soc.

ULSAN. Deficit in prima annuntiatione de sancta Eulalia, in ceteris purus.

ANTVERP. & MAX-LUBEC. Incipiunt: *Natale S. Macharii, & S. Rufini & S. Justi*. Vide in Auctariis xxviii Februarii. Et in Alexandria, Ammonius &c. Nihil de Eulalia. De Saturnino &c. egerunt pridie.

Eulalie
ex Adone.

ANTVERP-MAJ. In prima Adonianus, sic habet: *In Hispaniis, sancta Eulalia virginis & martyris, quæ passæ est tempore Diocletiani imperatoris, sub præfeto Hispaniarum Daciano; quando sub eodem apud Barcinonem, sanctum Cucuphatum, & apud Gerundam, sanctum Felicem, gloriosas constat martyrii accepisse coronas: scriptum in passione sanctæ Leuchadia. De Modesto & Ammonio, scribit, martyrum infantum. In fine: In Africa, passio sancti Damiani militis.*

ROSWYD. Hodie obscurior & confusior est. Enejus textum: *In Hispaniarum, sancta Eulalie virginis; quam constat tempore Diocletiani imperatoris gloriosam martyrii accepisse coronam civitate vult dicere Barcinonensi. Tum: In Africa, Damiani militis, & sanctorum martyrum Saturnini &c. In Alexandria, Juliani martyris & aliorum xviii sociorum, vel Sanctorum. Ibidem, sanctorum Modesti & Ammonii infantium, & sanctorum Quiriaci & Simplicii martyrum. Vide hæc in Actis distinctius explicata.*

Damiani
Juliani
& soc.

CENTULEN. Solitus abbreviator, sic paucis complectitur omnia & aliquid superaddit: *In Hispaniis, sancta Eulalie virginis sub præfeto Daciano. In Africa, sanctorum martyrum Saturnini presbiteri, Davivi, Felicis, Apeli & sociorum eorumdem. Alexandria, Modesti & Ammonii, martyrum infantum. In Affrica, sancti Damiani militis.*

Gregorii PP.

ANTVERPIEN-MAX. LOVANIEN. LEYDEN-BELG. & EDITIO ULTRAJ-BELG. Ita ordiuntur: *Roma, sancti Gregorii secundi, qui nonagesimus secundus post beatum Petrum, natione Syrus [male hic confunditur Gregorius II cum successore synonymo] sedit annos decem & menses octo, dies quatuordecim, Leonis & Constantini imperatorum tempore. Idem ferme habent initium ULTRAJ. LEYDEN. ALBERG. & DANIC; qui addunt insuper ex aliquo fortasse Adoniano codice: Hic vir castus, & in divinis Scripturis eruditus, in Germania verbum salutis per sanctum Bonifacium episcopum predicavit. Qui etiam quadragesimali tempore, feria V jejunium celebrari constituit; & ipsius diei ad Missarum solemniam officium, cum antea non fieret, pro majori parte sumptum de Dominicis, ordinavit. Postrema hæc ex Anastasio Bibliothecario sumpta, non pravam consuetudinem priorum temporum non jejunandi feria V Quadragesimæ, ut putavit*

Bollandus, sed statutum tunc Ecclesiæ ritum ostendunt, ut habes apud Walafridum Strab. de rebus ecclesiasticis. cap. 20. & apud alios; ob justas causas, quibus cessantibus, feriam illam Gregorius II in aliarum ordinem redegit, ut dicemus in Supplemento ad Notam cap. 2. num. 10. pag. 703. Vide interim quæ copiosius disputavit Papebrochius noster ad hunc Pontificem, qui ab aliis refertur die sequenti. At ex calculo Papebrochii obiit xvi i Januarii. Contra sentit P. Simon Motherius in adjecta xlii Febr. nuperæ suæ versionis gallicæ Martyrologii Romani notula, ubi vult obiisse xi. Januarii. Quod vero Bedam & Adonem ibi citet Motherius, ex genuinis eorum editionibus non habuit. Ex Bedæ ætate perspicitur, quod Gregorii II meminisse non potuerit. In Adone Molandri ponitur; rectius, opinor, a Rosweydo in appendicem rejectus. Sequitur in codd. *Modesti &c. In fine: Eodem die, natale sanctorum Macarii, Rufini & Justi. Deest ip omnibus Eulalia Barcinonensis. De Saturnino & sociis egerunt pridie.*

BRUXELLEN. In Eulalia interpolatus, secundo loco habet de Damiano ut ANTVERP-MAJ. Saturninum & socios, passos ait sub Juliano imperatore. Sequuntur infantes Martyres. In fine de Macario Rufino, & Justo, ut supra.

HAGENOYEN. Primo annuntiat Eulalam. 2. Gregorium, ferme ut codices mediæ notæ. 3. Macarium & socios: reliqua ut in laterculo. VICTORIN. & REG. SUEC. num. 130, & VATICAN. num. 5949. In fine: *In Africa, passio sancti Damiani martyris.*

UGHELLIAN. Incipit: *Natale sancti Macarii, & sancti Rufini, & sancti Justi.*

ALTEMPS. Item apud Oxoniam, translatione sanctæ Træse. Fredeswilde virginis. Remittenda ad xix Octob. Fredeswilde.

STROZZ. & MEDIC. Item, sancti Gregorii Papa IV. Hic constituit festum omnium Sanctorum anno dcccviii. De hujus Pontificis cultu, nihil legi hæcenus. Manifestus in annis error est. Sed hæc & alia ad eam rem proprie spectantia, suo loco discutientur.

EDITIO LUBECO-COL. Idem habet dici exordium cum ULTRAJ. &c. Tum sequitur: *Apud Alexandriam, natale sanctorum martyrum Modesti & Ammonii infantum. Item in Alexandria, natale sanctorum martyrum Macharii, Rufini & Justi. In Africa, passio sancti Damiani militis & martyris. Ipso die, natale sancti Levis Livi. episcopi & confessoris. Item commemoratio sanctæ Eulalie virginis & martyris.*

BELIN. De Saturnino & sociis, egit pridie. In Eulalia purus est. In Alexandria, Modesti &c. Item Macharii Rufini & Justi.

GRE-

Translat. 3. GREVEN. Translatio tertia beate *Barbaræ*, virginis & martyris; scilicet à Roma ad Placentiam. In Africa, *Damiani* militis & martyris. Item ibidem *Iuliani*, *Donati*, *Eraclii*, *Zotici*, *Ludani* & sociorum confessoris. In Alexandria, *Quiriaci* & *Symplicii* martyrum. *Macarii*, *Rufini*, *Iusti* martyrum. Ipso die, sancti *Livini* episcopi & confessoris: an non *Licini*? Vide Bollandum inter Prætermis-
 Livini.

tos. Hic refertur die sequenti. De *Livino* agitur xli Novembris; & eodem die de *Lebino*.

MOLAN. Item *Macarii*, *Rufini* & *Iusti*. In Africa, passio sancti *Damiani* militis. Tum min-
 quæ in *Daniele* legitur. In postremis editionibus, omis-
 Die duodecima, sancti *Patrii Meletii* archiepi-
 scopi *Antiochie* magnæ. Demum minoribus lit-
 teris: Item *Constantinopoli*, sancti *Antonii*, magni *Antonii*.
 inter Dei Pontifices, & admirabilis inter Patriar-
 chas. Est is qui in Actis cognominatur *Camleas*.

Idibus.

Die 13.

Natalis sancti *Agabi* prophetae apud *Antiochiam*, de quo beatus *Lucas* in Apostolicis actibus scribit. In *Militana* civitate *Armenia*, sancti *Poliocli* martyris, qui latine interpretatur *Polyeucti*. multum orans. Civitate *Andegavis*, sancti *Lizinii* episcopi, venerabilis sanctitatis viri.

Ex *Praten*. *Herinien*. *Tornacen*. *Marchian*. *Pulsanen*. *Munerat*. *Greven*. & *Molan*.

VARIA LECTIO. *Pulsanen*. incipit: Apud *Antiochiam*. *Munerat*. in actibus Apostolorum; vera *Ufuardi* lectio est in textu. *Militana* & *Poliocli* scribunt omnes, exceptis *Tornacensi*, qui *Policucli*, *Munerat*. *Policeti*, & *Molan*. *Polyocli*. Notum est verum nomen *Polyeucti*. Sphalma typographicum est in *Munerato*, *militum orans* pro multum orans. *Herinien*. *Munerat*. & *Molan*. habent *Lucinii*: *Pulsanen*. *Licinii*, utrumque sub disjunctione admittunt Acta, ubi modi alii adferuntur: præferenda aliorum lectio, ut mihi quidem videtur.

OBservatio. De *Agabo* nihil tradunt Hieronymiana apographa, nihil etiam *Beda* aut ejus sequaces. Primus ejus meminit auctor *Romani* parvi, his verbis: *Agabi propheta in novo Testamento, apud Antiochiam*. Hæc paululum explicans *Viennensis*, loca gemina ex Actis Apostolorum adducit, quibus *Agabum* vaticinatum constat, recte ab *Henschenio* explicata. Noster, præteritis textibus sacris, cetera ex *Adone* descripsit; *Notkerus* paucis addidit, famem & *Pauli* captivitatem ab eo prædictas. Ex eodem *Romani* parvi fonte hoc die procedit *Polyeuctus*, sic ibi signatus: *In Militana Armenia, Polyecli sancti Polyecli martyris*. Ado solam interpretationem nominis adjunxit, ex quo *Ufuardus* & *Notkerus* sua desumpserunt, sed immutata nonnihil orthographia, de qua in Variantibus dictum est. Quot modis depravatum sit *Polyeucti* nomen, jam in superioribus abunde patuit, dum toties & pluribus diebus recurrit, incerto etiamnum die, quo vere colendus sit. Contendit quidem *Castellanus*, ex Hieronymianis apographis, cum martyrii coronâ donatum vii Januarii; at quid si ex eisdem codicibus arguatur pro xiv Februarii, quo die diserte exprimitur æque ac vii illa Januarii? Consulatur *Florentinus* utroque loco, & *Henschenii* commentarius hoc die. Videantur etiam Acta ipsa, à laudato *Henschenio* edita & illustrata, ex quibus sua deprompsit *Tillemontius* tomo 3 à pag. 424. An illis puriora sint, quæ in *Lectis triumphis* pag. 185 pridem pollicitus est *Combesius*, tamquam à *Nearcho S. Martyris* amico composita, necdum licuit definire: licebit, si aliquando in lucem producantur. Solus *Ufuardus*, inter antiquos Martyrologos, *Lizinium* *Andegavensem* in sacras tabulas retulit, cujus vitas binas multum probatas edidit *Bollandus*, ab aliis subinde gallicè versas. Scripsit ipse *Licinii* vel *Lucinii*; ego *Lizinii* vel *Lexinii* malim, uti ex codicibus in laterculo exhibui; ex qua inflexione rectius videtur deduci gallicum nomen *Lexin*, vel forte vice versa. Natalem ejus statuit *Castellanus* i Novembris. *Wandelberti* versus ad textum hodiernum non pertinent, cum agant de *Juliano* & *Basilissa*. Vide ix Januarii.

AUCTARIA.

ANTVERP-MAJ. Natale beati *Agabi* prophetae in novo Testamento, apud *Antiochiam*. In *Militana* civitate *Armenie*, natale sancti *Poliocli* &c. pure. *Andegavis*, sancti *Licini* episcopi & confessoris, cujus corpus sacrum crebris honoratur miraculis.

ROSWEYD. Incipit: *Lugduni*, *Stephani* episcopi *Stephani*. & confessoris. Sequitur textus purus, cui in fine adjicitur: *In Britannia, sancte Ermonilde vir- Ermonilde*

ginis. An non *Ermenilde* regina *Merciorum*?
 ANT. & MAX-LUBEC. Textui puro sub-
 dunt: *Lugduno*, natale sancti *Stephani* episcopi *Stephani*.

Juliani. & sancti *Juliani*, absque ulla interpunctione; unde recentiores aliqui Martyrologi & Rom. hodierni reformatores, anam cepere, Julianum etiam Lugduni collocandi. Plura vide in Actis.

ANTVERP. MAX. ULTRAJ. LEYDEN. LOVAN. ALBERG. DANIC. & EDIT. ULTRAJ. BELG. Pro apud Antiochiam, legunt, in Antiochia quiescentis. ALBERG. & DANIC. male scribunt, Lupicini; alii habent Licinii. Tum addunt omnes: In territorio Treverensi, sancti Castoris

Juliani confessoris, cujus gesta habentur. Colitur Confluentiae, ut dicitur infra. Lugdunus, natale S. Stephani

Nicomediae, natale sancti *Juliani* martyris.

In CENTULENSI abbreviatur textus.

BRUXELL. In Agabo fere purus, secundo loco habet Gregorium, de quo heri in Auctariis. Sequitur de Polyeucto. Tum: Nicomedia, natale sancti *Juliani* martyris. Lugduno, sancti Stephani episcopi & confessoris. De Lizinio ad-

Castoris. jicit: Cujus corpus crebris veneratur miraculis. Translat. Treveris, sancti Castoris &c. ut supra. Item trans. Eduardi. statio sancti *Eduardi* regis & martyris.

HAGENOYEN. Post textum fere purum, annuntiat Stephanum, & in fine: In territorio De Castore. Treverensi, nomine Confluentia, sancti Castoris presbyteri & Confessoris, qui eremum primo petiit, & in eo multis annis perduravit, & senex ibi factus, in pace quievit. Imo & multis miraculis claruit.

AQUICINCT. Post textum subdit: Lugdunus, sancti Stephani episcopi & *Juliani*. Rome, Gregorius IV. sancti Stephani episcopi & *Juliani*. Rome, Gregorius IV. Papa, qui rexit Ecclesiam annis sedecim &c. ut pridie de Gregorio II dictum.

VICTORIN. & REG. SUEC. signatus num. 130. In eo à priori differunt, quod Gregorium recte nominent secundum, & in fine habeant Lugduno, S. Stephani &c.

Stephani. MATRIC. CARTUS. ULTRAJ. Post Agabi annuntiationem, interponit: Stephani confessoris, qui fuit pater multorum monachorum.

COD. I. BIGOTIANUS, qui fuit PP. Caeslinorum, signatus P 5: Lugduno S. Stephani episcopi & *Juliani*. Vide Acta pag. 656, & 672.

REG. SUEC. num. 428: Civitate Meldis, Gisleberti, natalis sancti Gisleberti, ejusdem civitatis episcopi.

Juliani COD. D. DU CHEVAL sign. B. Nicomediae, natale sancti *Juliani* martyris.

Nicomediae VATICAN. num. 5949. Omittit Lizinii, Gregorius II. adjicit autem: Roma B. Gregorius P. P. II, qui rexit Ecclesiam annis quindecim, tempore Leonis & Constantini imperatorum. Lugduni, sancti Stephani episcopi & *Juliani* martyris.

ALTEPS. Ipso die in Britannia, sancta Eithor-methilda virginis, & sancti Hune sacerdotis & anachorite. Nec inter Pratermissos noti sunt.

STROZZ. & MEDIC. Lugduni, sancti Stephani episcopi & martyris. Item, sancti *Juliani* martyris. In pago Treverorum apud Cardonam, sancti Castoris confessoris. Item, sancti Antonini confessoris. Opinor, abbas Casinensis, qui die sequenti colitur.

Castoris. *Antonini.* FULBRANNI. COD. S. RICARDI. Sancti Fulchrammi Lodevensis episcopi, de quo Acta hoc die.

EDITIO LUBECO-COL. Incipit: In territorio De Castore. rio Treverensi, sancti Castoris presbyteri & confessoris, cujus gesta habentur. Qui tempore juvenitatis suae, à parentibus suis nobilibus, beato Maximino Treverorum episcopo conjunctus est. Qui cum ordinem sacerdotii ab eodem accepisset, eremum intravit, in quo Deo fideliter servivit, & tandem bono fine quievit. De Agabo ut supra. In Polyeucto, pura est. De Lizinio, Stephano

& Juliano scribit ut Bruxellensis. In fine: Eodem die, beata Ermenilda virginis. Voluit dicere vidua &c. vide Acta.

BELIN. 1. editio. Pro *Miliana* scribit *Mauritiana*: pro *Poliothi*, *Policrati*, quae in posteriori correctae sunt. Post, multum orans, sequitur: Roma, sancti Tranquillini presbyteri, qui ad praedicationem sancti Sebastiani martyris conversus ad Christum, à sancto Polycarpo presbytero baptizatus, & à sancto Gaio Papa presbyter ordinatus est. Hic cum ad confessionem sancti Pauli, orationis gratia accessisset, tentus à paganis lapidatus est. Vide vii Julii. Hic interponitur Lizinius, quem Lucinium vocat. Tum: Roma, sancti Gregorii Papae secundi, qui rexit ecclesiam annis xvi, tempore Leonis & Constantini imperatorum. Apud Torcellum, sancta Eufcia virginis & martyris. Editio Eufcia, altera adjicit: In Lugduno, Stephani episcopi.

GREVEN. Nicomedia, *Juliani* martyris. Ciriaci. In Alexandria, Tulliani, Anchariani, Tulliani. Ammonis, Eufciae martyris. Gregorii secundi &c. ut pridie, excepta periodo ultima de feria v Quadragesimae. In territorio Treverensi, sancti Castoris &c. fere sicut editio LUBECO-COL. In Britannia, cenobio Elyensi, Ermenildis reginae, Ermenildis, Stephani episcopi Lugdunensis & confessoris. Stephani diaconi & confessoris, qui Ordinem Gran-Granatensis dimissionem inchoavit primo, circa annum MXXVI, sibi quoque regibus, subditis vero pius, eandem rexit, plenusque operibus bonis quievit in pace. Item sancta memoria Amulrici Monasteriensis ecclesiae episcopi Amulrici & confessoris. Beata memoria Jordani, Magistri Jordani, generalis Ordinis Predicatorum. Item beata memoria Beatricis virginis, Ordinis Carthusiensis. Hec tam ardenti amore ad Christi vulnera ferebatur, ne non nisi vulnera cogitare, nihil nisi vulnera posset appetere. De hac Beatrice & Amulrico Monasteriensis, vide Bollandum inter Pratermissos.

MOLAN. Belinum describit, de suo addens Castoris, ex aliis: In territorio Treverensi, Confluentia Castello, sancti Castoris confessoris, cujus gesta habentur. Civitate Meldensi, S. Gisleberti episcopi Gisleberti & confessoris. Dein alio characterē: Beata memoriae, Jordani &c. ex Greveno. Amulrici episcopi Monasteriensis Westphaliae, nondum canonizatus. Stephani diaconi &c. etiam ex Greveno. Stephani. Item beata memoria Eustochiae monacha D. Profida Eustochiae, cimi, juxta muros urbis Paduae: quae sacrilego partu ex monacha genita, ut rosa pulcherrima ex asperis & pungentibus spinis effloruit. Nam vix quartum aetatis annum agens, arrepta à pessimo demone, usque ad extremum vitam diem immaniter vexata, omnia ejus tormenta, invicta animi patientia sperabat; etiam tetrum carcerem, cui mandato episcopi mancipata fuit, suggerente diabolo eam veneficam esse, & quod novam abbatissam, suis veneficiis, e medio tollere voluerit. Tandem ad celos evolvit, anno aetatis suae xxv, nativitate Domini MCCCCLXIX. Eam Bollandus pratermisit, sed egregia de ejus sanctitate documenta subinde nacti sumus, suo tempore vulganda. Civitate Reatina, sancti Stephani abbatis & confessoris, de quo B. Gregorius in Reatina. Dialogo. Posterae editiones non parum variant. De Gregorio addunt, quod in Germania per Bonifacium episcopum verbum salutis praedicavit. De Fulca, ut BELIN. In Britannia, Ermenilda virginis. De Stephano, Castore, Gisleberto, ut supra. Die decima, tertio, sancti patris Martiniani. Minori characterē, de Stephano & Eustochia, dicta abbreviant. De Jordano & Amulrico, ferme eadem repetunt.

XVI Kal.

Die 14.

Romæ, natalis beati Valentini presbiteri, qui post multa fan-
tatum & doctrinæ insignia, fustibus cæsus & sic decollatus
est, sub Claudio Cæsare. Item Romæ, sanctorum martyrum
Vitalis, Feliculae & Zenonis. Civitate Interamnis, beati Valentini
episcopi, qui post diuturnam cadem, custodiae mancipatus, cum su-
perari non posset, mediæ noctis silentio eiectionis de carcere, decollatus
est. Apud Alexandriam, sanctorum martyrum Bassi, Antonii, Pro-
tolici, qui in mare merisi sunt. Item, Cyrionis presbiteri, Moysesos,
Bassiani, Agathonis, qui omnes igni combusti sunt. Item Dionisii &
Ammonii decollatorum.

Valentini
Romani.
Vitalis
& soc.
Valentini
Interam-
nensis.
Bassi & soc.
Cyrionis
& soc.
Dionysii &
Ammonii.

Ex Praten. Herinien. Rosweyd. Antverpien. & Max-Lubec. Munerat. Belin. Greven. & Molan.

VARIA LECTIO. Sanctitatum pro sanitatum error est Munerati, qui prætermisit etiam,
Belin. pro Feliculae, legit Feliculi; Greven. Feliculae. Iteramnis in Munerat. Iteranis
in Belin. typographi vitia sunt, quibus editiones illæ scatent, æque ac Max-Lubec. Ro-
sweyd. scribit Iteramnis. Sic rursus Belin. pro diuturnam, ponit diuturnam; Protholici pro
Protolici; Tyroni, pro Cyrionis; Moysesos pro Moysesos &c. Rosweyd. pro mediæ noctis silentio,
substituit medio &c. Cyrionis scribunt Herinien. Antverpien. & alii; Rosweyd. Chirionis;
secutus sum aliorum codd. lectionem, quæ est etiam Adonis. Solus Praten. habet Bassi-
niani. Greven. & Molan. videntur textum voluisse corrigere, scribendo igne pro igni;
deest autem ea vox in Munerato & Belino. De Dionysii, presbiteri & ejusmodi aliis, satis
alibi dictum est.

OBSEVATIO. Concurrent in hunc diem Valentini plures, quibus distinguendis
egregiam operam posuit Henschenius; à cuius sententia nihil omnino recedit
Florentinius in hodiernis ad Hieronymiana notationibus. Alii sunt, qui aliter sentiant.
Præcipuus rei cardo vertitur, utrumne bini in laterculo discreti, Romanus & Interam-
nensis, in unum coalescere debeant, ut manifestum putat Castellanus ex Hieronymianis
apographis, hoc die nec satis conformibus nec satis correctis; an potius standum pro
distinctione, cum Beda, Rabano, Romano parvo, Adone & Notkero, quibus consonat
Noster, primi elogium ex Beda & Adone transcribens, alterius etiam ex utroque vel
alterutro contrahens. Controversia hæc ad hujus mensis Supplementum proprie perti-
net, verum cum Castellani sententia textus nostri fundamenta suffodiat, prima saltem
rei semina hic subiicienda sunt, ex ipsis illis codicibus, unde arguendi materiam sumit
laudatus auctor.

Valentini
Romani.
&
Valentini
Interam-
nensis.

Inter Hieronymiana apographa solum Epternacense sic habet primo loco: Interamne Distinctio
via Flaminia, natalis Valentini. Corbeienſe, etiam quod ab Acherio editum est, paulo asseritur
aliter loquitur secundo loco: Interamne via Flaminia, ab urbe Roma milliario LXIV, natalis contra
sancti VINCENTII. En modo Lucensis verba: In Thuseia spoletici civitate, natale sanctorum Vita-
lis, Cyrionis & Mariani. VALENTINI. Interamne via Flaminia, ab urbe Roma milliario LXIII,
natalis sancti VINCENTII. Superest Blumianum, sed in hoc vel Valentini nomen desideratur.
Habes hic antiquissimorum Hieronymiani Martyrologii apographorum omnium, hæte-
nus editorum ipsissima verba fidelissime extracta, ex quibus velim jam, lector, attente
consideres, an inde rectè profluat Castellani effatum, quod tamquam certum proponit
pag. 644, nempe, antiquiora exemplaria Hieronymiani Martyrologii sic hodie Valentinum
signare: INTERAMNE VIA FLAMINIA, MILLIARIO AB URBE ROMA LXIV, SANCTI VALENTINI,
quando ex quinque, saltem quæ consulere potuit, nec unicum est, quod tex-
tum ab eo formatum expresserit. Atqui tamen hisce unice innititur eruditissimus au-
ctor, ut clare se evicisse existimet ac rotunde pronuntiet, Valentinos binos, in textu
nostro relatos, in unum unicum Interamnenſem omnino conflandos. Nequid dissimu-
lemus, hoc ex solo Epternacensi elicere potuit Castellanus, Interamne Valentinum
aliquem reperi, quod ultro admittimus; tamen codices alii Vincenium substituant.
Sed ea causa Valentinum Romanum excludere velle, quæ ratio dicitur, prorsus non intelligo.
Quod si superviveret vir nobis semper amicissimus, vix dubito, quin, pro eâ quæ præ-
dictus erat docilitate, non minus facile assertam hic Valentini identitatem retracta-
ret, quam illam Marcelli & Marcellini rejecerit, de qua actum est XVI. Januarii.

& Tillemont.

Interim pari ex Hieronymianis argumento utitur Tillemontius tomo 4 a pag. 678, ut solita sua modestia, eandem opinionem insinuet, adductis etiam in eum finem monumentis aliis. Fateor equidem in Calendariis Frontonis & Allatii, item in Sacramentariis nonnullis, agi dumtaxat de *Valentino* aliquo, vel simpliciter, vel cum addito, *martyre*, nulla dignitate aut *presbyteri* aut *episcopi* apposita. Sed quid inde? Hoc ut summum consequens erit, innumeros dari sanctos martyres tum episcopos tum presbyteros, qui in illis Calendariis & Sacramentariis, aut non reperiantur, aut non satis nativè depingantur; quod utique indubitatum est: at certe nihilominus manebit inconcussa hæcenus Bedæ, Romani parvi, Rabani, Adonis, Usardi & Notkeri tam diversa duorum saltem Valentini distinctio, donec armis validioribus & sincerioribus convellatur; quod si fiat; in supplemento corrigetur, quidquid de ipsis minus vere aut verosimiliter ab Henschenio disputatum est. Id autem notari velim, Calendaria illa & Sacramentaria, utpote Romana, de non alio *Valentino*, quam de *Romano* intelligi posse; quem etiam aperte indicat antiquissimum Martyrologium Gellonenſe ab Acherio vulgatum, sic primo loco scribens: *Rome, Valentini*. Si itaque ex his monumentis arguere volunt laudati scriptores, suis sese telis conficiunt, nam ex his ipsis, alium *Valentinum Romanum*, alium item *Valentinum Interamnensem* fateantur, necesse est. Ceterum de solis hæc duobus Valentinis agunt Beda ejusque descriptor Rabanus, & Romanum parvum. Wandelbertus unum *Valentinum* dumtaxat memorat; de quo loquatur, incertum est. Hic ejus versiculos subjungam:

Tum decimo sextoque die præeunte Calendas
Martyr Vitalis nitet & Felicula virgo:
Atque Valentinum memorant sua gesta beatum.

Vitalis
& soc.

Alexan-
drinorum.

De reliquis martyrum classibus, in laterculo adductis, id solum quoque dicere, eas ex citatis Hieronym. apographis bene vel male intellectis (nam hoc die mirum in modum & ampla & confusa sunt) ab Adone sic divisas & distinctas; ex quo eandem Noster, nihil magnopere aut dubitans aut examinans, omnes descripsit. Primi tres *Vitalis, Felicula & Zeno*, non videntur recte conjungi, quamvis in Gellonenſi sic quoque uniti sint: certe *Felicula*, eadem, an alia, nescio, ab omnibus antiquis ponitur Idibus Junii. De Alexandrinis, non minor disceptatio, tum circa ipsam nominum efformationem, tum circa positionem aut martyrii palæstram, tum denique circa ipsum genus certaminis, ut ex Actis nostris & Castellano facile perspicies. Illa hoc loco indicasse sufficiat, pluribus alibi, si operæ pretium fuerit, discutienda. De textus *Usuardi* sinceritate nihil omnino dubitandum.

AUCTARIA.

Octave
Rictrudis.

ARCHIAN. Toto textu purus, proprium coenobii sui festum primo loco statuit, his verbis: *Octave, sancte Rictrudis*.

TORNACEN. Hodie mutilus est; deficit in elogio *Valentini Interamnensis*, totamque annuntiationem *Cyronis, Moysi* &c. omittit.

PULSANEN. Nihil habet de tribus Alexandrinorum martyrum classibus.

ANTVERP-MAJ. Ad aliquot dies recentiori manu suppletur: de cetero, in prima, purus est. Secunda deest. Tertiam sic format: *Eodem die, natale sancti Valentini, Interamnensis episcopi & confessoris*. Reliqua satis pura sunt.

ANTVERP-MAX. ULTRAJECT. LEYDEN. LOVANIEN. ALBERGEN. DANIC. & EDITIO ULTRAJ-BELG. Post hæc verba, *Claudio Cesare*, non recte addunt; & a sanctis *Mario & Martha* & filiis eorum, venerabiliter traditus sepultura. Melius ex Beda vel Adone, post hæc verba, *superari non posset*, adjiciunt; *jussu furiosi Placidi Urbis præfecti*.

CENTULEN. *Rome, sancti Valentini presbyteri & martyris, Interamnensis, sancti Valentini episcopi & martyris, Bassiano tribuit titulum lectoris, & Agathonis, exorciste*; de cetero in Alexandrinis purus est. In fine absque positione seu nomine loci, adjicit: *Eodem die, sanctorum martyrum Vitalis, Felicula & Zenonis*.

BRUXELLEN. *Valentini Interamnensis* elogium ex Beda vel Adone, ad hæc verba non *Interamnensis*, *posset*, auxit in hunc modum: *Jussu furiosi Placidi Urbis præfecti, media noctis silentio decollatus est. Tunc Proculus, Ephabius & Apollonius discipuli ejus, corpus apud ecclesiam suam nocte sepehaverunt. Ebi a paganis tenti, cum a fide Christi revocari non possent, capite cæsi sunt, & non longe a sancto Valentino sepulti*. De *Bassiano* & *Agathone*, eadem habet quæ *Centulenſis*.

HAGENOYEN. De *Valentino Romano* scribit ut codices mediæ notæ. De *Interamnensi*, post, & *martyris*, hæc addit: *Qui filium Traconis [Cratonis] oratoris, habentem caput inter genua, sanavit, propter quod multi confluxerunt ad Christum. Unde beatus Valentinus dire cecidit, & arde custodia mancipatur, & dum superari non potuit, jussu furiosi Placidi &c.*

VATICAN. num. 5949. In civitate *Nicomediae*, sancti *Pantaleonis martyris, & natalis sancti Modestini episcopi & martyris*. De hoc, vide *Modestini Acta*, de alio, xxvii Julii.

STROZZ. & MEDIC. *Eodem die apud Paduam, translatio sancti Antonii de Ordine Minorum*. Hanc ad natalem xiiii Junii rejicit *Bollandus*. Porro codex *Medicæus* solus præterea habet: *Proculus Item, sancti Eleuchadii, archiepiscopi Ravennensis, & soc. Item, passio sanctorum martyrum Proculi, Ephebi & Apollonis in civitate Interamnensis*.

EDITIO

Valerii
ex Ursula.
Invention.
Cordula.

EDITIO LUBECO-COL. Diem inchoat hoc modo: Apud Coloniā Agrippinā, sancti Valerii regis & martyris, de societate sancte Ursule virginis. Item Colonia Agrippina, inventio sancte Cordule virginis & martyris, de societate undecim millium virginum sanctarum, quae anno à nativitate Domini MCCLXVIII facta est. Vide Bollandum in Prætermisiss. De tota ea sacra legione agetur XXI Octobris. In reliquis similis est ista editio codicibus mediæ notæ supra.

Walsfridi.
Elenchadii.
Valerii.

GREVEN. Eodem die, Walsfridi abbatis & conciliarii presbyteri, potius episcopi Ravennatis. Marci. Geminus hodie in Actis datur. Apud Coloniā Agrippinā, translatio sancti Valerii

regis, de societate sancte Ursule. Item ibidem, translatio sancte Cordule virginis & martyris, de eadem societate, facta per beate memorie Dominum Albertum magnum, quondam Ratisponensem episcopum. Item, Sifinnii episcopi Thansine civitatis, Sifinnii, quæ est apud Ephesum, vita & signis inclitis. An hic idem, qui Tei vocatur episcopus inter Prætermisissos? Certe non alius hoc die Sifinnius.

MOLAN. Parvo caractere: Item, sancti Meletii archiepiscopi, cuius encomium scribit sanctus Joannes Chrysostomus archiepiscopus Constantinopolitanus. Exstat & Gregorii Nissenioratio in ejus funere habita. De eo in Actis XII hujus. In aliis Molani editionibus solum additur: Die decimaquarta, sancti patris Auxentii.

Auxentii.

XV Kal.

Die 15.

A Pud Sebasten civitatem, passio sancti Blavii episcopi, qui multorum patrator miraculorum, sub præside Agricolano, post diutinam cætionem atque suspensionem in ligno, ubi pectinibus ferreis carnes ejus disrumpæ sunt, post teterrimum carcerem ac demersionem laci, unde salvus exivit; jubente præfato judice, capite cum duobus pueris truncatur. Novissimè verò septem mulieres, quæ guttas sanguinis ejus defluentes colligebant, deprehensæ quod essent Christianæ, post dira tormenta, gladio percussæ sunt. Romæ, sancti Cratonis martyris, qui à beato Valentino fidei documentis institutus, non multis post diebus, cum uxore & universa domo martyrio est consummatus. Civitate Brixia, sanctorum martyrum Faustini & Jovite virginis. In Galliis civitate Vasionensi, sancti Quinidi episcopi, cujus mortem in conspectu Domini pretiosam miracula crebra testantur. Civitate Interamnis, sanctæ Agapis virginis.

Soli codices Pratenfis, Antverp-maj. Rosweyd. & Marchianensis, hodie puri sunt.

VARIA LECTIO. Scripsi Blavii ut habent antiqui codices omnes tum manuscripti tum excusi, pro Blasii, ut habet Antverp-maj. De quo egimus III hujus. Agricolano legunt omnes passim, excepto Rosweyd. uti & Brixia, atque ita putamus legisse Ufuardum. Antverp-maj. inter alios naves, habet Agricolano; pro diutinam, diurnam; laici, pro laci; documento pro documentis; pro Vasionensi, Nacionensi. Hic Agapis cum ipso in textu, ut alibi, cum plerisque scribimus. Rursus habent codices Quinidi pro Quinidi; at hic non minor, in civitatis, quam nominis enuntiatione, diversitas est, ut videbis in Actis. Marchianensis omnium corruptissime scribit Quiri. Jobite habent plures alii, Antverp-maj. Sobite; Rosweyd. Jovite; nos cum Ufuardo legimus. Solus Rosweydi codex hodie præter morem exactus & accuratus, omisso post Jovite, titulo virginis, apposuit per abbreviationem, martyrum.

Paucitas purorum codicum inde maxime oritur, quod multi III hujus, ex recepto tunc Ecclesiæ solenniori usu, Blavium, quem hodie Blasium dicimus, annuntient. Patuit id in Herinienfi, cetera hodie purissimo. De Tornacensi ibidem etiam dictum est. Hoc tamen novi inter utrumque discriminis, quod Blasii elogium ab ultimo contractum sit, Cratonis omnino rescissum. Pulsanen. Antverpien. & Max-Lubec. in aliis deficiunt. Muneratus Herinienfi similis est, qui Blasium etiam habet die III, purus in reliquis. Id vero universim observandum, nec hos nec ferme ullos alios codices nostros, usquam meminisse Josephi diaconi Antiocheni, quem interim Grevenus & Molanus Ufuardi textui adnectunt, Baronio & aliis eorum opinionem sequentibus. Ego codicum nostrorum auctoritatem illis duobus præponderare, indubitanter censeo, non inverisimiliter suspicans, eam annuntiationem ex Rabano vel Notkero, in Ufuardinos paucos codices irrepsisse. Porro Joseph iste sub nomine Jussippi, Joseppi & Josippi, in Hieronymianis apographis

graphis notus est, ubique cum titulo *diaconi* & tamquam majoris cohortis antesignanus. Molani editio in eo præterea ab aliis dissentit, quod textum ipsum transposuerit, *Faustinum* & *Jovitam* ante *Cratonem* annuntians.

Blasii. **O**BSERVATIO. De *Blasio* vel *Blavio* jam egimus in Variantibus 111 hujus mensis & rursus supra hoc die. Castellanus pag. 507 indubitanter asserit, Sanctum hunc in Hieronymianis recolit XVI Februarii sub nomine *Plesi*, ut habet Epternacen. vel *Blesi*, ut est in Corbeienſi tum Acherii, tum Florentinii. Non agnoverunt ibi *Blasium* vel *Blavium* *Sebastianum* episcopum Majores nostri, quibus oculatiorem me non esse, libenter fateor. Diserte hoc die ponitur Romano parvo: *Apud Sebasten, passio sancti Blavii episcopi*. Ado Acta aliqua vidit, ex quibus adornavit elogium, à Nostro contractum, à Norkero integre descriptum. Legendus Bollandi commentarius 111 Februarii. Utrum vero Acta ipsa omnino rejicienda sint, ut inter recentiores innuit Tillemontius tomo 5 pag. 170 & 649, in Supplemento

Cratonis. examinabitur. *Cratonis* memoria sic in Romano parvo etiam exstat: *Rome, sancti Cratonis martyris*. Quæ in laterculo adjiciuntur, ex Adone accepta sunt; qui plura ex Actis sancti Valentini Interamnensis, de quo pridie egimus, suggestit; at unde martyrio cum uxore & universis domo consummatus asseratur, hæc tenus incertum est.

Faustini. *Faustinus* & *Jovita*, luxatis nonnihil nominibus, ab apographis Hieronymianis, die sequenti in Britannis collocantur, unde certe evidenter patet antiquissimum fuisse in Ecclesia eorum cultum. At quid hic sibi vult, in Britannis? Si conjecturæ aliquid datur, crediderim abbreviatum olim, aut non satis recte expressum *Brixie* nomen, ansam dedisse imperitioribus amanuensibus Gallis, notioſorem sibi *Britanniam* efformandi. Et sic etiam cum Henſchenio benigne explicandum est, quod alibi legitur; *civitate Colonia*, ut nempe sit, *Brixia civitate, colonia Romanorum*: quæ sane tolerabiliora sunt, quam recursus Castellani ad Ovidii Fastos, ut inde educatur similitudo *Jovis* & *Fauni*. Aloysius & Mosander ambos Sanctos Adoni constanter adscribunt cum prolixo elogio; sed id à Rosweydo recte in appendixem rejici, vel inde probabilissime suspicor, quod ex tota ea historia, nec verbum in Norkero, qui tamen *Faustini* meminit, reperitur; nec quidquam etiam ab Usuardo extractum sit, adeo ut non satis constet, unde eos acceperit; præsertim cum *Jovita* à nemine ante ipsum *Virginis* titulo insignitus sit. Vix dubito quin feminam existimaverit, nusquam solitus eam lauream viris tribuere. Vide reliqua apud laudatum Henſchenium, & magis jejune apud Tillemontium tomo 2 pag. 228. Tota *Quinidii* annuntiatio ex Adone ad verbum desumpta est; videatur Bollandi commentarius & vita ab eo illustrata. *Agape* clare signatur in Hieronymianis, *Interamne, natalis sanctæ Agapæ virginis*, sed focii aliqui adjungi videntur, qui à Nostro præteriti sunt. At de ejus martyrio vere dubitari possit, vide in Actis & apud Castellatum pag. 653. De ea sic Wandelbertus qui ipsam *Faustino* & *Jovitæ* antepōnit:

Hinc decimo & quinto meritum clarescit *Agapæ*;
Hocque die panis casus veneratur acerbis
Brixia *Faustinum* celebrem sanctumque *Jovitam*.

AUCTARIA.

ULSAN. Præter *Faustinum* & *Jovitam*, solum *Cratonem* refert, hunc vero mirum est ab ANTVERPIEN. & MAX-LUBEC prætermisum.

ANTVERP - MAX. ULTRAJECT. LEYDEN LOVANIEN. & EDITIO ULTRAJ-BELG. Satis puri sunt, excepta sola annuntiatione *Blasii*, quam 111 hujus ab ipsis positam diximus.

De Faustino & Jovita. ALBERGEN. De *Faustino* & *Jovita*, ita scribit: In Italia, civitate *Brictia*, natale sanctorum *Faustini* & *Jovite* diaconi, qui Adriano imperante, ferocissimis bestiis flammisque expositi, eorum brachia constringi, & in altum suspendi jubentur, ibique vehementer torqueri, deinde lampadibus accensis, ad eorum latera positi, decollatione capitis, gloriosum martyrium consummaverunt. Crediderunt autem, eorum passione roborati, plusquam tria millia hominum. In fine adjicitur: Item, translatio sancti *Antonii* confessoris. Hæc ultima accessio, in codice DANIC. recentiori manu apposta est; in reliquis cum Albergenſi convenit, nisi quod pro *Brictia*, scri-

bat *Bixia*, pro constringi, constringi, pro consummaverunt, compleverunt.

CENTULEN. Omnibus contractis, addit: In territorio *Morinorum*, depositio sancti *Silvini*, *Silvini*. *Tholosani* episcopi & confessoris, de quo plura ad XVI hujus.

BRUXELLEN. In *Cratone* interpolatus, in *Blasio* mutilus, habet tertio loco: *Antiochia, Iosephi*. *Iosephi* diaconi. Atque hic solus inter omnes codices nostros Mss. de *Iosepho* meminit. Sequitur: *Apud Brixiam* &c. contracto nonnihil superiori elogio. Tum: *Apud Paduam, translatio sancti Anthonini confessoris*. Vult dicere *Antonii* *Patavini*, de quo plures codices. De *Agape* & *Quinidio*, fere ut in textu. In fine: *Ipsa die, sancti Silvini Ternanensis episcopi & confessoris*.

HAGENOYEN. In *Cratone* satis purus, de *Faustino* & *Jovita* fere eadem habet, quæ Albergenſis supra. Post *Agapen*, adjicit: Item *Austregisili*, beati *Austregisili*, episcopi & confessoris. Bollandus *Austregisilum* rejicit ad XX Maii, licet hodie à Floro etiam notetur.

Vic-

Silvini.
Severi.

VICTORIN. In fine: Ipso die sancti Silvini Taru-
anensis episcopi. In Valeria provincia, sancti Severi
presbyteri, de quo beatus Gregorius scribit. Eundem
illum Severum Molander textui Adonis inseruit.

Agapet.
Toni.

MATRIG-CARTUS-ULTRAJ. Agapet virgi-
nis & martyris, & Thionie sororis ejus. Quæ lo-
tor unde processerit, nescio. Si sint Agape &
Chionia, coluntur III Aprilis.

Translat.
S. Petri & Cal.

CODEX BIGOTTIAN. signatus P 5, qui fuit PP
Caeselinorum: Civitate Aquile, translatio beati Pe-
tri confessoris, de Marrone, quondam Caeselinus Papa.

REG-SUEC. sub num. 130. & 428: Ipso die,
sancti Silvini Teroanensis episcopi. Solus cod. prior:
In provincia Valeria &c. ut Victorinus.

Adventus
Basilipi.

VATICAN. num. 5949: Aleria provincia, san-
cti Severi presbyteri. Voluit dicere, in Valeria &c.

Translat.
S. Petri & Cal.

ALTEMPSIAN. In territorio Bedrici castri, ad-
ventus clarissimi confessoris Christi Basilipi, super
cujus seuerum, vidensque cunctis, columna lucis
celum emissit resulsit. Vide Acta ad xvii Junii.

Translat.
Amati & C.

CODEX MEDIC. Item Aquileiensi [Aquilensi]
civitate, translatio corporis sancti Petri confessoris,
qui dicitur de Marona, in monasterio Collemari.

Translat.
Georgii.

CODEX MONTIS-SANCTI: Translatio episco-
porum, beatorum confessorum, Amati, Romarici,
Adelpii, quæ simul relocati sunt.

Severi.

PRIORATUS CAUDIACENSIS. Arvernus, tran-
slatio sancta Georgia virginis. Colitur hoc die.

Cratonis
ex Adone.

EDITIO LUBECO-COL. Sic incipit: In mo-
nasterio Meyfeli circa Confluentiam, sancti Severi
presbyteri & confessoris, de quo beatus Papa Grego-
rius, in Dialogo scribit. Rome, sancti Cratonis
martyris, qui cum haberet filium Cerimon nomi-
ne scholasticum; hic incidit in infirmitatem gra-
uissimam. Eundem cum beato Valentino episcopo
ad sanandum obtulisset, sub tali condicione, ut si
puer sanaretur, ipse cum omni domo sua, fieret
Christianus; sanato puero per orationem sancti epi-
scopi, ex tunc Cratonis, quod promiserat, adimple-
vit, atque cum uxore & universa domo baptiza-
tus est, non post multos dies martyrium consummavit.
De Faustino & Jovita scribit ferme ut Alber-
genfis. De Quindio & Agape, pure. Item,
translatio sancti Antonii de Padua confessoris, Or-
dinis sancti Francisci. Eodem die, beati Ebbonis
episcopi & confessoris. Vide Bollandum in Præ-
termittis. Ananie, [Antiochie] sancti Iosephi
diaconi & confessoris. Ipso die, sancti Sigfridi epi-
scopi & confessoris. Item Ravenna, translatio san-
cti Severi episcopi & confessoris. De eo actum
prima hujus; quo die vita ejus illustrata est.

Translat.
Antonii
Patae.

Ebbonis.
Josephi.
Sigfridi.

Translat.
Severi Rav.

XIV Kal.

Die 16.

Natalis beati Honefimi, de quo sanctus Paulus scribit Phile-onefimi.
Moni: quem idem Apostolus episcopum ordinans, prædica-
tionisque verbum ei committens, apud Ephesiorum civitatem
reliquit. Hic Romam perductus, atque ibi pro fide Christi lapidatus,
inde ad loca, ubi fuerat ordinatus, corpus ejus delatum est. Civitate
Cumis, sanctæ Julianæ virginis, quæ post varia tormenta & carceris
custodiam, palam cum diabolo conflixit. Dein flammis ignium &
ollam superans ferventem, capitis decollatione martyrium consum-
mavit. Apud Ægyptum, sancti Juliani martyris cum aliis numero
quinque millibus.

Ita Praten. Herinien. Marchianen. Antverp-maj. Pulsanen. Belin. Greven. & Molan.

VARIA

BELINI hoc est principium: Apud Brixiam,
natale sanctorum martyrum Faustini & Jovite, De Faustino
qui sub Adriano imperatore examinatus, dixerunt & Jovita
ei: Audi Adriane, tortuoso colubis, imo & se ex ips. Actis.

vissime anguis, per ambages & ambractus cursiva,
ut nos a recto possis deviare tramine: hoc tibi sit
agnitum, quod latravis tuo non obedimus; nec
dus thura ponemus, sed Domino creatori nostris
thura simul & libamina jugiter immolamus; quod
audientes populi ex Mediolanensi urbe, Sanctorum
constantiam, conglobantes se muros, venerunt ad
beatos Dei martyres, & baptizari se fecerunt.
Tunc Adrianus hæc audiens, furore accensus,
mox eos gladio plecti fecit & capite truncari. Se-
quitur de Agape. Tum: Eodem die apud Pa-
duam, translatio sancti Amonii, Ordinis Mino-
rum. In fine: Antiochie, sancti Iosephi diaconi.

GREVEN. Faustinus & Jovita, ut Vincenius
libro II cap. 83 refert, ab Adriano imperatore,
ferocissimis bestis flammisque expositi, sed nul-
lesi; brachius contractus in altum suspensus & torti,
lampadibus accensis eorum lateribus admoitis, adu-
sti: ad ultimum capitis obtruncatione martyrium
compleverunt. Crediderunt &c. Joannis, Adventi, Joannis
Saturnini, Castula. Ex Hieronym. non satis recte & soc.
conjuncti sunt; vide Prætermittis. In monaste-
rio Meyfeli &c. qui supra etiam ponitur Kalendis
Februarii. Hic Severos confundit. Sequitur
translatio Severi Ravennatis & Antonii Pata-
vini. Ebbonis Travaneis episcopi & confessoris; Ebbonis
forte vult dicere Teroanensis; sed nec sic cog. Silvini.
nitus est. Silvini episcopi & confessoris, an non Marcelli.
Silvini? Marcelli episcopi. In Hibernia, Beracii
episcopi & confessoris. Fausti monachi & confes-
saris, discipuli beati Benedicti, qui vitam ipsius scrip-
psit. Vide Castellatum pag. 652. circa medium.

MOLAN. Litteris Italicis textui inserit, quæ
ex Belino, de Faustino & Jovita retulimus.
Item de Quindio, cujus gesta habentur. Deinde
subjungit: Eodem die apud Paduam &c. Ipso die,
beati Severi &c. Denique minutiori charactere:
Hujus [Severi] corpus attulit ex Italia Roperius
episcopus Treverensis. Vide Acta & Castellatum.
In aliis editionibus mutilus est Usuardi textus.
Omittitur etiam translatio S. Antonii Patavini.
Sed additur: Vexione in Dacia, sancti Sigfridi epi-
scopi, præclara sanctitatis viri, qui Sueciam ad Do-
minum convertit. Rursus minoribus litteris. Con-
stantinopoli, dedicatio ecclesiæ sanctæ Sophie. De S. Sophie.
hac nihil alibi reperio. Vide ejus templi encenia
apud Cangium C. Polis Christianæ lib. 3.

VARIA LECTIO. *Honesti* legunt vetustiores codices, quorum proinde scribendi rationem, licet non rectam, servandam censuimus. Pullan. posuit *Sancti* pro *Beati*. Antwerp-max. inter alios naves *Phylomeni* pro *Philemoni*; Belin. *ordinavit*, pro *ordinans*. In Herinienfi redundat particula *eum* ante *reliquit*. Pejus habet Pullan. *requievit*, pro *reliquit*. Herenien & Belin. *In civitate Cumis*. Quid Pullan. velit per *Ticini*, nescio. *Julianes* pro *Juliane* apud eundem, peregrinum est. *Deinde* apud Greven. & Molan. pro *Dein* observatu dignum non est, ut apud plures *Egyptum*. Greven. post *Juliani* omittit *martyris*. Unicus inter omnes codex Pullan. substituit, *cum aliis quinque militibus* in locum asserti communissimi, *cum aliis numero quinque militibus*.

Onesimi

OBservatio. *Onesimus* Hieronymianis ignotus, signatur à Beda, ex hoc à Rabano, & eadem plane formulâ à Romano parvo: *S. Onesimi Apostoli*; ut ferme *Apostoli* appellatio, tum à Græcis, tum etiam à Latinis tribui solet, non solis duodecim, sed & aliis discipulis eorumque cooperantibus. Ado in ipso Martyrologii sui textu solum præfixit, *natale*. Mosander, illius verba confundens, ea huc transtulit, quæ dicta erant inter festivitates Apostolorum. Ibi vero insigni elogio ornatur ex epistola Pauli ad Philemonem, & ex altera Ignatii ad Ephesios. Cum autem ex postrema constet *Onesimum* fuisse *Ephesium episcopum*, eum titulum ipsi omnino tribuendum putavit Ado, ceteraque ad ejus martyrium profectus est, quæ Notkerus describit, Noster paucioribus complectitur. Hæc omnia egregio commentario illustravit Henschenius, nihil dubitans quin idem *Onesimus* Philemonis servus, Apostoli discipulus, & deinde, post Timotheum, Ephesium episcopus fuerit. Contra sentiunt recentiores aliqui, quos inter Tillemontius in vita S. Pauli tomo I à pag. 289 & in notis pag. 576, id maxime urget, non videri eundem, qui à Paulo circa annum Lxi baptizatus sit, supervixisse ad annum cvii quo Ignatii epistola scripta supponitur. Ego in hac re, aut in aliis à Tillemontio adductis, nihil hætenus video, quod me ab Henschenii sententia recedere cogat. Ut verbo dicam; admitte tantisper *Onesimum episcopum* prius *Apostolicum*, seu incerti loci fuisse, quod & in Apostolis & in aliis discipulis passim conceditur. Fac deinde Timotheo successisse anno xcvi; statue à Paulo baptizatum anno ætatis xx, vel, si ita vis, xxx, quid, quæso, implicantia, si septuagenario major anno cvii superstes, Ignatium Ephesi exceperit? Minus terrent, quæ Castellanus adfert pag 666 ex Rabani & Wandelberti silentio; nam ea ultro concidunt, si Ignatii epistola de *Onesimo* nostro intelligi possit. Hinc lectorum monitum velim, clausulam Papebrochii in Ephemeridibus Græco-moschis pag. xvi, perperam à nonnullis accipi, ac si ipse ibi retractaret, quæ ab Henschenio recte stabilita sunt; quod per me, vivus adhuc ipse dum hæc scribo & vegetus, hic indicari omnino voluit. De cetero, siquæ impofterum urgentiora argumenta contra Henschenii sententiam proferantur, ea in Supplemento diligenter examinabimus.

Juliane.

Juliane Nicomedientis Acta pridem improbaverat Hesselius apud Molanum, aliquot rationum momentis, ad quæ Bollandus facile respondit in hodierno commentario, omnimodam tamen præfatorum Actorum sinceritatem haud quaquam adstruens, licet in iis admittendis paulo indulgentiorem fateamur, ut ostendit Papebrochius in Responsionibus ad art. II num III & alibi. Nostrum erit suo tempore quærere & expendere quod ibi promissum est. Jam ad illustris Sanctæ memoriam quod attinet, ea in antiquissimis Fastis sacris signatur, quidquid forte amanuensium licentiâ, irrephisse censcat Florentinius in Corbeienfi apographo titulum *martyris*, dum sic annuntiatur, *Nicomediæ, passio sanctæ Juliane virginis & martyris*, quæ insolita in his codicibus videtur formula: atque item dum in Epternacensi legitur: *In Campania Cumbas*, (pro *Cumas*) natalis *Juliane*; ad quæ videnda laudati editoris notatio. Nobis sufficiant Martyrologi nostri Beda, Rabanus, Romanus parvum, Ado, Usuardus, Notkerus, & ipse Wandelbertus, ipsam cum *Onesimo* ita canens:

*Quartus cum decimo Iuliana martyre lucet,
Onesimumque colit Paulo doctore beatum.*

In Romano parvo simpliciter signatur: *Et in Cumis, sanctæ Iuliane virginis*. Elogium ex Actis à Beda compositum est, à Rabano, & Adone inde acceptum, ex hoc à Notkeris; sed à Nostro valde contractum. Hæc pro cultus vetustate apud Latinos satis dicta sint, quibus adde Thomasi Sacramentarium. Plura apud Græcos diversis diebus invenies. Sitne hic vere martyrii an translationis celebritas, in medio relinquo. Vide Castellanus citatâ pag. 666, & Tillemontium tomo 5 pag. 155.

Juliani & sociorum.

Juliani cum Egyptiis numero V mil. vel V milia, vel V millium diserte legitur in Hieronymianis. Secutus est Ado, qui de suo positionem addidit, *apud Egyptum*. Hinc Usuardus &

& Notkerus; apud quos characteres nullos reperire est, quorum subsidio ex dubiorum Julianorum numero eximatur. Magis etiam rem confundit adiectus ab aliis *Joannes dianonius*. Ne longior sim, omnibus rite perpenſis, is mihi *Julianus* hic noster probabilissime dicendus videtur, qui in Actis cum *Theodulo* ponitur die sequenti, quique in *manipulo* Eusebiano cum inclyto illo Pamphilo & sociis aliis, in Hieronymianis adjungitur, postremus ipse martyrio coronatus; ex quorum etiam numero fuere Aegyptii quinque hic anonymi, qui sibi prophetarum *Elia*, *Jeremie*, *Isaia*, *Samuelis*, & *Danielis* nomina imposuerant, ut colligitur ex Eusebio editionis Valesianae, de Mart. Palaestinae cap. 11, cujus verba hoc die in Actis, ubi de *Elia* &c. & xvii Februarii, ubi de *Juliano* & *Theodulo*, & i Junii referuntur, ubi de *Pamphilo* seorsim ex Martyrologis nostris agitur, ut ibi dicemus; ad quem diem vide sis Papebrochii commentarium, ex quo ea sumpsit Castellanus quae habet pag. 667 & 668. Videnda quoque pag. 673 & accurata Florentini notatio. Ex omnibus intelliges disjunctos & in varios dies dispersos, qui duodenario numero ex Eusebio & Hieronymianis hoc ipso die colligendi erant, atque una perspicies, fatis appositae, etsi non ex mente Ufuardi, legisse codicem Pullanensem supra, dum pro quinque millibus, substituit quinque milibus; Aegyptiis illis nempe, quorum propria nomina in Hieronymianis non exprimuntur. Legi potest Pamphili & sociorum martyrium, ex Eusebio gallice redditum, apud Tillemontium tomo 5. a pag. 418.

AVCTARIA.

R OSWEYD. Paris annuerari potuit, cum in eo solum deficiat, quod de Juliana, post *feruentem*, cum aliis non scribat, capitis decollatione martyrium consummavit, sed sponso suo Eulasio caput ejus auferente, martyrium &c.

TORNACEN. Mutilus est, nam postremam partem elogii sancti Onesimi, quae martyrium complectitur, & totum Julianae elogium omittit: forte quod utrumque, non immerito suspectum habuerit.

ANTVERP. & MAX-LUBEC. Julianae elogium etiam rescindunt.

ULTRAJECT. De Juliana, tria verba textui inferuit, tempore *Maximiani imperatoris*, cetera satis purus.

ANTVERP-MAX. LEYDEN. LOVAN. ALBERG. DANIC. & EDIT. ULTRAJ-BELG. Praeter tria illa verba, in fine subdunt: *Methis civitate, natale sancti Symeonis episcopi & confessoris.* Vide Acta.

Symeonis.

MUNERAT. Ipso die, sancti *Honesti* martyris. Vide Bollandi commentarium, & cum eo confer quae habet Castellanus hoc die pag. 668.

Honesti.

CENTULEN. Roma, passio sancti *Onesimi* Ephesiorum episcopi, qui lapidatus est a Romanis. In *Chumis*, sancta *Juliana* virginis. In ultima satis purus est.

BRUXELLEN. Primo loco: *Cum civitate*, De Juliana, passio sanctae *Julianae* virginis. Quae tempore *Maximiani imperatoris*, nuda virgo caesa, & capillis suspensa, & plumbo soluto a capite perfusa, & in carcere recepta, ubi palam cum diabolo conflixit. Post etiam rotarum tormenta, flammam ignium, ollam ferventem superavit, & capitis decollatione martyrium consummavit. Onesimi elogium, non nihil auctius exhibet, quod melius infra referemus. Sequitur de *Juliano* ad marginem, sed eadem manu. Tum de *Symeone* ut supra.

HAGENOVEN. In Onesimo fere purus, de Juliana alia comminiscitur: In civitate *Cumis*, passio sanctae *Julianae* virginis nobilissima & martyris, quae nudata, divinis a sponso suo flagellatur, quae ei ad matrimonium consentire noluit,

nec adorare Deos voluit: per capillos sex horis suspenditur, plumbo bullienti perfunditur, sed virgo non laeditur: ferro vincitur & incarceratur, ubi illa cum diabolo conflixit & vicit: inter gladios rotarum & in ignem projicitur, in ollam plenum plumbo projicitur liquefacto, & ultimum capitis decollatione martyrium consummavit. De *Juliano* ut in textu. In fine: *Civitate* [non exprimitur, *Metis*] sancti *Symeonis* episcopi & confessoris.

AMBIANEN. Ipso die, natalis sancti *Honesti* *Honesti* presbyteri & martyris.

REG. SUEC. signatus num. 428. Ipso die, sancti *Honesti* martyris.

VATICAN. num 5949, primo loco: *Sancta-Fusca* & *rum virginum, Fusca & Maura.* Vide Acta xlii *Maura* hujus.

EDITIO LUBECO-COL. In Onesimo & Juliana non nihil a superioribus variat, quod rei substantiam spectare potest, ex Molano subijcimus. Tertio loco habet *Symeonem* Metensem, & ultimo *Julianum* cum quinque millibus, ut supra.

GREVEN. *Faustiani*, *Plesi*, *Fabiani*, *Seba-Faustiniani* martyris. Et in prima editione anni MDXV: & *Sociorum* sancti *Honesti* martyris. In *Africa* *Pauli* *Eremita*, *Honesti*, *Metis*, *Symeonis* episcopi & confessoris. In *Swecia*, *Symeonis*, *Sigfridi* episcopi & confessoris. De *Sebastiano*, *Sigfridi*, *Paulo* & *Sigfrido* vide hodie *Pratermissos*.

MOLAN. De Onesimo, post reliquit, haec De Onesimo ex Adone aliis litteris textui admiscuit: De ex Adone. quo & beatus *Ignatius*, *Ephesus* scribens epistolam, ita dicit: Quoniam ego suscepi multitudinem vestram in nomine Domini, in Onesimo dilecto praecceptore nostro, vestro autem episcopo. Obsecro eum secundum Christum Jesum diligere vos, & vos omnes in concordia ejus in ipso esse. Benedictus enim Deus qui vobis talibus, talem episcopum donavit habere in Christo. De Juliana autem, post consummavit, ex eodem Adone subditur: Quae passa est quidem in *Nicomedia*, sed post paucum tempus, Deo disponente, in *Campaniam* est translata. In fine, de *Symeone* ut supra. In aliis editionibus, adhuc adjungitur: Ipso die *Ambianis*, sancti *Honesti* martyris.

Honesti.

XIII Kal.

Die 17.

Polychronii.

Donati
& soc.
Fintani.
Silvini.

IN Perside civitate Babilonia, natalis beati Polochronii episcopi & martyris, qui præsente Decio persecutore, os lapidibus cæsus, manibus extensis, oculos ad cælum elevans, emisit spiritum. Apud urbem Concordiam, passio sanctorum Donati, Secundiani, Romuli, cum aliis octoginta sex. In Scotia, sancti Fintani presbiteri & confessoris, magnæ virtutis viri. Ipso die, sancti Silvini Taruanensis episcopi.

Sumitur ex *Praten. Herimien. Tornacen. Antwerp-maj. Marchian. Pulfanen. Munerat. Greven. & Molan.* Accedere possunt codices mediæ notæ, ut dicam in Auctariis.

VARIA LECTIO. Legendum esset *Polychronii*, ut habent auctor Romani parvi & Ado, ab æditore ni fallor correcti. Ego, forte nimis scrupulose, codices Usuardinos sequor, *Praten. Tornacen. Antwerp-maj. Marchian. Munerat. & alios*, licet *Herimien. & Greven.* habeant *Policronii, Pulfanen. Polichronii, Molan. Polycronii.* Elige lectionem quæ magis placuerit. In *Pulfanen.* est *Babilonia* pro *Babilonia.* In *Greveno & Molano*, præfidente pro præfente. Pejus in *Pulfanen. Diocletiano*, loco *Decio*; forte melius omitteretur utriusque præsentia. *Pulfanen. oculos ad cælum elevans* mutat in *oculisque ad cælum elevatis*; *Munerat. ad cælum erigens.* Sic *Marchian. ex Concordiam*, facit *Coradham*; ex *octoginta sex, octingentis sex*; ut *Pulfanen. Formuli*, ex *Romuli.* *Scotia* ponunt aliqui, melius in textu. *Marchian. legit Finani*: *Pulfanen. Funtanii*: *Munerat. Funtani*; verum nomen expressimus. *Silvini* scribunt omnes, nescio cur recentiores *Sylvini* malint. *Pratenensis* noster posuit *Taruanensis*; *Herimien. Taruanensis*, omnium pessime *Greven. Taruanensis*: ceteri *Taruanensis*, quam vocem omisit *Pulfanenensis*. Vide infra in fine Observationis.

Polychronii.

OBservatio. *Polychronii* nomen in solo apographo Hieronymiano Epternacensi legitur, hoc modo: *In Babilonia, Policroni*, & rursus in eodem solo codice xxx Aprilis in fine: *Depositio Policroni episcopi*, an ejusdem, an alterius, quis edideret? Ceterum *Beda* de hodierno addit, *eiusdem loci episcopi*, sed non magis recte scribit *Polocronii*, uti & ejus transumptor *Rabanus*, quam inflexionem aut ei proximam, in codicibus Usuardinis communem diximus. Romanum parvum episcopatus locum non designat, sic legens: *In Perside, beati Polychronii episcopi & martyris.* Ado binas sedes conjungit *Babilonem & Ciesiphonem*, simul adducens *Beda* elogium, quod totum *Rabanus & Notkerus* adoptarunt, Noster modicissime imminuit, sed iis servatis, quæ correctione indigent, ut in *Actis*, & apud *Castellanum* pag. 676, & apud *Tillemontium* tomo 5 pag. 561 invenies. Hæc summa difficultatis; quod, ut *Beda* & alii ex ipso testantur, elogium desumptum sit ex *Actis sancti Laurentii*, quæ *Baronio & Henschenio*, ut minimum valde suspecta, hodie ab eruditissimis omnibus talia censentur, ut nec propugnari omnino nec expurgari facile possint. Ex eodem fonte manant *Olympias & Maximus*, xv Aprilis; *Parmenius* & alii, xx i i ejusdem mensis, alii diebus aliis; quorum memoria ut in *Fastis* nostris certissima est, vitæ tamen aut martyrii series ex iis *Actis* accepta, repudiatur, ut dicetur x Augusti. Non satis clari sunt *Wandelberti* vericuli, dum *Donatus* ex sequenti turba, *Polychronio* ita conjungitur:

*Tertius ac decimus Polycroni festa revolvit,
Donatique: fides, sanguis quos jungit & ara.*

Donati
& soc.

De martyribus *Concordiensibus* ab Nostro confusis, ex perturbatis apographorum Hieronymianorum classibus, non est quod multis hic disputem; textum Usuardi genuinum referri certum est. *Notkerus* alias classes posuit, de quibus aut ordinandis aut restituendis agatur proprio loco. Vide interim *Acta, Florentinium & Castellanum* hic. *Fintani. Fintanus* solius Usuardi est; *Scotia* autem ex ejus temporis more pro *Hibernia* accipitur. *Silvini. Silvini* obitus ad xv Februarii pertinere videtur, ut vult *Castellanus & Auctaria* nostra aliqua eodem die: Usuardum tamen sequuntur passim recentiores Martyrologi cum moderno Romano & *Actis*. Vitam præclaro commentario illustravit *Bollandus*, eamque reproduxit *Mabilio* sec. 3 *Benedict.* parte 1 à pag. 294; ubi in observationibus prævis doctissimum virum dormitasse oportet, dum ita scripsit: *Acta illa viderat Ado Viennensis episcopus, cujus in sincero Martyrologio hæc verba sunt xv Kal. Martii, S. Silvini Ternanensis episcopi*

episcopi & confessoris, cuius gesta habentur. Dormitare, inquam, debuit, nam verba illa nec in editis nec in Mss. nostris verè Adonianis Martyrologiis ullis reperire hæcenus licuit. Mihi potius certum videtur totam Silvini annuntiationem plane Ufuardinam esse, qui qualia Acta habuerit conicit Castellanus à pag. 659, ubi etiam ex Bollando de episcopatu ejus disputat. Certe à vero alienum est quod in nostro Pratenfi apographo legitur, *Tolosana civitatis episcopi*, idque fatetur Castellanus pratenso autographo adjectum, super annuntiatione priori, qualem exhibemus, ibi scalpello erasà. Non ausum veram dicere annuntiationem nostram, sed verè Ufuardinam, in qua conveniunt codices nostri omnes, excepto Marchianensi, qui cum præfato Pratenfi legit: *In pago Taruenensi, sancti Silvini Tolosana civitatis episcopi*, & Antverp-majore, qui in hoc solo discrepat, quod pro *pago Taruenensi*, male scribat, *in pago Caritatenfi*.

AUCTARIA.

ANTVERP-MAX. ULTRAJECT. LEYDEN. LOVANEN. ALBERGEN. DANIC. & EDITIO ULTRAJ-BELG. Vix à puritate deficiunt. Omittitur nomen Romuli in classe martyrum Concordiensium, & Fintanus Silvino postponitur. Mira non est variatio in efformatione Polychronii & Ternanensis.

ANTVERP. & MAX-LUBEC. Fintanus prætermittunt, omittentes etiam nomen Romuli. ROSWEYD. Tertio loco interponit: *In Aquilegia, Crisstantiani martyris & aliorum xc.* De quibus, in Actis. Pro Fintani, scribit Finiani. Et in fine de Silvino, cum Pratenfi.

CENTULEN. Silvino hic prætermittit, de quo egit xv, ut ibi inter Auctaria invenies. Ast ejus loco in fine addit: *Vrdunus, sancti Polychronii episcopi & confessoris.*

BRUXELLEN. De Silvino etiam egit xv; hic in ceteris purus est, nisi quod textui inferat *Babylonia & Theophontis episcopi.*

HAGENOYEN. Penultimo loco eos Sanctos interjicit, qui omnibus aliis hodie ignoti sunt. Ita habet: *Ipsa die, sanctorum martyrum, Montani & Gemelli, qui cum essent carcerati cum aliis Sanctis, viderunt in visione sancta intrare juvenem in carcerem, qui ferebat duas phialas lacte plenas, de quibus dedit omnibus incarceratis bibere, & ait; adhuc tertia phiala vobis servatur, & abiit. Fallor si hic non agitur de Martyribus, xxiv hujus inter acceffiones Ufuardinas referendis. De cetero ad puritatem codicis Hagenoynensis, vix quidquam desideratur.*

AQUICINET. Pro Concordiam, legit Cordulam, pro Fintani, Finiani. In fine: *Claromonte, translatio Lupiani confessoris*; de qua etiam agunt codices Burdegallensis, Cluniacensis, Altempsian. Daveronensis, Caudiacensis Prioratus, & D. Le Mare signatus C, qui fuit PP Franciscanorum, cum hac sola differentia, quod aliqui addant nomen Sancti. Vide Prætermisissos.

VICTORIN. In fine, loco Silvini sic habet: *Eodem die sancti Moysen.*

REG. SUEC. num. 130. Ita legit: *Eodem die, sancti Moireti. Verosimillime pro Moysen.*

VATICAN. num. 5949. De Fintano & Silvino tacet, & in fine adjungit: *sancti Valentini, m.*

STROZZ. & MEDIC. *Apud civitatem Fesulanam, in partibus Tuscia, translatio corporum sanctorum Romuli episcopi primi ejusdem urbis, Alex. SS. Fesulandi episcopi, Donati & Romani episcoporum prædictæ urbis, atque sanctorum martyrum Carissimi, Crescentii & Dulcissimi & aliorum Sanctorum & Sanctarum, reliquiarum.*

EDITIO LUBECO-COL. Inter Fintani & Silvini ponit: *Ipsa die Treveris, sancti Bonosii episcopi & confessoris. Atque in fine: In monte Sibirgenfi, translatio sancti Benigni presbyteri & martyris, quæ anno Dominica Incarnationis M.LXXIII, per sanctum Annonem Colonienfium archiepiscopum facta est.*

BELIN. In textu fere purus, in fine addit: *Claromonte, translatio sancti Lupiani confessoris.*

GREVEN. Treveris, sancti Bonosii episcopi & confessoris. In Africa, Crisanti, Concordia, Iusta. Non recta positio. In monte Sibirgenfi, diocesis Agrippinensis, translatio sancti Benigni &c. In Scotia, Fymiani episcopi; an non Finiani Lindisfarnensis? Sabini episcopi Camisina civitatis, de Sabini. quo inter alia refert Gregorius, 3. Dialog. quod cum procurante ejus Archidiacono, qui episcopatum ambiebat, venenum sibi fuisset propinatum, spiritu prophætico hoc cognoscens, sine lesione biberit; mandans archidiacono: Ego venenum bibo, sed tu episcopus non eris. Eadem igitur hora archidiaconus defunctus est. Hic haud dubie est Sabinus Canusinus, de quo ix hujus.

MOLAN. De Polychronio, litteris Italicis textui addit verba Adonis: *Scriptum est in passione sancti Laurentii, quam multi apocrypham censent. In fine post episcopi, alluit verba superius rejecta: Tolosana civitatis in pago Taruanensi, cuius gesta habentur. De Lupiano & Bonosio, quæ supra. Tum litteris minutis: Sabini episcopi Camisina civitatis, de quo refert Greg. 3. Dialogorum. In aliis editionibus, de Silvino apposuit: Monasterio Sibir; quare non Alciaci, vulgo Auchy? Denique in fine: Die decima septima, sancti Theodori, martyris Theodori tironis.*

XII Kal.

Die 18.

Natalis beati Simeonis episcopi & martyris, qui propinquus Salvatoris secundum carnem extitisse dinoscitur, ac filius Cleophæ, qui fuit frater Joseph. Hic Hierosolimorum episcopus post Jacobum fratrem Domini ordinatus, persecutione Trajani multo tempore supplicii affectus, martyrio consummatus est. Omnibus

Maximi.
Claudii.
Prepedi-
gna & fi-
liorum.

bus qui aderant & ipso iudice mirantibus, ut centum viginti annorum senex crucis supplicium pertulisset. Civitate Ostia, sanctorum martyrum Maximi, Claudii & uxoris ejus Prepedignæ cum duobus filiis, qui cum essent præclarissimi generis, jubente Diocletiano sunt tenti atque in exilium deportati; deinde incendio concremati, odoriferum sacrificium martyrii Deo reddiderunt.

Ex Praten. Herinien. Tornacen. Munerat. Greven. & Molan.

VARIA LECTIO. Simeonis legunt Herinien. Tornacen. & Molan. quos hic ut alibi sequimur: Praten. & Antverp-maj. *Simonis*; Munerat. & Greven. *Symeonis*. Scripsi *dinoscitur*, ut est fere in omnibus, quidquid scrupulosior in hujusmodi minutis dici possim. Sic non correxi, *Hierosolymorum*, quod ita passim corruptè legitur, ut alibi diximus. Tornac. neglexit articulum *hic*, scripsitque *Hierosolimitanorum*. Munerat. pro *consummatus est*, ponit *consummatur*. In Antverp-maj. post *mirantibus*, ante *cxv annorum*, deest *ut*. Herinien. Tornacen. & Antverp-maj. habent *Hosia*, reliqui ut in textu. *Prepedigne* Praten. & alii; putavi servandam diphthongum saltem ultimam. Tornacen. omisit, *cum essent præclarissimi generis*: Munerat. *Deo*. Hic obiter advertendum, codices binos passim satis genuinos, Marchianensem & Aquicinctinum ad usque *xxiii* hujus, per sex integros dies, valde perturbatos esse, transpositis Sanctis, qui in Usuardo leguntur, additisque aliis ipsi ignotis, sic ut à non nemine studiose & pro arbitrio corrupti fuisse videantur.

Symeonis.

OBSEVATIO. Simeon vel Simon, qui de fratribus Christi Salvatoris fuisse dicitur, primum in Martyrologiis innotescit ex Romano parvo: *Hierosolymis, Simeonis episcopi & martyris*. His in Martyrologio editionis Rosweydi adjecit Ado: *Qui traditur propinquus Salvatoris secundum carnem fuisse*, nec de præfata cognatione quidquam amplius in festivitatis Apostolorum *11 Maii*, quo die ibi Simeon refertur, & unde sua omnia accepit Usuardus, præter insertam clausulam de fraternitate *Joseph & Cleopha*, quam à Mosandro Adoni tributam Rosweyds in ejus Martyrologio expunxit & in appendicem rejecit; non recte, opinor, cum & in Notkero tota habeatur, qualem lectori exhibeo: *Constat tamen quia de Cleopha, cujus filius fuit, frater erat Joseph*. Vulgo notum est quot concertationibus & dissertationibus obnoxia fuit ea, quæ Christi Domini carnalem propinquitatem spectant cum quatuor illis fratribus *Jacobo & Joseph & Simone & Juda*, Matth. 13 & Marc. 6 tam clare expressis. Utrum videlicet Josephi ex alio matrimonio filii, ut tradit Nicephorus Callistus ex divino Hippolyto apud Schellstratium tomo 1 Antiquitatis illustrata pag. 507: an consobrini ex Maria Cleopha, quam multi forem statuunt B. V. Mariæ: an patruales ex patre Cleopha Josephi fratre, ut in textu nostro dicitur; an vero aliter eadem cognatio explicanda sit, de quibus judicium ferre nec hujus loci nec temporis est. Poterunt ea secundis curis examinari in Supplemento Februarii, vel forte alibi, dum in Actis occasio dabitur. Qui moram non patitur consulat Interpretes; vel præter hodiernum in Actis commentarium, videat Florentini Exercitationem IV pag. 161, dissertationem Henschenii de Jacobis 11 Maii, item Chronologiam episcoporum Hierosolymitanorum ante tomo 3 Maii & alibi; tum Tillemontium de hoc Simeone tomo 2 à pag. 186; de Jacobo minore tomo 1 à pag. 365 &c. Denique Castellani notam pag. 682 & 683. Quæ ad Simeonis martyrium attinent, ex Rufini Eusebio lib. 3 cap. 31 accepta sunt, in quibus Castellanus hallucinatus videtur dum putavit Usuardum aliquid Adoni ex Rufino superaddidisse, nam is revera sua omnia ex Adone ipso desumpsit, ut facile vir eruditissimus invenire poterat, si præfatum Martyrologium in festivitatis Apostolorum *11 Maii* consulisset.

Maximus, Claudius, Prepedigna, cum filiis Alexandro & Cutia à Romano parvo, non ad ostia Tyberina, sed Romæ annuntiantur, hoc ordine: *Et Romæ, martyrium Claudii, Prepedignæ, Claudii &c. Alexandri & Cutiæ & Maximi*. Ado eundem servat ordinem, sed de loco forte subdubitans, positionem non expressit. Noster Maximum præposuit, omisis filiorum nominibus: sed quid ei ansam dederit *Ostiam* nominandi, non video, nisi quod Claudii, uxoris & filiorum concremata corpora ibi in Rheuma (aquam præterfluentem) projecta dicantur, & à Christianis juxta eandem civitatem sepulta. De cetero elogium totum ex Adonis narratione contractum est; narratio autem Adonis ex Actis sanctæ Sufannæ, de qua ad *x1 Augusti*. Quam fidem ea Acta mereantur, hic non determino, sunt qui omnino rejicienda existiment. Ceterum Usuardi textus nostri originem & sinceritatem ostendimus.

ATCTA.

AUCTARIA.

ARCHIANEN. Hodierum textum cum sequenti commiscet: certe Gabini annuntiationem integram habet.

Publii & Juliani. Tum: In Africa, sanctorum Publii [Publii] & Juliani. Vide indicem Prætermisorum.

Pimenii. ROSWEYD. In prima purus, alteram jungit diei sequenti: hic vero solum addit in fine: Pimenii martyr. Vide Acta.

Rutili & Soc. PULSANEN. In Simone mutilus, in aliis tantillum interpolatus est.

ANTVERP. & MAX-LUBEC. In Simone puri sunt; inter Officines omittunt Maximum; & in fine adiungunt: In Africa, Rutili, Silvani & Maximi. Vide facios alios in Actis.

ANTVERPIEN-MAX. LEYDEN ALBERGEN. DANIC. & EDITIO ULTRAJ. BELG. Færmæ conveniunt in modica textus interpolatione; addunt nempe post Joseph, nutriti Salvatoris, & Maximum vocant fratrem Claudii. In fine concorditer adiciunt: Eodem die in Africa, sanctorum Rutili &c. Eandem accessionem habet LOVANIEN. Sed de martyribus Osiensibus omnia omittit post, cum duobus filiis.

Claudii &c. CENTULEN. In Simone abbreviator, de aliis ex Adone subiungit: Rome, sanctorum martyrum Claudii & uxoris ejus Prædigne, & filiorum, Alexandri & Curie, & fratris Claudii, nomine Maximi, qui cum essent præclarissimi generis, agente fratre eorum Gabino presbytero, baptizati sunt a Gato Papa, & postmodum a Diocletiano diversis moribus perempti sunt. Alexandria, beati Dionysii episcopi & martyris. Canobio Centula, depositio sancti Angilberti abbatis, qui septimus post beatum Richarium, Cendulense monasterium feliciter rexit, ejus corpus cum viginti octo annis esse sepulchrum, incorruptum inventum est.

Dionysii. BRUXELLEN. Textui non parum interpolato, subdit: In Africa, sanctorum Rutili, Silvani & Maximi. Apud Alexandriam, beati Dionysii episcopi, qui multis confessionibus clarus effectus est. *Legentii.* Metis, sancti Legentii, ejusdem urbis episcopi & confessoris. Colitur Dionysius XVI Novembris; an martyr titulo decorandus, alibi dicitur.

HAGENOVEN. Tantum non purus; adiungit: In Africa, sanctorum martyrum Rutili &c.

AQUICINET. Conjungit textum hujus & sequentis diei, superaddens: Item SS. Rutili &c. De codicis illius confusione, supra dictum est.

Dionysii. VICTORIN. & REG. SUEC. signatus num. 130. In fine: Apud Alexandriam, beati Dionysii

episcopi. In Africa, sanctorum Rutili, Silvani, & Maximi martyrum.

CODEX D. DU CHIVAL signatus B. Eodem die in Africa, sanctorum Rutili, Silvani & Maximi.

UGHELLIAN. & CAUDIACENSIS: In Africa Rutili &c. Jam satis sæpe repetita nomina.

ALTEMPSIAN. Eodem die, sancta Constantina Constantine virginis & martyris. Apud Alexandriam, beati Dionysii episcopi, qui in multis sæpe confessionibus Dionysii. satis clarus, præ passionum tormentorumque diversitate, magnificus effectus est, quævit amem in pace tempore Galieni imperatoris.

STROZZ. & MEDIC. Ipso die, sancta Constantia Constantine virginis, filia Constantini, quam eandem crederem cum Constantina codicis Altempsiani, nisi illic adderetur titulus martyris. Vide Acta.

EDITIO LUBECO-COL. Incipit: Colonia Agrippina, commemoratio ossium sancti Panthaleonis medici & martyris. Quando caput ejusdem sanctissimi martyris per Henricum militem, dominum de Ulmene, de Constantiopolis ad civitatem Colonensem est translatum, anno incarnationis Dominice MCCVII. Mirum est, Rabanum hoc die cum longo elogio natalem sancti Panthaleonis referre. In reliquis editio illa fere similibus codicibus supra citatis mediæ notæ.

BELIN. Textum purum habet in secunda editione, in prima pro centum viginti, scripsit, centum & novem. In utraque est additamentum: In Africa, Lucii, Silvani & Maximi.

GREVEN. Roma, Pimenii presbyteri & Fausti Pimenii & martyrum. Item Rutili, Clastici, Damasi, Tulli, al. ex Attie-Lampasii, Majoli, Silvani & Maximi. Elastici, ronymi. ii. Secundini, Fructuli, Pauli. Ex aliquo apographo Hieronym. accepti sunt. In Hibernia, Culani episcopi & confessoris. Item Beresboi, Marcelli. Poterant hi superioribus annumerari & adsequentem diem referri. Item Colomanni episcopi & confessoris. Apud Coloniæ Agrippinæ, commemoratio ossium &c. ut supra.

MOLAN. Textui subnequit: Ac sic postmodum apud Hostiam, in rheuma jactati: quorum reliquias Christiani perquisitas, juxta civitatem sepelierunt. Quæ Adonis verba sunt. In Africa, Lucii, Silvani & Maximi. Colonia, commemoratio ossium sanctissimi Panthaleonis martyris, quando caput &c. In aliis editionibus additur, minoribus litteris: Patavii, sanctorum martyrum Leonis & Paregorii. De quibus Acta, quæ inter Leonis & Paregorii. sincera & selecta edidit Ruinartius à pag. 610.

XI Kal.

Die 19.

Omæ, natalis sancti Gabinii presbyteri & martyris, qui à Gabinii.

Diocletiano diu in custodia vinculis afflictus, pretiosa morte cali gaudia comparavit. In Africa, sanctorum Publii & Juliani.

Ex Præfensi, Herminensi, Tornacensi & Antwerp-majore.

ARIA LECTIO. Plures codices tum Mss. tum excusi legunt Gabini, non recte, cum Usuardus verosimillime Adonem secutus sit, hic Romanum parvum; in utroque autem habetur Gabinii, uti etiam in Notkero. Ex codicibus eam lectionem servant Herinien, Antwerp-maj. & alii. Ejusdem nominis transformationes exstant apud

apud Bollandum. De *presbyteri*, *Diocletiano*, *Africa*, & huiusmodi minutis, dictum est plus satis. *Pretiosi morte*, pro *pretiosa morte* in Antwerp-maj. scribae oscitantia tribuendum est, uti & nonnulli alii navi in uno alterove folio detricto aut avulso & subinde descripto. Sic ibi etiam legitur *Publii*, pro *Publii*. Paucitatem purorum codicum facit appositio in fine tertii nominis, nempe *Marcelli*, qui in codicibus optima nota Murærat. Belin. Greven. & Molan. adjicitur; sed nos aliorum lectionem præferendam censuimus.

OBSEVATIO. Ex citatis die præcedenti sanctæ *Susanne* Actis extractus quoque est hodiernus *Gabinus*, sic rursus a Romano parvo primum signatus: *Rome*, *Gabinii presbyteri & martyris*. Breve elogium texuit Ado, in quo, præter ea, quæ à Nostro ad verbum descripta sunt, hoc solum inseritur, *patris beatissime Susanne*; addere poterat, quod in multis apographis Usuardinis subinde adjunctum, *fratrem fuisse Gaii Pape*: cujus historiam gallicè prosequens Tillemontius tomo 4, ibi pag. 572 de *Susanna*, *Claudio*, *Præpedita* & aliis diei præcedentis, atque de hoc nostro *Gabinio*, more suo satis modeste, sed non satis in Actorum favorem decernit. Bollandus brevi commentario *Gabiniana* complectitur, ad sæpe citata *Susanne* Acta lectorem remittens.

Henschenius de *Publio*, *Juliano* & sociis Africanis martyribus hoc die pluribus agens, *illustris est*, inquit, *corona duodecim pugilum Christi, qui palmam martyrii in Africa promeriti sunt*; quò adducit Martyrologium Ms. ecclesiæ B. Mariæ Ultrajecti, quod à nobis *Usuardinum Rosweydi* vocatur, cujus verba in Auctariis primo loco dabimus. Repetenda sunt omnium nomina ex Hieronymianis valde dissimilibus, tum in martyrum numero, tum in eorum nomenclatura, ut ostendit Florentinius hic, atque ex Rabano & Notkero eorum descriptoribus apertè constat. Castellanus in his disquirendis & disponendis apprime diligens, duodenarium numerum non complet. At quidquid de aliis decem sociis statuatur, certe codices nostri puriores, solos illos duos *Publium* & *Julianum* commemorant, quibus auctiores aliqui *Marcellum*, alii alium vel alios pro arbitrio adjiciunt, ut in Variantibus diximus & infra magis patebit. Annuntiatio nostra pure Usuardina est, cui accinit Wandelbertus hoc versiculo:

Publius undecimum simul & Julianus adornant.

AUCTARIA.

ROSWEYD. Diximus die præcedenti, ab ipso huc referri annuntiationem: *In civitate Ostia, sanctorum martyrum Maximi, Claudii &c.* Tum adjicit: *In Africa, sanctorum Publii, Jul. Publii & Juliani martyrum & aliorum x*, de quo numero ex hoc ipso Rosweyдино codice, ab Henschenio accepto, diximus in Observatione.

MURERAT. *In Africa, sanctorum martyrum Publii & Juliani & Marcelli. Treveris, sancti Leguntii episcopi & confessoris.*

MARCHIAN. Hoc die, posuit quæ nos cum Usuardo referemus xx, *Apud Tyrum &c.*

PULSAN. Textui puro post *Gabinium* interjicit: *Eodem die apud Beneventum civitatem, natalis beati Barbati episcopi & confessoris.*

ANTVERP. & MAX-LÜBEC. *In Africa, sanctorum Publii, Juliani & Marcelli.*

ANTVERP - MAX. ULTRAJECT. LEYDEN. LOVANIEN. ALBERGEN. DANIC. & EDITIO ULTRAJ-BELG. Post *martyris*, inserunt: *Parris beata Susanne, & fratris beati Gaii Pape &c.* *In Africa, sanctorum Publii Juliani & Marcelli. Treveris, Leguntii. sancti Leguntii episcopi & confessoris.*

CENTULEN. Inferit, *parris beatissima Susanne*, ut plures alii ex Adone.

BRUXELLEN. Omnia habet quæ codices mediæ notæ, & præterea in fine subjicit: *Alibi, Pantaleonis sancti Pantaleonis martyris. Vide Prætermisissos. De eo agetur xxvii Julii.*

HAGENOYEN. Ceteris amplior, post *Gaii De Gabinio. Pape*, adjungit: *atque consanguinei Diocletiani imperatoris. Hic quia filiam ejus [suam] Susanne nolum dare in conjugem homini pagano, filio Diocletiani, Maximo, a Diocletiano dñi in vinculis &c. In Africa, sanctorum Publii &c.*

ut supra. *In civitate Treveri, sancti Leguntii episcopi & confessoris. Hic translatus est in Scasusan. Quem locum hic indigitet nescio, nisi forte ex affinitate nominis, conjiciatur Scaphusia Helvetiorum. Sed de hac translatione nihil apud alios invenio. De duobus an uno solum Leguntio aliiq; huc spectantibus, videantur Acta, hoc & prior die.*

AQUICINER. Etiam habet hac die, ut Marchianensis, quæ ponenda sunt die sequenti.

VATICAN. Quod olim fuit Beneventanum; num. 5949. Primo loco: *Beneventi, sancti Barbati episcopi & confessoris. Ita Italici codices.*

SIRIOZ. & MEDIC. Item sancta *Susanna* virginis. Item sancti *Barbati archiepiscopi & confessoris. Eodem die, sancti Eustachii patriarcha ecclesiæ Constantinopolitane.*

CODEX ABDINGHEFFENSIS: *Treveris, sancti Licentii episcopi & confessoris. Idem est qui Leguntius supra. Mancum est codicis istius fragmentum.*

EDITIO LUBEG-COL. Convenit cum codicibus mediæ notæ.

BELIN. In *Gabinio* purus, subdit cum plebisque: *In Africa, Publii, Juliani & Marcelli. Eodem die, sancti Eustachii patriarcha ecclesiæ Constantinopolitane. Vide Prætermisissos.*

GREVEN. Etiam addit *Marcellum* cum Molano, ut supra dixi. Auctarium vero ita incipit: *Præfatus Gabinus fuit pater sanctæ Susanne virginis & martyris, de qua infra 111 Idus Augusti. Frater vero sancti Gaii Pape. Vide Observationem. Eodem die Treveris, sancti Leguntii episcopi & confessoris. Item Juliani martyris. Item Marcelli. Decentii confessoris. De hoc vide Prætermisissos, duo alii ex Hieronymian. sumpti videntur; hic & alibi passim incuriose congesti.*

Mo-

*Bonifacii
Lanfanensis.* Diximus supra de Marcello textui
superaddito. Eodem die, sancti Eustachii &c. ut
Belinus. Treveris, sancti Leguntii &c. Tum mi-
nori charactere: Obiit Bonifacius Lanfanensis
episcopus in Burgundia. Hic Bruxella natus, & in
Camera monasterio Cisterciensis ordinis, juxta idem
oppidum, quievit anno MCCLX, in vita & post
mortem miraculis clarus. In posterioribus edi-
tionibus pro Eustachii, scribit Eustachii, eique

& Leguntio superaddit: Civitate Benevento,
sancti Barbari episcopi & confessoris. Exinde, lit-
teris minutioribus: Item sancti & gloriosi admi-
rabiliū operum effectoris, patris Auxibii, ar-
chiepiscopi Solienfis, qui fuit discipulus sancti be-
nedictique Apostoli & Evangeliste Marci. Eodem
die obiit Bonifacius &c. ut supra, præter ultima
verba, anno MCCLX, in vita & post mortem mira-
culis clarus.

X Kal.

Die 20.

A Pud Tyrum civitatem, beatorum martyrum, quorum nume-
rum folius Dei, scientia colligit. Qui jubente Diocletiano, *Martyrum
Tyriorum.*
multis tormentorum suppliciis sibi invicem succedentibus
occisi sunt. Primò quidem flagris per omne corpus dilaniati, dehinc
diversis bestiarum generibus traditi, sed ab his divina virtute custoditi,
post addita feritate ignis & ferri, martyrium consummarunt. Horum
gloriosam multitudinem incitabant ad victoriam Tyrannio & Silva-
nus, sed & Peleus atque Linus episcopi, Zenobius quoque presbiter, *Potamii
& Nemesii.
Galli.*
qui felici agone una cum eis martyrii palmam adeptus est. In Cypro
insula, sanctorum Potamii & Nemesii. Alemannia, sancti Galli pres-
biteri & confessoris.

Sic pure habent Præten. Herenien. Antwerp-maj. Belini editio altera, Greven & Molan.

VARIA LECTIO. Incitabat pro incitabant male scribit Molan. Non unus hujusmodi
error in Belino; nempe Tyrannius pro Tyrannio; Pelagus pro Peleus; episcopus, pro
episcopi. Legendum esset Nilus ut habetur in Adone atque in Eusebio, imò & in ipso
Ufuaro xix Septembris, sed hic errantes codices sequi cogimur. Cypro habent Præten.
& Greven; melius alii ut in textu. Rursus Greven. & Molan. Potamii, præfero cete-
ros. Belin. omisit in fine titulum presbyteri. Turpioribus sphalmatis fædatur codex Ant-
werp-maj. in quo defunt verba, quorum numerum: male legitur, tormentis tormentorum
suppliciis; item, post additū feritatem ignis ferro. Post Alemannia, habetur, Secundi sancti
Galli, forte quod paginas vacuas suppletis imperitia Secundinum diei sequentis huc intru-
ferit. Prætensem codicem hic inter puros connumero, quod in nostro apographo textus
integer & ipsa etiam annuntiatio sancti Galli aperte exprimitur, quidquid mihi signi-
ficavit Castellanus, eam nec xx Februarii, nec xvi Octobris, in ipso prætenso auto-
grapho reperi.

OBservatio. De prima martyrum turma vel manipulo, ex sæpe citato & solito suo *Martyrum
Tyriorum.*
auctore Rufini Eusebio, ita inter Martyrologos primus scripsit Romani parvi com-
pilator: Apud Tyrum, martyrum, quorum numerum Dei scientia sola colligit, quos Veturius ma-
gister militum, jubente Diocletiano, diversis tormentis occidit. Veturius ille, aut ex Eusebii
Chronico, aut ex nescio quibus Actis, quæ intercidisse opinatur Bollandus, hic ad-
jectus est. Breviorem periodum multis ampliavit Ado, ex laudati Scriptoris lib. 8 cap.
7 magnam elogii sui partem describens, veram quidem & sinceram quousque Rufinum
hic sequitur, sed in aliis cum ejusdem cap. 14 consulam, dum adduntur incitatores epi-
scopi, quorum plerosque constat ad alia ferme loca, certe ad alia tempora pertinere;
quin & alio mortis genere agonem complevisse, ut patebit ex xix Septembris & xxi
Octobris, ubi de aliquibus seorsim agemus. Interim ex Adone derivata sunt, quæ Ufu-
ardus & Notkerus, atque ex his recentiores Martyrologi acceperunt, servata confu-
sione, quam in Actis antiquitus interpolatis repertam Bollandus existimat. Præterea
martyrum Tyriorum numerum ignoravit Ado, utpote quem nec Rufinus ipse expressit,
in Eusebio Valesii parenthesi inclusum, & ad solos quinque contractum, qui ex phrasi
Ramani parvi ad plurimos, quos nempe sola Dei scientia colligit, extendi videtur. Vide
Bollandi, commentarium historicum, in quo episcopis illis & aliis proprii dies assignan-
tur, ut supra indicare cœpimus. Bollandum secuti sunt Tillemontius tomo 5 pag. 440
& Castellanus pag. 696 & 697. De Tyriis hisce martyribus, in Hieronymianis apogra-
phis, Beda, Floro, Rabano, & Wandelberto nihil legitur. Scio, Molanum metr. co

isti Martyrologo hæc adscribere voluisse: *Mox decimus laudem recolit famamque coronat, multorum Tyri fusa qui sanguine clarent*: at hujus supplementum merito respuendum censuit Bollandus, unicum Wandelberti versiculum sic terminans: *Mox decimus laudem recolit famamque Coronæ*: de qua Martyre cum *Victore* conjuncta, vide hoc die Hieronymiana, Rabanum, Notkerum & Henschenium in commentario plura dubia explicantem.

Potamii.
& Nemesii.

Potamius & Nemesius ex puriori aliquo Hieronymiano apographo accepti sunt, sed sejuncti à *Dydimo*, quem Rabanus & Notkerus aliis rectè sociaverunt. *Potamia*, *Potamina*, *Misis*, *Nemesi* & *Nemersi* & similia, scribarum oscitantia tribuenda videntur. Certe *Potamiam* vel *Pantamiam* inde effectam putamus, quæ in Auctariis sæpius recurrit, *Caio* & *Victori* perperam subjuncta. Sintne porro alii Potamii & Nemesii socii, ut ex Corbeienfi codice erui videtur, incertum est. *Sanctum Gallum* abbatem nominavit Ado, *miræ sanctitatis virum, discipulum sancti Columbani abbatis*; Noster presbyterum & confesorem: uterque hoc ipso die; tametli natalem ejus referat Notkerus xvi Octobris, quo cum Bollandus remisit; die vero sequenti ejusdem translationem. Cur hac die ab Adone celebretur, non equidem perspicio, nisi forte de alia translatione aut elevatione agatur. Minus etiam video, qua ratione Baronius præfatos Martyrologos citare potuerit pro xvi Octobris, ubi *Gallus* à *Mofandro* asterisco notatur, à *Rosweydo* in appendicem rejicitur. Forte à Ms. aliquo Adone deceptus fuerit, certe Usuardus, saltem purus, eo die de nullo sancto Gallo meminit, nisi hic Belini textum Baronius pro Usuardino acceperit.

Galli.

AUCTARIA.

ARCHIAN. Hodie ponit, quæ ad diem sequentem pertinent, omisso solum nomine *Servuli*.

Eleutherii
Tornac. ep.

TORNACEN. Incipit à proprio loci: In Tornaco civitate, restituitio sancti Eleutherii episcopi & confessoris. Vide Acta. Dehinc laterculum exhibet incompletum, integro folio ex codice avulso, sic ut tantum integer sit iv Kal. Martii seu xxvi hujus. De majori lacuna agemus ix Augusti.

Gaii.

ROSWEYD. Prima annuntiatio est: *Rome, depositio Gaii episcopi*. Sumitur ex Hieronymianis; à Nostro ponitur xxii Aprilis. Sequitur: In *Cipro insula* &c. Deinde de Tyriis, satis pure. De Gallo, nihil.

PULSAN. Ferme purus esset, nisi deficeret in ultima annuntiatione de S. Gallo.

Eucherii.

AQUICINET. Turbato ordine, hic habet quæ ad sequentem diem referenda sunt; & post viginti, in fine addit: In *Hasbania* apud S. Trudonem, depositio sancti Eucherii confessoris, Aurelianensis episcopi, qui à Carolo Martello in exilium missus, ibidem in Christo quiescit.

VICTORIN. Ultimam sic format: In *Alemania*, sancti Galli episcopi & confessoris.

Gaii & soc.

ANTVERP. MAX-LUBEC. & UGHELLIAN. Omittunt S. Galli memoriam, ejus loco substituentes: *Roma, sanctorum Gaii, Victoris & Pantamie*. Secundus codex scribit, *Pantania*: at quomodocumque inflectatur, non alia statui potest à sancto Potamio, ut supra diximus. Cum citatis codicibus conveniunt BIGOTIAN. signatus P f, & D. DU CHEVAL, signatus B. Nusquam recta illorum trium connexio. Jam diximus primum spectare ad xxii Aprilis: ultimum nomen probabilissimè fictitium est: ex apographis Hieronymianis *Victor* cum *Corona* copulandus est, qui hoc die in Actis referuntur.

Eucherii.

ANTVERP. MAX. ULTRAJECT. LEYDEN LOVANIEN. ALBERGEN. DANIC. & EDITIO ULTRAJ-BELG. Secundo loco ponunt: *Roma, sanctorum Gaii, Victoris & Pantamie*. Tum de Potamio & Nemesio, pure Denique: Eodem die, sancti Eucherii Aurelianensis episcopi & confessoris, qui pro fide Christi exilio relegatus, cum

sancto Trudone honorifice quiescit. Deest in omnibus ultima annuntiatio.

CENTULEN. Diversum habet à reliquis exordium: *Alexandria, sanctorum martyrum, Ju- Juliani & Iuliani, Euni, Macharii, Epimachi, Alexandri, Metrani, Apollonia, Ammonaria, Chorintæ, & cum aliis decem*. Ita fere etiam editio Lubeco-Col. infra. Ceterum proprii horum martyrum natales dies videndi in catalogo Prætermissorum hac die. Tyriorum elogium mutilat, Potamium & Nemesium omittens. In *Alemania*, sancti Galli abbatis.

BRUXELLEN. In martyribus Tyriis non nihil luxuriat, sed quæ textum excedunt, describi non merentur. Secundo loco ita habet: *Roma, natale sancti Eleutherii Papæ & martyris, à quo Lucius rex Britannia per epistolam se fieri Christianum postulavit. Et misit Papa duos viros religiosos, qui regem cum populo baptizarent. Et tandem ipso Papa martyrio coronatur*. In Prætermissis remittitur ad xxvi Maii. Eodem die *Roma, sanctorum Gaii, Victoris & Pantamie*. In *Cypro insula*, &c. Item sancti Eucherii Aurelianensis episcopi & confessoris: qui pro fide Christi exilio relegatus, in *Hasbania*, cum sancto Trudone honorifice quiescit.

HAGENOYEN. In martyribus Tyriis fere purus, secundo loco habet: Eodem die, *Eucherii, Aurelianensis* &c. ut codices mediæ notæ, supra. Sequitur de Potamio &c. Deinde de Caio &c. Eleutherii. In fine: *Apud Tornatum, beati Eleutherii episcopi & confessoris*.

MUNERAT. Textui puro subnectit sequentia: *Aureliani, sancti Eleutherii* [vult dicere Eucherii] episcopi & confessoris, qui pro fide Christi exilio relegatus, cum sancto Trudone honorifice quiescit.

MATRIC-CARTUS-ULTRAJ. Apud Tyrum, plurimorum martyrum, qui ad exhortationem Silvani cum suis passi sunt. Eleutherii episcopi & martyris. Eucherii episcopi Aurelianensis.

BELIN. In prima sua editione omisit annuntiationem sancti Galli.

EDITIO LUBECO-COL. In martyribus Tyriis nonnihil interpolata, secundo loco habet: *Roma, sanctorum Gaii, Victoris & Pantamie martyrum*.

rum. Sequitur de Potamio & Nemesio. Eodem die, sancti Eucherii Aurelianensis episcopi &c. Alexandr. Alexandria, passio sanctorum martyrum Juliani, Eucherii, Macharii & Epimachi, Alexandri & Meiranii, Apollonia & Ammonaria ac Corinthia cum aliis decem, sub Decio imperatore. De his superius egimus ex Centulensi.

GREVEN. Roma, Gaii, Victoris & Pantamie mart. Aurelianus, sancti Eleutherii [lege Eucherii] episcopi & confessoris, qui pro fide Christi exilio relegatus, cum sancto Trudone honorifice quiescit. Juliani & Euni, ministri sui, martyrum, quos Ado & Usuardus 111 Kal. Martii ponunt. Corone martyris & aliorum. Ita Victorii & locis xx, in Actis jungitur, melius quam Victor Caio & Pantamie. Eustachii virginis, Humberge comitisse. Vide Prætermisios. Didimi martyris Potamio & Nemesio conjungendi.

MOLAN. De Gallo subdit, quæ superius ex De Gallo. Adone notavimus: abbas, mira sanctitatis viri, discipuli sancti Columbani abbatis. In Sarchimo, monasterio sancti Trudonis, depositio beati Eucherii, De Eucherio qui Aurelianensem episcopum, à Carolo exilio est relegatus: quod tamen eum pro iustitia fuisse perpassum crebra miracula, quæ per ejus sacra merita, divina fieri concedit clementia, sunt indicio. In aliis editionibus omittitur Gallus. Auctarium incipit: Tornaco civitate, depositio sancti Eleutherii, episcopi Eleutherii. & confessoris ecclesie ejusdem. In Sarchimo &c. Die Tornac. ep. vigesima, sancti patris Leonis episcopi Catanensis in Leonis, Sicilia. Subditur caractere minori: Apud Persidem, sancti Sadoth episcopi, & centum viginti octo, Sadoth. qui cum eo subierit martyrium, in secundo anno persecutionis Saporis. Egregii hujus antistitis & sociorum Acta, & gravia & sincera sunt; à Ruinartio ex opere nostro reproducta à pag. 642.

IX Kal.

Die 21.

Sicilorum Mart. LXXIX. Veroli & aliorum.

A Pud Siciliam, sanctorum martyrum septuaginta novem, qui sub Diocletiano per diversa tormenta confessionis suæ coronam à Christo sibi paratam percipere meruerunt. In Africa civitate Adrumeto, sanctorum Veroli, Secundini, Servuli & aliorum viginti.

Sumitur ex Præten. Herinien. Antwerp-maj. Pulfanen. Antwerp. & Max-Lubec. Munerat. Belin. Greven. & Molan. Adde Antwerp-max. Lovan. Leyden-Belg. & Edit. Ultrajecti-Belg.

VARIA LECTIO. Lovanien. in eo à ceteris differt, quod legat, per diversa tormentorum genera. Sic Belin. pro, confessionis suæ coronam, posuit, in confessione sua coronam. A Christo sibi paratam scribunt Herinien. Pulfanen. Munerat. Belin. Antwerp-max. & Lovanien.: textus Adoni conformis est. Antwerp-maj. & paratam & paratam omisit. Belin. in prima editione legit Secundi pro Secundini, sed hoc in altera correctum est. Veroli in Max-Lubec. ex iis erroribus est, quibus ea editio passim redundat: sic in Antwerp-maj. Veroli. Certe Veroli scribunt codices nostri omnes, non Veroli ut recentiores cum hodierno Romano.

OBSERVATIO. En denuo coronam anonymorum Martyrum, de qua silent Hieronymiana apographa, Beda & reliqui Martyrologi, die præcedenti citati; eam vero memorant Martyrologi illi, qui in serie nostra sunt, præeunte Romano parvo his verbis: In Sicilia, Martyrum LXXIX, sub Diocletiano diversis tormentis passorum. Proximus huic Ado idem dicit nonnihil paraphrastice, eo nimirum modo, qui ex ipso acceptus, in textu nostro exprimitur. Eundem descripsit Notkerus. Quod in editione Canisii pro septuaginta novem, legatur septuaginta quatuor, inde factum arbitror, quod librarius litteras numerales non recte distinxerit, facili mutatione LXXIV pro LXXIX. Habes hic ipsissimum fontem, ex quo haufere ceteri Martyrologi magno numero ab Henschenio & operose enumerati; non ita Galefinius & Ferrarius, qui plusculum genio indulgisse videntur, hic dum Casaravogusta eos martyres tribuit, ille dum crucis supplicium passos, gratis commemorat. Ne pluribus morer, probabilius est Syracusis adscribendos: de certamine autem frustra alibi plus quæveris, quam quod à Romano parvo expressum est. Nec recte à Galefinio citatur Wandelbertus, apud quem nullum eorum invenies, qui in hodierno textu celebrantur.

Circa Adrumetinos, tria expendit laudatus Henschenius in Sylloge historica: Quæ scilicet fuerit constituta hisce athletis palastra victoria? Quot ii fuerint, quaque eorum nomina? Quo potissimum floruerint tempore, seu quamam persecutione cæsi? Atque hæc etiam ex Martyrologiis plurimis solita diligentia eruderare conatur. Rem ad principia revocare necesse est, recurriendo ad Hieronymiana, ex quibus tota illa cohors, pro majori parte anonyma, desumpta primum fuit, tum à Rabano, tum à Nostro, tum à Notkero, à singulis diversimode, unde & in recentioribus orta varietas. Ut de solo Usuardo agamus, recte ex Hieronymianis Adrumeti collocantur: in numero & nominibus, nec præta apographa, nec Rabanus & Notkerus inter se, nec cum Nostro conveniunt. Putat Ca-

stellanus, numerum satis exacte ab Uuardo ex primis fontibus determinatum; mihi non lubet quidquam superaddere Henschenii & Florentinii notationibus. De persecutionis aut cædis tempore, nihil ab antiquioribus traditum. Suspicio, Galefinium, Martyrologii Romani reformatores induxisse, ad designandam *persecutionem Wandalicam*, contra codicum Uuardinorum & ipsius Belini silentium. Quodnam vetus Ms. in notis appelleret Baronius, nescio: si S. Cyriaci Martyrologium indiget, virum eminentissimum memoria lapsum, fateri oportet. Quæ Petrus in Catalogo refert lib. 11 sub finem num. 75, ex Uuardo accepta videntur.

AUCTARIA.

Consecrat.
altaris.

IN PRATENSI nostro ad marginem legitur: *Apud monasterium sancti Germani, consecratio altaris in honore beatorum martyrum Joannis & Pauli, & sancti Blasii, nec non sanctorum confessorum Benedicti, Lupi & Egidii. Item, consecratio altaris in honore sanctorum Innocentii & sanctarum virginum Columbe, Margarite, Catharine.*

MARCHIAN. Hæret adhuc in perturbatione, hic ponens, quæ Uuardus habet xxiii, pauculis etiam metatis, quæ ibi restituentur.

ULTRAJ. LEYDEN. ALBERGEN. & DANIC. Textui puro superaddunt: *Methis civitate, natale sancti Felicis episcopi & confessoris, qui sedit annos quadraginta duos & menses sex.*

ROSWEYD. In textu satis purus, post, *vigini*, de suo adjicit: *Qui jubente Diocletiano per diversa tormenta occisi sunt.*

CENTULEN. Pro *sepinaginta novem*, scribit, *septuaginta octo.*

BRUXELLEN. Textum fere purum refert, addit autem: *Metis, sancti Felicis episcopi & confessoris, qui sedit &c. Tum: Apud Landenen, Brabantia civitatem grandem, depositio Pippini*

ducis, patris sanctarum Begghæ & Gertrudis. Qui Major regie domus & regni gubernator existens, præstabat iam in bellis fortitudine, quam iustitia in pace. Erat enim erga Regem fidei servantissimus, & erga populum tenacissimus equitatis, & in discipanda utrorumque causa, firmissimo animi iudicio persistens. Nec munera populi ad subvertendum jus regum, nec gratiam regis, ad obruendam populi iustitiam attendebat. Hic apud Nivellam cum filia sua Gertrude quiescit.

HAGENOYEN. Secundo loco interjicit: *Denallus [vox mutila est, vult dicere in Grandivalle] sancti Germani abbatis & martyris. Roma, Syrii Papæ. In Africa, civitate Adrumeto, sanctorum martyrum Ferreoli, Secundæ, Servuli & sociorum suorum viginti. In Quidelenburg, territorio Hilversladensis diocesis, sanctæ Coronæ inter arbores scissa. Ipso die in civitate Metis, depositio sancti Felicis episcopi & confessoris, qui feliciter ibi sedit annis XLII & mensibus VI, regens populum sibi commissum verbo & exemplo. Syricius & Corona hac die ne inter Prætermisos quidem in Actis memorantur.*

VIII Kal.

Cathedræ
Antiochen.
Papie.

Pud Antiochiam, Cathedræ sancti Petri. Eodem die, beati Papiæ Hierapolitanæ civitatis episcopi, qui Joannis Apostoli auditor, Policarpi autem condiscipulus & sodalis fuit. Item, sancti Aristionis, qui fuit unus de septuaginta duobus Christi discipulis. Alexandria, sancti Abilii episcopi, qui post beatum Marcum secundus episcopus, tredecim annos sacerdotium virtute conspicuus ministravit.

Ex Praten. Herinien. Anrv-maj. Rosweyd. Pusan. Anrv. Max-Lubec. Belin. Greven. & Molan.

VARIA

AQUICINCT. Convenit cum Marchianensi in transpositione dierum.

VICTORIN. Legit *Secundiani* pro *Secundini*.

MATRIC-CARTUS-ULTRAJECT. Habet in fine, *Bertulphi confessoris*. De eo in Actis v. hujus, *Bertulphi*.

ALTEMPS. In pago Meldicensi, sanctæ Derangote, vel Descangote virginis. Ea Bollandus *Derangote* ignota fuit. An & quæ fuerit in Supplemento examinabitur, nisi forte eadem sit, quæ XXI II Februarii in Actis vocatur *Earcangote*.

STROZZ. & MEDIC. Apud civitatem Ravennæ, sancti Maximiani archiepiscopi & confessoris. Differtur in Actis ad diem sequentem.

EDITIO LUBECO-COL. Per omnia similis est codicibus mediæ notæ.

GREVEN. *Hilarii Papæ & martyris*. Non fuit *Hilarii PP.* Hilarius Papa, martyr, nec ad hunc diem, sed ad x Septembris spectat. Item *Syrii, Saturni, Syrii & Ju-*

nini, Fortunati, Jovendi episcopi, Victorini, Petri. Sunt hi omnes ex numero martyrum Adrumetinorum, si duos postremos excipias. Ubi autem invenerit Grevenus, *Jocundum* fuisse episcopum, nescio. *Metis, sancti Felicis episcopi & Felicis*

confessoris, qui sedit annis quadraginta duobus & Bertulphi

mensibus sex. Bertulphi confessoris. Serena marty-

ris. Eleutherii episcopi. Roma, Symmachi Papæ & Eleutherii

confessoris. De quatuor ultimis, vide indicem Symmachi

Prætermisorum.

MOLAN. *Methis civitate &c. Et depositio*

Eleutherii episcopi. Tum litteris minutioribus:

Tornacensis, in cathedrali ecclesia quiescentis. In Gallis, Vitaline virginis sanctissime. Deinde: Li-

ber anniversariorum apud Canonicas Niveila: Vi-

gilia disperse sancti Pippini. Quid sint Vigilia di-

spersæ, neque in hac, neque in aliis editionibus

explicatum invenio. Porro in his præterea ad-

ditur: Die vigesima prima, sancti patris Timo-

thei, qui fuit in Symbolis. Mediolani, festum sancti

Ambrosii, pro victoria, ipso invocato, adepta ad

Parabiagum, anno Domini millesimo recentissimo

trigesimo octavo. Vide de hoc qualicumque fe-

sto, inter Prætermisos. Sequitur denuo minori

charactere: Eodem die, obitus sancti Pippini, &

vigilia disperse sancti Pippini, cujus corpus Ni-

velle quiescit in tumba portatili, & circumferitur

in Luanis, sicut & Idubergæ, & nuricis san-

ctæ Gertrudis. Vide Bollandum hoc die pag. 259.

Die 22.

VARIA LECTIO. Pullänen. & Belinus scribunt, *Petri Apostoli*; textus ex Beda, Rom. parvo & Adone purus est. Non solus Belinus, sed codices omnes scribunt *beati Papie*, ut proinde mirer, id in Belino scrupuli Castellani observasse pag. 709 in fine. Recte hic etiam legitur, *Hierapolitane*, male Herinien. *Jerapoline*; Pullänen. Antverp. Max-Lubec. Greven. & Rosweyd. *Jerapolitane*; Belin. *Hierapolytane*; Antverp-maj. *Terapolitane*. Hic idem codex pro *condiscipulus*, scripsit, *discipulus*: Rosweyd. pro *sodalis* fuit, repetiit *auditor* fuit. Praten. & plerique alii codices habent *Polycarpi*, de quo alias satis dictum est. Pullänen. qui Petro *Apostoli* titulum adjecerat, Joanni subtraxit, & post *Polycarpi* omisit *autem*. Sic Belin. in altera editione, pro *auditor* scripsit *adjutor*. Rosweyd. pro LXXII, habet LXX. Rursus Belin. in prima editione posuit *Abili*, pejus Pullan. *Babbili*. Rosweyd. pro XIIII legit XII. *Annos* vel *annis* perinde est. Molan. in prima editione omisit *Sacerdotium*, restituit in posterioribus. Antverp. Max-Lubec. & Belin. pro *virtute* *conspicuis*, legunt, *vita* *conspicuis*: Pullänen. autem vocem interferit, sic habens: *fideliter amministravit*. In Rosweyd. deest *virtute*.

OBSEVATIO. Vetustissimum Kalendarium, quod ab editore passim Bucherianum *Cathedra:* vocamus, ita hoc die enuntiat: *Natale Petri de Cathedra*; quod est *celebritas, festi-* *Antiochi-* *na.* *uitas*, seu *solemnitas* *Cathedra*, ut explicat Florentinius hic & pluribus Castellanus, ubi de voce *Natalis* ad VI Januarii pag. 100. Consonat Gregorii Sacramentarium simpliciter legens: *Cathedra sancti Petri*. Hactenus indefinitè, ut utrum de *Antiochena Cathedra*, an de *Romana* sermo sit, discernere omnino non liceat, quemadmodum dicere coepimus XVIII Januarii, & satis apposite ex Menardo & Pamelio opinatur Joannes Fronto ad Kalendarium pag. 28. Vide Menardum ipsum in notis ad Sacramentarium Gregorii pag. 46 & 47. Aliter loquuntur Hieronymiana apographa, inter quæ Epternacense brevissime: *Cathedra Petri in Antiochia*; Lucense: *Natalis sancti Petri Apostoli Cathedra*, quam *resedit apud Antiochiam*; paulo aliter Corbeicense: *Natalis Cathedre sancti Petri Apostoli*, qua *sedit apud Antiochiam*; vulgatum ab Acherio, simplicius: *Cathedra sancti Petri*, qua &c. Omnia certe eò conspirant, ut diversum hoc festum à Romana Cathedra stant. In eam sententiam eunt sequentes Martyrologi omnes Romanum parvum, Beda, Rabanus, Ado, Ufuardus, Notkerus, quorum eadem verba sunt, quæ in textu nostro recitantur; nam Rabani & Notkeri brevissima additamenta, nihil prorsus de totius rei integritate imminuunt. Cetera, quæ pluribus dissertationibus pridem obnoxia diximus, inquirat curiosus lector in hodierno Bollandi commentario & in Florentinii notatione, ubi Belethi verba de festo *B. Petri Epularum* à Bollando relata, aliaque eò spectantia accuratius expenduntur. Plura discussa sunt XXI Junii comment. præv. § 5 à pag. 407, & inter *Analecta* § 12 & 13 à pag. 456, quibus junge Castellani notam à pag. 706. Laudatis Martyrographis plane concinit vineta numeris Wandelberti expositio:

Octavoque Petri Cathedra & doctrina cornuat,
Urbs lata Antiochi quo primum presule vernat.

Papie nomen in nullis Martyrologiis Viennensi antiquioribus consignatum est; sed *Papie*, ab eo positum propter affinitatem cum nomine *Papa*, ut non satis apte conjectat Castellanus, vix cuiquam probatum iri existimo. Ceterum Ado *Papiam*, *sancti Joannis Apostoli auditorem* disertissime appellat; atque ex eo ferme verbatim Notkerus; Noster, limatâ nonnihil Adoniana phrasi, singularem præterea cum Polycarpo necessitudinem commemoravit. Scrupulo laborasse videtur Baronius, dum *Joannem seniore* seu *εὐαγγελιστὴν* Euangelistæ substituit, ut doctè ostendit Henschenus & ex eo Castellanus à pag. 708, nec non Tillemontius tomo 2 à pag. 296, apud quos & eruditos alios recentiores non multa invenies, quæ in Supplemento locum habere debeant. Prima *Aristionis* memoria à Romano parvo consecrata est, non hoc die sed XVI Octobris: *Et Aristionis, qui fuit unus de LXX Christi discipulis*. Hæc eadem verba ibi refert Ado, forte immemor se hoc die, opinor occasione sancti *Papie*, de Aristione egisse. Ea sola inter utrumque textum disparitas est, quod hic scripserit Ado, *qui fuit unus de LXXII*, quam plane phrasim ex ipso servant Ufuardus & Notkerus, hoc solo die Sanctum celebrantes. Pauca, quæ de Aristione memorari possunt, ex Eusebio aut aliis brevi commentario complexus est Bollandus, nec plura reperit Tillemontius, cum cum *Papie* conjungens. *Abilius*, alias *Avilius*, *Melius*, *Milus* vel *Melianus* Alexandrinus Patriarcha, verosimilius *Abili*. XXI Augusti vita functus est, ut in Tractatu nostro Chronologico contra Tillemontium statuimus num. 71. Neque à definito ibi calculo, ex Martyrologiorum auctoritate recedendum putamus, cum *Abilius* à Romano parvo hoc die primum in ipsa relatus sit, pro mero, ut sapius ejus auctor solet, arbitrio. Sic legit: *Alexandria, Abilius episcopi*.

Ordinem & tempus regiminis adjecit Ado, Uuardus huic voces duas, *virtute conspicuus*; Notkerus purè Adonianus est. In Adone ultimo loco ponitur *Paschasius Viennensis admiranda sanctitatis*; sed hic cum pluribus aliis, ipsius Adonis decessoribus, ab Uuardo prætermittitur, in nonnullis codicibus auctoribus adscriptus, ut mox videbitur.

AUCTARIA.

Consecrat.
altaris.

PRATEN. Adjicit hic aliquis alteram altaris consecrationem monasterii illius sancti Germani propriam, his verbis: Eodem die, consecratio altaris in honore beatorum martyrum Eustachii sociorumque ejus & sancti confessoris Christi Medardi.

MARCHIAN. Fere purus est, sed excluditur, quia sequenti die adhuc exerrat.

TORNACEN. Vacat, ut supra dictum est.

ANTVERP - MAX. ULTRAJECT. LEYDEN.

De Petri
Cathedra.

LOVANEN. ALBERG. DANIC. & EDITIO ULTRAJ-BELG. Post Petri apostoli, ita proseguuntur: Quomodo ab Antiochenis, pulso Symone mago, qui eos seduxerat, ut sibi crederent & Petrum lapidarent, ipse Petrus susceptus est & in Cathedra pontificali exaltatus. Codices iidem omnes, excepto **ALBERG.**, ex Adone in fine sub-

Paschasii. dunt: Vienna, sancti Paschasi episcopi & confessoris, admiranda sanctitatis viri.

CENTULEN. Apud Antiochiam, Cathedra sancti Petri apostoli. Alexandria, sancti Abilii episcopi, qui post beatum Marcum secundus, Alexandrinam ecclesiam rexit. Apud Ierapolim, beati Papie episcopi, discipuli Johannis Evangeliste. Ita hoc die, sed xvii Maii eundem Papiam repetit cum ipsissimo textus nostri hodierni elogio. Si hunc codicem vidisset Caecellanus, cum pag. 709 Adoni non opposuisset. Ipso die, beati Aristonis, antiqui Christi discipuli.

BRUXELLEN. De Cathedra Petri ait: *Qui De Petro, post Ascensionem Christi, Cathedram Sacerdotalem in partibus Orientis tenuit annis quatuor, deinde venit Antiochiam, & pulso Symone Mago, Cathedram pontificalem suscepit, quam ibi tenuit per annos septem. Quibus expletis, Petrus, ut Symonem Magum expugnaret, petiit Romam, & ibi annis viginti quinque, mensibus septem, diebus octo, ecclesie Romane digne praesedit, nullumque postea habuit successorem, qui tantum temporis in regimine summi Apostolatus expleat. In Aristione, Papia & Abilio parum à puritate aberrat: dein subdit: Vienna Gallia, sancti Paschasi [Paschasii] episcopi & confessoris, vti admiranda sanctitatis. Et Tecla virginis.*

Paschasii.

Tecla.

HAGENOYEN. De Cathedra aliter loquitur: In qua sedet, laudabiliter regens & docens popu-

lum, doctrinam suam miraculis confirmando. Et haec Cathedra primo sibi in ecclesia Antiochena erecta est, quando filium Theophili principis civitatis illius per quatuordecim annos defunctum, à mortuis suscitavit. In qua sede sanctus Petrus sedet septem annis. In Papia & Aristione fere purus est. Alexandria, sancti Abilii episcopi, qui post beatum Marcum secundus erat episcopus, tredecim annos. Secundus erat sacerdos, omni virtute conspicuus. Vienna, sancti Paschasi episcopi & confessoris, admiranda sanctitatis viri.

AQUICINCT. Et hic convenit cum Marchianensi.

CODEX. D. DU CHEVAL signatus C, qui fuit PP Franciscanorum, in fine habet: *Natale sancte Teclae virginis.* De hac vide indicem Teclae. Prætermittitur, atque in fonte Rabanum & Notkerum.

ALTEMPS. Eodem die, natale sancte Teclae virginis. Item Wenloe monasterio, beatissima Mild-Milburgae virginis. Apud sanctum Edmundum, beati Firmini confessoris, germani sancte Ethedrae virginis. De Milburga agitur xxi i Februarii. De Firmino alia opus est disquisitione.

STROZZ. & MEDIC. Item Roma, sancta Romanae virginis. Vide Acta die sequenti, ubi de Romana Tudertina.

MUNERAT. Textui puro subnequit: Vienna, sancti Paschasi episcopi & confessoris, admiranda sanctitatis viri.

EDITIO LUBECO-COL. De Cathedra, eadem habet quæ codices mediae notæ supra, in fine solum adjiciens: In qua septem annos explevit. In fine etiam: Vienna, sancti Paschasi &c.

GREVEN. In Africa, Victorini, Palatini, Victorini, Donati, Fortune & aliorum xxi x. Sumpti sunt ex aliquo apographo Hieronym. Romæ Sirici Sirici, Papa & martyris. Vide in Prætermittis. Dionysia virginis & martyris. Vide Prætermittis. Vienna, Paschasi episcopi &c. Tecla, alias Teda virginis. Vide supra.

MOLAN. De Paschasio ut supra. Translatio corporis sancti Gudunali archiepiscopi. Expressius in editionibus aliis: Gandavi, translatio corporis sancti Gudunali archiepiscopi. Annua translationis istius memoria agitur iii Dec. natalis est vi Junii.

VII Kal.

Die 23.

Sineri.

Mart. LXII

Polycarpi.

pbr. & cf.

APud Syrmium, beati Sineri monachi & martyris, qui jubente Maximiano imperatore tentus, cum se Christianum esse confiteretur, capite cæsus est. Item natalis sexaginta duorum, qui martyrii certamen in præfata urbe consummantes, regna mansura perceperunt. Ipso die, sancti Polycarpi presbiteri & confessoris, qui cum beato Sebastiano plurimos ad Christi fidem convertit, atque ad martyrii gloriam exhortando perduxit.

Sumitur ex Praten. Herimien. Rosweyd. Pulsanen. Anverp. Max-Lubec. Munerat. Greven. & Molan.

VARIA

VARIA LECTIO. *Sirmium* in *Firmum* transformant Antverp. & Max-Lubec. Munerat. in *Smyrnam*; ut male scripsit Notkerus, alios in errorem inducens: nos *Syrmiu* reliquimus, quod ita codices passim scribant: Rosweyd. male *Sirniu*. Variant iidem in *Sineri* nomine, pro quo Antverp. *Sireneri*; Max-Lubec. *Siveri*, Munerat. *Sineti* enuntiant, Rosweyd. *Serenti*; Greven. & Molan, ex Adone *Syreni*. De eo plura in Observatione. *Duum* pro *duorum* scribit solum apographum nostrum Pratenſe, alii codices omnes ut in textu; addidit Pulfanen. *militum*, sed & in eo singularis est. Antverp. Max-Lubec. & Molanus in 1 editione, ponunt *septuaginta duorum*, alii hic in posterioribus, Ussuardi puritatem restituit. De *Polycarpi*, *presbyteri* & huiusmodi aliis mediæ ævi orthographicis erroribus, satis alibi dictum est. *Consumentes* pro *consummantes* in Max-Lubec.; *mensura* pro *mansura* in Munerato, sphalmata sunt vix notatu digna. Male in Pulfanen. legitur, *beato Stephano* pro *beato Sebastiano*; *palmam* pro *gloriam*; *exortando* pro *exhortando*. Greven. in editione anni MDXXI, videtur *Vigiliam beati Matthie* textui adnectere, verum cum in priori id plane distinxerit, cum inter puros codices numerandum censui.

OBSERVATIO. *Sinerum* legimus cum probatissimis codicibus Ussuardinis, quidquid *Sineri*. sit de varia apud alios huius nominis enuntiatione, de qua Bollandus hoc die & Castellanus pridie pluribus disputant. In Romano parvo scribitur: *Apud Sirmium, Sirenii monachi*; quam orthographiam cum alia *Syreni* præferunt Acta. Hieronymianum Lucense die præcedenti (quo verosimilius, ex ultima Actorum à Ruinartio pag. 546 editorum clausula, passus est) nude exprimit: *Syrmiu, natalis S. Sereni & aliorum* LXII. Sociorum numerum minuit Epertnacense, legens, *& aliorum* XVI; augeat Corbeienſe utrumque, *& aliorum* LXXI. Forte melius juxta ac simplicius, sed absque positione, scripsit Gellonenſe *Seneri*. Subjungens, *Et alibi* LXI. Certe in utrique Actis veris & sinceris, à Bollandi primum, deinde inter selecta vulgatis, nulla prorsus sociorum fit mentio. Hac in Hieronymianis VI I Kal. seu XXI; hoc die vero: *In Pannonis vel Sirmi*, primo loco in Florintinianis ponitur, *Seneroti* vel *Senerotis*, qui tribus aliis apud Rabanum, Notkerum & Bollandum expressis, conjunctus est, solus in Gellonenſi nominatus *Seneroti*; quo demum reducenda videtur longa illa apud Castellatum pag. 710, vocabulorum, pene dixeram confusio, farrago. Neque enim assequor, quo fundamento V.C. varios Sanctos in unum conflit, præsertim *Senerum* vel *Serenum* & *Senerotum*, apud Hieronymianam & in Actis recte discretos, quos licet eodem loco passos fateamur, at sane eodem tempore martyrium subiisse nequaquam constat. Nec magis comperi, in quibus apographis Hieronymianis, ipsum illum *Senerum* Castellanus alio habitu indutum invenit XXI Februarii, sic ut tribus consequenter diebus unus & idem martyr recurrat. At quidquid de Hieronymianorum inflexionibus dici possit, certum est, Adonem scripsisse *Syreni*, Notkerum *Synerii*, alios aliter, qui ex varia nomenclatione Sanctos multiplicarunt, ut apud laudatos scriptores & Florentinum videre est. Sola nobis hic disceptatio de Ussuardi lectione, quam ex melioris notæ codd. Mss. definivimus. Cum quo scribendi modo majorem cognitionem habeat analogia gallica *Sernen*, *Cerneux*, *Cerneuf*, viderint illi qui etymologias scrutantur. Porro Sancti elogium ex Actis desumpsit Ado, ex Adone descripsit Notkerus, Noster nitidius contraxit, qui & in *Sexaginta duobus*, iidem *Sirmi*, ut hic dicitur, passis, atque ex eodem Romani parvi fonte acceptis, phrasim paulo cultiorem & elegantiore reddidit. Romanum parvum, ut à Rosweydo editum est, pro *Sexaginta duorum*, legit LXII, opinor errore librarii, quem Ado cor-M M. rexit. Recentiores Martyrologi cum Romano hodierno, passim scribunt LXXI, quod LXII. ex Hieronymianorum differentia, vel ex Notkero primitus ortum existimo, atque ex codicibus Ussuardinis, in eo non satis puris, transumptum. Quam male Martyrologi aliqui Itali sanctum *Sinerum Firmum in Picenum* transferant, quam inepte Hispani in *Beticam*, *Sexti Firmum*, docet Bollandus in commentario. Acta non semel laudata, gallicè reddidit Tillemontius tomo 5 à pag. 254.

Tertia Romani parvi annuntiatio est: *Roma, Polycarpi presbyteri*. Hunc Ado recte cre- *Polycarpi* didit S. Sebastiani focium; idem credidere majores nostri, atque ut talem in Acta retu- *presbyter.* lerunt, cum sylloge historica ex illustrissimi martyris vita concinnata. Ussardus ad ver- *& confess.* bum descripsit, quæ in Adone repererat, nec nisi vocem unicam omisit Notkerus. Apographa Hieronymiana alium hic *Polycarpum* notant, nempe celeberrimum illum Smyrnenſium episcopum, de quo jam supra ad XIX & XXV I Januarii non obiter locuti fuimus. Hic vero recurrit citata Florentini Exercitatio VI, qua verum martyrii diem cum XXIII Februarii, ex Græcorum calculo, coalescere contendit, Castellanus pag. 724 nimis decisive hæc omnia erroris arguit. Wandelbertus cum nostris sentit, de hodierno Polycarpo hos pangens vericulos: *Septimus eximio Polycarpi splendet honore;*
Presbyter ore, fide, Christi qui iussa secutus,
Martyrio turbam potuit servare fidelem.

AUC-

AUCTARIA.

Milburge. **ANTVERP-MAJ.** Anglicanæ olim ecclesiæ alicujus fuisse, prodit sæpissime, ut in præfatione ostendimus: hic textui puro adjungit: *In Britannia, beata Milburge virginis, cujus [quæ] virtutibus & miraculis claruit. Vide Acta.*

CENTULEN. Apud Sirinium, sancti Sireni monachi, qui sub Maximiano capite cæsus est. Et aliorum sexaginta duorum, qui ibidem passi sunt. Adonis verba sunt. Tum: Roma, sancti Polycarpi presbyteri & confessoris, qui adjutor & cooperator floruit. Addi, ni fallor, deberet, sancti Sebastiani. At hic Polycarpus in eodem codice rursus sequenti die ponitur, studio, an scriptoris incuria, quis divinabit?

MARCHIAN. Ex dierum transpositione hodie vacuus, supplementum accersivit ex aliquo Hieronymi. apographo, in multis corrupto; operæ pretium est totum ejus laterculum exhibere. En ejus verba: Natale sanctorum martyrum Inpannonii, Seneroti, Antigoni, Rutuli, Libri, Rogatiani. Vide Acta. In Asia, Polycarpi episcopi cum aliis duodecim martyribus. Smyrne, natalis sanctorum Herotes, Carpuri, Geronii. In Africa, Chrisogoni, Zenonis, Minandri, Cariniani, Arionis, Hippoliti, Diodori, Menelanti, Athora, Petri, Lambesii, Luciana, Felicis, & aliorum triginta sex. In Asia, Lasconi, Symoriti, Heruti, Zenonis, Menalippi, Sinesii, Syritici, cum sociis eorum.

Ex Hieron.

Vigil. S. Matthe.

ANTVERP-MAX. LEYDEN. LOVANIEN. ALBERGEN. DANIC. & EDITIO-ULTRAJ-BELG. Incipiunt: Vigilia sancti Matthe Apostoli. Pro LXII, scribunt LXII, de cetero puri sunt.

BRUXELLEN. Ea ferme ex Adone inserit, quæ Usuardus prætermiserat. Ita habet: Apud De Siner. Smyrnam, sancti Syveri monachi. Qui tempore Maximiani imperatoris, cum unus ex domesticis ejus uxorem, hora incongrua, in horto, quem ipse sibi excolebat, deambulantem, acriter increpando repulisset, jubente Maximiano tentus, & Christianum se esse confessus, capite cæsus est. Item apud Smyrnam, natale sanctorum LXII &c. Reliqua pura sunt.

Vigilia S. Matthe. Wildeburgis

HAGENOVEN. Vigilia sancti Matthe Apostoli. Apud Smyrnam, beati Syreni &c. textu non nihil interpolato. In fine: Item Wildeburgis virginis in Anglia. Lege Milburgis.

Seneroti & soc.

AQUICINCT. Marchianensi similis in perturbatione, etiam ex Hieronymi. suppletus est, sed paulo accuratius. Scribit enim: Natalis sanctorum martyrum in Pannoniis, Seneroti &c. Omittit: In Asia Polycarpi &c. Post Geronii, inter-

ferit: Nativitas sancti Joannis Evangeliste. In numero reliquorum martyrum conveniunt, licet J. Jo. Evangeliste. diversimode nomina efferant. Additur in fine, recentiore manu: Item Vigilia B. Matthe Apostoli.

VATICAN. signatus num. 5949: Smyrne, natale S. Herotis. Vide MARCHIAN.

ALTEMPS. Fere omnia repræsentat, quæ in Marchianensi & Aquicinctino haberi diximus, truncatis etiam & luxatis nominibus ex aliquo apographo Hieronymiano.

EDITIO LUBECO-COL. Incipit: Vigilia sancti Matthe apostoli. De Siner eadem habet, quæ in Bruxellen. ex Adone restituta diximus. Pro LXII, ponit etiam LXII. Tum: Treveris, inventio Incent. sancti Celsi episcopi. Sequitur de Polycarpo. De Celsi episcopi. Eodem die, sancte Milburge virginis.

BELIN. Prima editio, Polycarpum facit episcopum & confessorem. Utraque habet LXII; & in fine: Eodem die, vigilia beati Matthe Apostoli.

GREVEN. Nativitas sancti Joannis Evangeliste. De ea agitur XXVII Decembris. In Asia, Polycarpi, Herotis, Felicitis & aliorum duodecim. Polycarpi Item Seneroti, Antigoni, Rutuli, Libi. De his & supra dictum est abunde. In Hungaria, passio vel [secundum alios] translatio sancti Gerardi Gerardi. episcopi Morisenensis & martyris. Qui Venens natione, & sancti Marci canonici, desiderio perfectionis, habitu religionis suscepto, vitam eremiticam duxit. Postea agente sancto Stephano Hungarorum rege, episcopus factus, tandem ab infidelibus captus & cum aliis pluribus occisus est. Vide indicem Prætermisforum. Milburgis virginis, filia regis Merciorum. Treveris, inventio sancti Celsi episcopi & confessoris. In Hibernia, Tymini Tymini. episcopi & confessoris. Sitne hic Trianus, vel Trianus, de quo inter Prætermisfos, nescio. Item, sancti Sereii abbatis, de quo in Vita Patrum le. Sereii agitur, quod divino munere ad summam puritatem abbatis. mentis & corporis pervenerit. Est etiam inter Prætermisfos.

MOLAN. Alio caractere verba Adonis de Siner textui interpoluit. In fine: Eodem die, inventio sancti Celsi confessoris Christi. Eodem die, Vigilia beati Matthe Apostoli. Et deinde minori caractere: Quæ plerisque locis jejunii observatione celebratur. Milburgis virginis, filia regis Merciorum, cujus vitam Ato Cardinalis scripsit. In aliis editionibus melius dicitur Celsi episcopi. Et in fine: In territorio Arvernensi, sancti S. Sereii. renei martyris egregii. Idem ipse est, qui in textu Sinerus dicitur, ab Arvernensis cultus ob reliquias illuc ex Oriente vel ex Pannonia, translatus. Plura vide apud Bollandum & Castellatum.

VI Kal.

Die 24.

Matthe.

Inven. cap. S. Joan. Baptist.

Sergii.

Natalis beati Matthe Apostoli, qui post ascensionem Domini ab Apostolis forte electus, apud Judæam Christi Evangelium prædicavit. Item, inventio capitis Præcursoris Domini, tempore Martiani principis, quando idem Præcurfor duobus monachis, primum, ubi idem ejus caput celatum jaceret, revelavit. In Cæsarea Cappadociæ, sancti Sergii martyris, cujus gesta præclarissima habentur.

Puri sunt, Praten. Herinien. Antverp-maj. Marchian. Pulsanen. Minorat. Greven. & Molan. Item Belinus in eo solum discrepans, quod Sergium præposuerit inventioni capitis Præcursoris.

VARIA

VARIA LECTIO. Pauca observatu digna occurrunt. *Matthie* & *Matthie* promiscue scribitur, nobis hic præplacet Martyrologorum lectio. In Herinienſi ſupra lineam adſcriptas invenio voculas: inter *ſorte* & *electus*, ponitur *eſt*, & poſt *electus* particula *et* *Martiani* paſſim legitur, ſi præteras *Martiani* cum Antverp-maj. per me licet. Praten. & Muneratus ſcribunt, *quando iſdem*, nimia, opinor, cacophoniæ evitandæ religione. *Capud* in Pulſanen. pro *caput*, librarii iſphalma eſt: *Capadocia* pro *Cappadocia*, alibi ſæpe recurrit. In Antverp-maj. omniſum eſt ſubſtantivum *geſta*.

OBservatio. Non uſque adeo certum eſt, ut quidem vult Caſtellanus pag. 732, *Matthie*. *Matthiam* Apoſtolum ab Hieronymianis recolit xxi Maii; nam licet ibi codex Lu- cenſis ſub finem legat: *Et alibi natalis ſancti Matthie Apoſtoli*, apographa alia, ut vetuſtiſſimum Epternacenſe & utrumque Corbeienſe; imo & Gellonenſe, ſiquidem Hierony- mianis accenſeri poſſit, ibidem clare exprimunt *S. Matthæi*. Nihilominus *Matthiam* eo die ſuſcipit Florentinius pag. 543, putatque *recentioris inſtituti* eſſe, quod in utroque Corbeienſi, ejus feſtivitas hoc xxiiv Febr. conſignetur. Ego hæc tam recentis inſtituti feſtum non video, quod nimirum in Sacramentario Gregoriano à Menardo edito, ho- die celebratur ſub hoc titulo: *Natalis ſancti Matthie Apoſtoli*. Nec tam recentia ſunt Cor- beienſia, in quibus iſſiſſima illa verba (excepto *ſancti*) primo loco reponuntur. His adde Martyrologia alia ab Henſchenio citata, uti & noſtra, quæ ſolito ordine perluſtrabimus. Beda in primis ſic habet hoc die: *Inventio capitis Joannis præcurſoris*. Tum: *Et natale ſancti Matthie Apoſtoli*. Romanum parvum primo loco ſimpliciter: *ſancti Matthie Apoſtoli*. Ado in Martyrologio: *Natalis ſancti Matthie Apoſtoli*, quæ inter feſtivities Apoſtolorum ex- plicatiora ſunt, unde accepit Uſuardus omnia, quæ in textu adjecta conſpiciuntur. Mi- rum eſt Rabanum à Beda deſexiſſe, Notkerum ab Adone, dum ambo ita ſcribunt: *In Paleſtina, natiuitas ſancti Matthie Apoſtoli, qui de ſeptuaginta diſcipulis, pro Judo traditore in apoſtolatum electus, in Judea Evangelium predicavit*. Fateor equidem in verbis potius quam in re diſcrimen eſſe, quale & in Floro invenies; nuſquam vero aut tempus, aut locum, aut genus martyrii designatum. Ceterum, quæ Matthiæ geſta, cultum, corporis vel aliarum partium tranſlationes, miracula attinent, copioſe illuſtravit Henſchenius; cui compendia placent, legat is quæ habet Tillemontius tomo i à pag. 406, & unâ notas quæ eò reducuntur.

De *Inventione capitis Præcurſoris* jam ex Beda diximus. De Hieronymianis erit *Invent. cap.* alibi diſſerendi locus. Eandem & eodem modo refert Romanum parvum, ex quo *S. Joannis* Ado, ex hoc Noſter, ſed omiſſo ubique proprio nomine, per appellativum ſatis diſtincto. *Baptiſta*. In textu noſtro innuitur, eam fuiſſe inventionem *primam*, uti & in Romano hodierno aſſeritur, ex ſola, opinor, Uſuardi auctoritate, qui *primam* Adoni ſuperaddidit. Ve- rum nihil ad hunc locum ea diſquiſitio; de qua conſule ſancti Prodrumi Acta, ad xxiiv Junii à Papebrochio egregie illuſtrata, ubi varias venerandi capitis inventiones fuiſſe pro- ſequitur toto cap. 3; de quibus brevius Tillemontius tomo i à pag. 103 & in notis à pag. 494. Porro quæ de hac noſtra inventionem ſub Martino principe facta, ab Adone Hie- ronymiana citante, pluribus deducta ſunt, & à Notkero multum amplificata, Noſter more ſuo ſummatim delibavit, ſed cum intruſione particulae, quam ſupra notavimus. Wandelbertus utramque etiam feſtivitatem conjunxit:

*Sextus Apoſtolica radiat viriute Matthie,
Occultumque diu caput, hoc Baptiſta reſexii.*

Sergius martyr Caſareenſis Cappadociæ, idem verosimillimè eſt qui cum *Hernulo* & *Lucio* hoc die memoratur in apographis Hieronymianis, unde eos Notkerus eduxit. Ado *Sergii*: illa non videtur conſuluiſſe, ſecutus Romanum parvum, ubi *Sergius* ſolus ponitur: *Apud Caſaream Cappadociæ, Sergii martyris*. Noſter ſua omnia ex Adone deſumpſit, ſervatis etiam verbis ultimis, *cujus geſta præclariffima habentur*. Utinam ea, ſi umquam exſtiterint, ali- cunde eruantur! nam quæ in Colleſtione noſtra ex Tamayo Salazar producta ſunt, ea ut minimum novo & accurato examine prorsus indigent, quod loco & tempore, favente Deo, dabimus. Molanus in prima ſua Uſuardi editione Gregorium Turonen- ſem citaverat; ſed in poſterioribus ſubdubitare videtur, an Sanctus ille, dum libro *de gloria martyrum* cap. 97, alicujus ſancti *Sergii* miracula enumerat, de hoc noſtro Sergio non meminerit; at ante ejus tempora vix cuiquam dubium fuit, quin ibi Grego- rius de Sergio Bacchi ſocio loqueretur, de quo Uſuardus & alii ad vii Octobris. Vide Henſchenii commentarium num. 7, ubi etiam oſtendit laudatum Gregorium Turonen- ſem lib. 7 Hiſt. Franc. cap. 31, non alium Sergium appellare, quam illum, qui, etiam Baronio teſte, colitur citato die vii Octobris.

Q

ADCTA-

AUCTARIA.

De Matthia **R** OSWEYD. Sic annuntiationem primam efformat: In Judea, Matthia Apostoli, qui unus ex LXXII, in loco Jude, post ascensionem Domini [ab] Apostolis forte electus, subrogatus est. Cetera purus.

Modesti. ANTVERP-MAX-LUBEC. & UGHELLIAN. Nihil habent de inventione capitis Præcursoris; & cum his convenit codex ALBERG., atque omnimodè etiam conveniret DANIC. nisi in fine adjiceret: Treveris, sancti Modesti episcopi & confessoris.

ANTVERP. MAX. ULTRAJECT. LOVANIEN & EDITIO ULTRAJ-BELG. Primæ annuntiationi inferunt hæc verba: Atque in locum proditoris Jude subrogatus. In aliis puri, subdunt in fine augmentum, Treveris &c. quod etiam in aliis codicibus infra non semel recurrit.

CENTULEN. Natale sancti Matthie Apostoli. Ipso die, inventio capitis Præcursoris Domini, tempore Martiani principis. Decit annuntiationi tertia, cui substituitur repetitio Polycarpi, de qua heri diximus: Roma, sancti Polycarpi presbiteri & confessoris, de quo in gestis beati Sebastiani legitur.

De Matthia BRUXELLEN. Sic habet: Natale sancti Matthie Apostoli, qui post ascensionem Domini ab Apostolis forte electus, atque in loco Jude proditoris subrogatus, apud Judæam Christi Evangelium prædicavit. Cujus beati Apostoli corpus, per Helenam reginam, à Judæa Romam translatus, sanctus Silvester, Papa cum pluribus aliis reliquis per beatum Agritium episcopum, Treveris, ut fertur, transmisit. Eodem die, Inventio capitis beati Joannis Baptiste, præcursoris Domini, qui imminente festivitate Paschali, ut in Evangelio patet, fuit decollatus: quique tempore Martiani imperatoris, duobus Monachis caput suum, ubi celatum jaceret, revelavit. Quod & illi perquirentes, hac die invenire meruerunt. De Sergio satis bene.

De Invent. cap. S. I. B. Tum: Treveris, sancti Modesti episcopi & confessoris, qui post Miletum, cum multo fructu ibi Dei ecclesiam rexit.

Modesti. HAGENOYEN. Multa alia de Matthia comminiscitur, quæ licet nec satis clara, nec satis probata agnoscam, libet tamen hic etiam adducere, ut pateat, quam varia & sæpe satis absorta, ab imperitis hominibus in libros etiam ecclesiasticos, crescente sensim ninfia libertate, intrusa sint: sic habet codex noster: Natale beati Matthie Apostoli, qui statim post ascensionem Domini, loco Jude traditoris, ab Apostolis forte institutus est Apostolus. Qui prius erat Demetrius, aliter legere non possum [se]ptuaginta duorum discipulorum Christi unus. Hic articulum Symbolo Apostolico adjecit, & Judæam, ut in ea prædicaret, in sortem accepit: sed Judæis traditus lapidandus sub Nerone Cesare, & Aniano minore sacerdote Judæorum, agente illo vices prefecturæ. Qui postea more Romano, securibus quasi bovem fecit percuti: & tunc Mathias Apostolus, manus & oculos in celum tendens, emisit spiritum. In secunda annuntiatione, de inventione capitis Præcursoris, satis purus est. Tum: In Casarea Cappadociæ, beati Sergii martyris, cujus gesta præclara leguntur fuisse. Demum in fine adjicit: Treveris, depositio sancti Modesti episcopi & confessoris.

Matthia. Hic articulum Symbolo Apostolico adjecit, & Judæam, ut in ea prædicaret, in sortem accepit: sed Judæis traditus lapidandus sub Nerone Cesare, & Aniano minore sacerdote Judæorum, agente illo vices prefecturæ. Qui postea more Romano, securibus quasi bovem fecit percuti: & tunc Mathias Apostolus, manus & oculos in celum tendens, emisit spiritum. In secunda annuntiatione, de inventione capitis Præcursoris, satis purus est. Tum: In Casarea Cappadociæ, beati Sergii martyris, cujus gesta præclara leguntur fuisse. Demum in fine adjicit: Treveris, depositio sancti Modesti episcopi & confessoris.

Modesti. Hic articulum Symbolo Apostolico adjecit, & Judæam, ut in ea prædicaret, in sortem accepit: sed Judæis traditus lapidandus sub Nerone Cesare, & Aniano minore sacerdote Judæorum, agente illo vices prefecturæ. Qui postea more Romano, securibus quasi bovem fecit percuti: & tunc Mathias Apostolus, manus & oculos in celum tendens, emisit spiritum. In secunda annuntiatione, de inventione capitis Præcursoris, satis purus est. Tum: In Casarea Cappadociæ, beati Sergii martyris, cujus gesta præclara leguntur fuisse. Demum in fine adjicit: Treveris, depositio sancti Modesti episcopi & confessoris.

REGINÆ SUEC. signatus num. 428: Parisius civitate, v. fere milliari ab urbe, dedicatio ecclesiæ BR. martyrum Dionysii, Rustici & Eleutherii.

VATICAN. num. 5949. Roma, natalis sanctæ Primivæ. Vide Acta, in quibus melius vocatur Primivus, ex codicibus Hieronymianis cum socio aliquo Paulo, in portu Romano, conjunctus.

SROZZIAN. & MEDIC. Sancti Matthie ... cujus corpus de Nicaea [Judæa] Romam, & postea Treveris est translatus; tamen caput ejus ostenditur a Canonis ecclesiæ sanctæ Mariæ Majoris alme Urbis, cum reverentia maxima. Invenio capitis præcursoris Domini ... quod modo Roma requiescit in ecclesiâ sancti Silvestri, & ibi cum maxima devotione omnibus Christi fidelibus ostenditur. Vide xxiv Junii in Actis.

EDITIO LUBECO-COL. Natale beati Matthie Apostoli. Qui post ascensionem Domini ab Apostolis forte electus, atque in loco Jude proditoris subrogatus, apud Judæam Christi Evangelium prædicavit. Qui prius unus de septuaginta duobus discipulis Christi fuit. Primo a Judæis capitur & velut blasphemus, lapidibus obruitur. Post hoc quasi bos securi percutitur, & capite truncatur. Tali martyrio, prius oculos in celum figens, emisit spiritum. Quem venerabilis Helena Augusta Treveris indigena, post multos annos de Judæa ad urbem Romanam transvexit, & in ecclesiâ sanctæ Mariæ rotunda honorifice recondidit. Et nunc Treveris per translationem quiescit. Sequitur Inventio capitis &c. Tum: Treveris in ecclesiâ sancti Eusebii, charis, depositio sancti Modesti, ejusdem loci episcopi & confessoris. De Sergio recte. In fine: Ipso die, beati Mesorii confessoris. Item sancti Athelberti regis.

GREVEN. Idem ferme Matthie elogium habet, quod ex editione LUBECO-COL. retulimus. Tum: Roma, sanctorum martyrum Primivæ & Pauli, Eusebii, Serapionis, Herodii, Lucii. Item Lucii & Flaviani. Montani & Gemelli martyrum. Confusa hæc, in Actis paulo distinctiora invenies. De Modesto, ut supra. Athelberti regis Cantuariæ seu Angliæ. Qui ad prædicationem beati Augustini, quem sanctus Papa Gregorius miserat, conversus, fidei ampliandæ & ecclesiis exstruendis studiosum cooperatorem se exhibens, plenus operibus bonis quievit in pace. Ipso die, beati Mesorii confessoris. Olympiadis sanctæ maronæ. Item Hiscæ & Hinne, sanctarum. Hunc. Vide Prætermisos.

MOLAN. Treberis, beati Modesti episcopi. Deinde minoribus typis: Ethelberti regis ... scriptum est à Beda lib. I. & 2. historie gentis sue. Rothomagi, passio sancti Prætextati episcopi ejusdem civitatis, de quo Gregorius Turon. in Chronico lib. 5 cap. 18, lib. 7 cap. 16 & lib. 8 cap. 31. In editionibus aliis. Treveris, beati ... In Angliâ, Ethelberti regis Cantuariæ &c. Rursus minutioni character: Eodem die annotatur vita & martyrium sancti Montani & sociorum ejus Lucii, Juliani, Victorici, Flaviani & ceterorum, scriptum elegantiori stylo, partim ab ipsi martyribus, partim ab eorum familiari, qui præsentem aderat. Vide Acta sane egregia & notæ optimæ, ab Henrichenio illustrata & denuo recensita à Ruinartio à pag. 232.

V Kal.

Die 23.

Pud Ægyptum, natalis sanctorum Victorini, victoris, Nico-^{Victorini} fori, Claudiani, Dioscori, Serapionis & Papiæ sub Nume-^{& sociorum} riano imperatore: quorum primus, secundus & tertius pro confessione deitatis constanter exquisita suppliciorum genera tolerantes, reliqui quatuor Claudianus & Dioscorus flammis incensi, Serapion & Papias gladio cæsi sunt. Omnes itaque celebre martyrium dedicaverunt.

Ex Præten. Herimen. Antwerp-maj. Marchian. Palsanen. Antwerp. & Max-Lubec. Munerat. Belin. Greven. & Molan. Adde Albergensem.

VARIA LECTIO. Lego Ægyptum, ut legi debet cum melioribus codicibus. *Ægyptum* & *Ægyptum* pro temporum ratione sæpe scribi, notius est, quam ut hic iterum notari mereatur. *Nicophori* scribunt Parvum Rom. & Ado Rosweydi, non *Nicephori*, ut recentiores. Solus Molanus primos secutus est. Optimæ notæ codices textum firmanant. Exerrant Palsanen. & Munerat. ; ille *Nicyfori*, hic *Nichosori* scribentes. Antwerp-maj. pejor legit, *Nicofiri*, scriptorio sphalmate, qualia etiam sunt *Diascori* & *Seraphionis*. Errat item Palsan. legendo *Claudii* pro *Claudiani*, in quo turpius cespitat Molani editor, qui primo loco ponens *Claudiani*, postea eundem in *Claudium* transformat. Est etiam sphalma typographi in Munerato, ubi pro *constanter*, male legitur *constanti*. Phrasim mutavit Palsan. dum pro *suppliciorum genera*, vertit *tormentorum supplicia*. Sic Marchian. pro *reliqui quatuor*, substituit, *reliqui*, nimirum. Prima autem Belini editio, pro *reliqui*, male relique. Palsan. habet *insecti*, loco *incensi*. Alberg. Antv. & Max. Lubec. legunt continue, *gladio cæsi*, omnes celebre .... Munerat. omnesque, pro omnes itaque.

OBSEVATIO. Sola classis Ægyptiorum martyrum hodie apud Ufuardum recurrit, VII Mart. accepta ab Adone, contracto ejus elogio. Hic, ut solet, Romanum parvum secu-^{Ægyptiorum} tus est, ubi septem illi hoc die distinctissime exprimuntur: *Apud Ægyptum, Victorini, Victoris, Nicophori, Claudiani, Dioscori, Serapionis & Papiæ*. Horum pars maxima in apographis Hieronymianis pridie nota est, sub hac enumeratione: *In Ægypto, passio sanctorum Victorini, Victoris, Nicophori, Dioscori, Serapionis & Papiæ*. Repetuntur septem, vel iidem vel synonymi, xxviii Februarii, sed pluribus aliis immixti, sine ulla loci designatione, quorum seriem sic possis instruere: *Serapionis, Claudiani, Victorini, Victoris, Nicophori, Dioscori, Papiæ*, qui, ut iterum dicam, si iidem ipsi sint, superius septenarium constituent. *Conscripta fuisse olim*, inquit Henschenius, *horum martyrum Acta ex elogiis eorum, que in variis Martyrologiis usque per antiquos reperiantur, videmus posse colligere*. At quæ hic multa appellat Martyrologia, ad unum Adonis; mea quidem sententia, reducenda sunt. Viderit ipse Acta aliqua, ex quibus id potissimum eruit, quod tormentorum ab iis martyribus passorum diversa genera explicat, quæque Nolter compendiosius retulit. Itaque variæ illæ Martyrologiorum aliorum annuntiationes in Actis à laudato Henschenio deductæ, nihil magnopere ad rem nostram faciunt. Id autem observatu dignum, quod in Adone, tum Mosandri, tum Rosweydi nominetur, *imperator Numerianus, agente Sabino duce*, ubi procul dubio melius omissum fuisset *Numeriani* nomen, forte ab interpolatore aliquo insertum Actis, non ipsi Adoni, cum Notkerus eundem ejus textum integrum describat. Exstat vero apud nos ecegraphum Adonianum reginæ Sueciæ, quod olim videtur fuisse abbatia Fuldenfis, in quo correctius solum legitur: *Sub Sabino duce*, quem scimus Christianos in Ægypto crudeliter divexasse, non sub Numeriano, qui iis infensus fuisse nusquam traditur, sed sub Decio, ut filius enarrat Dionysius Patriarcha, in sua adversus Germanum epistola, ab Eusebio relata libro 6 cap. 40. Ufuardus autem cum ea ex Adone seligeret, quæ in rem suam facere poterant, id de martyrii tempore selegit potissimum, quod securius omisisset, expuncto nimirum *Sabino duce*, ut ex laterculo nostro manifestum est.

De martyrii loco minus quidquam compertum est, nisi id à Græcis, qui diebus aliis ^{De mart.} eos martyres recolunt, mutuare velimus, ut fecisse videtur Joannes Cabilunensis ^{loco ex} episcopus, si ipsius est *Topographia sanctorum Christi Martyrum*, à Maurolyco vulgata & re-^{Joanne Ca-} cognita, qui verbo *Diopolis*, septenos hosce nostros ibi sub Numeriano collocat. Dum ^{bilunensis} hanc quæstionem more suo diligenter & docte expendit Henschenius, nescio quo casu, ^{non Primo.} à vero *Topographia Sanctorum* auctoris prænomine aberrans, eam tribuit *Petro Cabilunensi*. Errorem solerter advertit Clar. Castellanus in notis suis pag. 763; typographi oscitan-

tiam benigne interpretatus: recte quidem, & pro suo in opus nostrum studio; verum dum ipse Henschenium corrigit, in alium errorem perquam similem, sive suum sive typographicum labitur. Quid virum fefellerit facile intelligo, nempe rem totam non ultra examinans, Maurolycum secutus, *Primi* appellationem substituit, indeffensam aliàs diligentiam suam hic desiderari passus, qui catalogum episcoporum Cabillonensium non consuluerit, in quo *Primus* nullus, sed pro anno, quo laudata Topographia à Maurolyco scripta traditur, *Joannes Germain*, ejus nominis apud alios x, apud Sammarthanos xi reperitur, vir doctissimus & scriptis aliis notus, cujus prænominis apposita forte initialis littera J, Maurolyco anam dederit *Primum* efformandi, ut ante me ex Raynaudo observavit Papebrochius, tomo 5 Junii pag. 491 num. 27. Videtis apud laudatos Sammarthanos, an *Topographia* Maurolyci, accipi non debeat pro *Mappa mundi spirituali*, cum libro *super ea elucubrato*, quæ ibi inter alia Joannis Cabilunensis opera recensetur, quamque Raynaudus, tomo 11 pag. 287, vocat *Mappam sacram*. Ad nostra regredimur.

AUCTARIA.

Walburgæ,
Donati
& soc.

OSWEYD. In prima purus, hæc adjungit: In Banuaria, sanctæ Walburgæ virginis. In Africa, Donati & Justii martyrum & aliorum LI. Ex Hieronymianis accepti sunt, vide in Actis, eorum socios.

Ananie
& Petri,

LOVANIEN. Textui, etiam puro, subnectit: In Phenice [Phœnice] sanctorum Ananie presbiteri & Petri carcerarii ejus.

cum VII
militibus.

ANTVERP - MAX. ULTRAJECT LEYDEN. DANIC. & EDITIO ULTRAJECT-BELG. Idem habent initium, & sic deinde proseguuntur: Quorum primus sub præfide Maximiano flagris casus, fule acetoque vulnera aspersus, & cilicio asperissimo confricatus, deinde cum Petro prefato, ejus constantia converso, post varias penas, simul in succensam fornacem missus, cum aliis septem militibus in mare præcipitatus, gloriam martyrii adepti sunt. Vide Acta à Bollandio illustrata.

CENTULEN. Caret toto textui, sed legit: In Aldetrudis, Africa, natale sanctorum Donati, Justii, Ingenii & aliorum quinquaginta. Item, natale sanctæ Aldetrudis virginis.

BRUXELLEN. Totum fere Adonis contextum, tametsi non omnino purum, sic exhibet: Apud Egyptum, natale sanctorum septem fratrum Victorini, victoris Nycospori, Claudiani, Dyoscori, Seraphionis & Papiæ, sub Numeriano imperatore, agente Sabino duce. Quorum primus in pilam ex robore cavam & undique circumforatam missus, ac per singula foramina divissime transpunctus est; & cum nimius sanguis efflueret, eductus de pila, capite casus est. Secundus, manibus & pedibus amputatis, in eandem pilam missus, prioris tormenta sustinuit, & novissime gladio casus est. Tertius, cum ultro in pilam fuisset ingressus, indignatus judex jussit eum inde produci, & super craticulam, prunis substratis, aliquantisper assari & inverti; cumque in confessione persisteret, sublatus inde, minutim gladio concisus spiritum reddidit. Reliqui quatuor Claudianus & Dyoscorus flammis incensi; Serapion & Papias gladio perempti; omnes celebre martyrium consummaverunt. De Anania & Petro eadem habet, quæ codd. mediæ notæ. In fine autem subjicit: Item Aldetrudis virginis filia sancti Bovonis. Vult dicere Vincentii comitis. Vide Acta nostra, ubi ab Henschenio nonnullæ difficultates explanantur circa tempus vitæ Aldetrudis, circa diem obitus & alia catenus non satis perspecta.

Aldetrudis.

Item Aldetrudis virginis filia sancti Bovonis. Vult dicere Vincentii comitis. Vide Acta nostra, ubi ab Henschenio nonnullæ difficultates explanantur circa tempus vitæ Aldetrudis, circa diem obitus & alia catenus non satis perspecta.

HAGENOYEN. Alium textum composuit: Apud Egyptum, natale sanctorum martyrum Victorini & Victoris, Nycospori, Dyoscori, Claudiani, Serapionis & Papiæ, sub Numeriano imperatore Romano. Quorum primus & secundus & tertius, pro confessione deiatis, constanter exquisita suppliciorum genera tollentes, reliqui vero flammis sunt incensi, ultimi duo gladio sunt cæsi. Omnes itaque Sollemne martyrium dedicaverunt. Sequitur Anania annuntiatio, in qua sic positionem seu locum martyrii exprimit: In Veneti, sanctorum martyrum Ananie presbiteri & ejus Ananie carcerarii Petri. Quorum primus & c. ut codices mediæ notæ supra. In fine: Walburgæ virginis. Walburgæ, S. Pauli.

AQUICINCT. Inventio capitis sancti Pauli apostoli.

CODEX. D. DU CHEVALIGNAT B. In Phœnice, sanctorum Ananie presbiteri & Petri carcerarii ejus.

ALTEMPSIAN. Romæ, inventio capitis sancti Pauli.

STROZ. & MEDIC. Item, sanctorum martyrum Justii & Herenai & sancti Victoris episcopi & Justii martyris.

EDITIO LUBECO - COL. Textui, fere puro, solum superaddit: In pago Trecassino, beati Victoris confessoris. Spectat ad diem sequentem.

GREVEN. In Africa, Donati, Justii martyrum Donati & aliorum unius & quinquaginta. Item Herenai, & soc. Pysonis, Nestoris, Castæ. Sumpti sunt de more Hieronimi, ex aliquo apographo Hieronymi. Anania mar- & soc. tyris. Rome, Aglaës martyris. Vide indicem Prætermisforum. In pago Trecassino, beati Victoris confessoris. Aldetrudis virginis, filia sancti Bavonis, lege Vincentii comitis, qui & ipse sanctus colitur xiv Julii. Translatio sanctæ Walburgæ virginis. Probabilis est, eam hoc die obiisse, ut in Actis videre est.

MOLAN. Item sanctæ Aldetrudis virginis, filia sancti Waldetrudis. Dein minori typo: Eodæ die, sancti patris nostri Tarasii archiepiscopi Constantinopolitani. Editiones aliæ auctarium ponunt hoc modo: Item sanctæ Aldetrudis virginis, filia sanctæ Waldetrudis, quæ Malbodio monasterio secunda præfuit. In Sicilia, sancti Gerlandi ex Burgundia, episcopi Agrigentini, tempore Rogerii comitis. Die vigesima quinta, sancti patris Tarasii archiepiscopi Constantinopolitani. Vide insignem de eo Henschenii commentarium, & vitam à Gentiano Herveto à Græco Latine redditam; egregie illustratam.

IV Kal.

Die 26.

IN civitate Pergen Pamphiliæ, natalis beati Nestoris episcopi, ^{Nestoris.} qui persecutione Decii, cum die noctuque orationi insisteret, postulans, ut grex Christi custodiretur, comprehensus, nomen Domini mira libertate & alacritate confessus, equuleo crudelissime tortus est. Exin crucis suspendio victor migravit. Apud Alexandriam, ^{Alexandri} sancti Alexandri episcopi, gloriosi senis. Hic post beatum Petrum, Arrium presbiterum suum hæretica impietate depravatum, & divina veritate convictum, de ecclesia eiecit, ac postea inter trecentos decem & octo Patres, eundem in Nicæno concilio damnavit.

Ex Pratèn. Herinien. Tornacen. Antv-maj. Marchian. Pulsan. Munerat. Greven. & Molan.

VARIA LECTIO. Pergem pro Pergen scribunt Pulsanen. & Munerat. Lego Pamphiliæ cum codicibus prope omnibus, licet ultro fatear meliorem esse Molani lectionem, Pamphiliæ. Textus recte habet orationi insisteret, discrepat solus Pulsanen. qui scribit, incumberet. Sic Molanus contra omnes, posuit mirabili pro mira libertate. Equleo habent aliqui, secutus sum modum scribendi communiorum & accuratiorum. Pro Exin, in Greven. & Molan. legitur exinde: nec à vero sensu omnino aberrare videntur Pulsanen. & Munerat. dum ponunt & in. Scriptor codicis Antv-maj. posuit ex tamen quod prorsus nihil significat. Marchian. post Alexandri, omittit titulum episcopi. Arrium scribunt passim; male Antv-maj. Arrium. In Nicæno variant. Damnavit avi sui orthographiam redolet. Greven. in fine: damnavit eundem, Molan. eundem damnavit, utrobique recta constructio.

OBservatio. Diximus alibi, inter varias de Romani parvi auctore opiniones, unam esse multorum animis insitam, quasi hic ex Hieronymiano breviculum suum compilasset. Ego vero ex perpetua collatione, in qua tamdiu versatus sum, censeo oppositum longe esse verosimilius: & ut non diffiteor, eosdem quandoque Sanctos in eundem diem utrobique concurre, persuasissimum tamen habeo, auctorem illum raro ex Hieronymianis apographis quidquam accepisse. Ut ad textum hodiernum accedam, certe dum sic annuntiat: Apud Pergen Pamphiliæ, beati Nestoris episcopi, alium plane ducem habuisse oportet. Hoc ut perspicias, en Hieronymianum huius diei laterculum: Natalis sanctorum Alexandri, Nestoris, Theonis, Epion, & aliorum plurium. Quamnam hic, obsecro, convenientia? At sumere potuit ex die præcedenti: neque hoc opinor; verba conferamus. Lucense sic ibi habet: Pamphilia, natalis sanctorum Nestoris, & Casle. Corbeien-sia: In Pamphilia, natalis sanctorum Nestoris & Casle. Claudiani. Demum Epternacen: Pamphiliæ, natalis sancti Nestoris. Nusquam determinatus locus, nec appositus titulus; ubique ferme additi socii, quos à Nestore nostro remove nemo non cogitat. An hæc satis convenient, ut primus ex posterioribus hausisse dicatur, fallor si quis harum rerum peritus existimet. Crediderim ego Nestorem Magydenum ex Actis auctori Romani parvi innotuisse; in quibus cum diem satis determinatum non reperiret, huic pro suo arbitrio, ut nonnumquam solet, præ ceteris elegerit. Ex similibus Actis egregium clogium concinnavit Ado, à Notkero descriptum, à Nostro solita brevitate eleganter aptatum. Vide Acta ipsa, quæ Baronio & Henschenio probata, dubiis tamen multis obnoxia censet Tillemontius tomo 3 à pag. 351. Quis Nestor à Wandelberto celebretur, pater ex ejus versiculo: Nestore quartus orat, socio pariterque Theone.

Quod de Nestore sentimus, idem & potiori jure militat in Alexandro patriarcha Alexandrino, eum scilicet nequaquam indigitari in ea multorum martyrum classe, quæ hoc die in Hieronymianis, & quidem absque positione seu loci designatione refertur. Undecumque vero eum desumpserit (ego ex Rufino acceptum non dubito) & quæcumque ratione ductus, xxvi Februarii ipsum affixerit auctor Romani parvi; certum est ita in eo, hoc die legi: Alexandria, Alexandri gloriosi senis episcopi; certum est Adonem ex laudati Rufini Eusebio clogium Alexandro construxisse, quod ab Ufuaro & Notkero fere ad litteram descriptum, in cetera deinde Martyrologia dimanavit. Martyrologii illius auctoritatem eludere conantur eruditi aliqui recentiores, ut Alexandri obitum ex xxvi Febr. ad xvi Aprilis transferant, contra quam mihi visum fuerit in Tractatu Chronologico de Patriarchis Alexandrinis à num. 193. Ibi dicta non repeto, solum

solum observari velim ruere conjecturas omnes, quas multis agglomerat & mire contorquet eruditissimus Montfauconus, in prævio suo ad vitam S. Athanasii Monito. pag. XLVI, dum Romani parvi auctorem, textus Hieronymianos male interpunxisse & turbasse contendit, ut Alexandrum Alexandrinum hoc die collocaret, & si superis placet, etiam *martyrem* faceret, ut die sequenti clarius refellam. Melius & brevius Viro Cl. consilium suggeram; dicat rotunde, Romani parvi auctorem Sanctos nonnumquam, pro suo fere arbitrio, certis diebus illigasse, de quorum vero obitus die indubitam notitiam non habuerit: quod verum esse, ultro fatebimur: sed an hic obtineat, nec ipsi nec mihi exploratum est. Porro inter recentiores illos adversarios Castellani quoque numero, nimia libertate uti solitum, in mutandis diebus, quos à tot seculis Martyrologorum nostrorum unanimis consensus Sanctorum cultui consecraverat. Reliqua non moror, dum textus nostri origo & genuina simplicitas abunde demonstrata est.

AUCTARIA.

Fortunati.

OSWEYD. Textum purum refert, sed ci in fine adnectit: *Fortunati episcopi*. Alii codices socios adiungunt, in quorum numero non conveniunt, tu vide Henschenium & Florentinum, qui classes illas satis accurate dispecent.

ANTVERP. MAX-LUBEC. UGHELLIAN. BELIN. ANTVERP-MAX. VATICAN. num. 5949, ULTRAJ. LEYDEN. LOVANIEN. DANIC. & EDITIO ULTRAJ-BELG. Omnes etiam in textu satis puri, sic in fine habent: *Item Fortunati, & sociorum. Felici, cum aliis viginti & septem.*

Fortunati & sociorum.

ALBERGEN. Nescio unde ab solitis sociis recedat, hæc de Nestore ex Adone textui admiscens: *Ille letus psallebat, dicens: Benedicam Dominum in omni tempore, semper laus ejus in ore meo. Præses vero stupens super tanta tolerantia, volens eum blandis verbis a fide revocare, dixit ei: Vis esse nobiscum aut cum Christo tuo? Cui sanctus Nestor cum magno gaudio respondit: Cum Christo meo eram, sum & ero. Exinde crucis &c.*

De Nestore.

CENTULEN. Puto scriptoris oscitantia confusas esse binas annuntiationes hoc modo: *In civitate Pergen Pamphilia, sancti Fortunati episcopi & martyris, & aliorum triginta duorum. Vide Acta.*

BRUXELLEN. Textum fere purum, præter morem servat, in fine adiungens: *Item Felici martyris cum sociis viginti septem.*

Felici & sociorum.

HAGENOVEN. Textum etiam refert tantum non purum. In auctario convenit cum superioribus: *Item Fortunati & Felici cum aliis viginti & septem martyribus.*

Fortunati & sociorum.

AQUICINCT. Pro Nestoris, legit Nestorii, subditque in fine cum aliis: *Item Fortunati, Felici, cum aliis viginti septem.*

VICTORIN. & CODEX REG. SUECIE signatus num. 130. In fine habent: *Nivernis, sancti Agricolæ episcopi & confessoris. Alii vocant Agricolam, ut vide in Actis.*

Agricoli.

STROZZ. & MEDIC. Primo loco ponunt san-

ctum indigenam: *Apud civitatem Florentiam in paribus Tuscia, natale sancti Andreae episcopi & confessoris ejusdem urbis, successoris sancti Zenobii gloriosi episcopi & confessoris, magnifice sanctuarii, vite laudabilis & clarissimi viri, cujus corpus requiescit in ecclesia Cathedrali prædictæ urbis, juxta altare prædicti sancti Zenobii.*

EDITIO LUBECO-COL. De Nestore etiam De Nestore, aliqua ex Adone interferit, post custodiretur, his verbis; *comprehensus a quodam Hyrenarcho [Irenarcho] principe curia civitatis, oblatum est prædicti Polloni, a quo, dum confiteretur nomen Domini mira libertate & alacritate, multis tormentorum generibus affectus, & equuleo crudelissime tortus est. Exinde &c.* Sequitur de Alexandro. Tum: *Item sanctorum Fortunati & Felici cum aliis viginti & septem, martyrum. Arvernus, Agricola, beati Agricolæ episcopi & confessoris. In territorio Vianæ. Archiacensi, sancti Victoris confessoris.*

GREVEN. Item sanctorum martyrum Theonis, Epion, Justi, Donativi, Ampliati, Ingenti. Item Theonis. Fortunati episcopi, Felici & aliorum viginti & septem martyrum. De Agricolâ & Victore eadem habet quæ editio LUBECO-COL. In Hibernia, Oghani episcopi. Est inter Prætermisissos. Item Oghani, sancta memoria Jacelini, Prioris majoris Carthæ Jacelini. post Brunonem decimi, viri magnæ sanctitatis & meriti. Hic defunctum quemdam monachum Carthusiæ, ut à miraculorum ostensione cessaret, præcepto obedientie compescuit. Notatur solum inter Prætermisissos hoc die & præcedenti.

MOLAN. In prima editione: *Item Fortunati & Felici cum aliis XXVII. In territorio Archiacensi, sancti Victoris confessoris. Accedit in posterioribus: Die vigesima sexta, sancti patris Porphyrii, archiepiscopi Garæ. Vide insignem ejus vitam, à Marco discipulo descriptam, à Gentiano Herveto Latine redditam, & in Actis nostris ab Henschenio illustratam. Mirum est Martyrologos nostros de tanto viro non meminisse.*

III Kal.

Die 27.

Juliani & Euni.

ALEXANDRIÆ, passio sancti Juliani martyris. Is cum ita podagra constrictus esset, ut neque incedere neque stare posset, una cum Euno ministro suo, in sella judici offertur; qui camelis impositi jubentur per totam circumduci urbem, & flagris hinc inde inspectante populo laniari, usquequo finem ipsis verberibus fortirentur. In Hispaniis civitate Hispali, natalis sancti Leandri episcopi & confessoris, cujus prædicatione & industria, tota Gothorum gens per-

Leandri.

per Recharedum regem ab Arriana impietate conversa est. Lugduni, sancti Baldomeris viri Dei, cujus sepulchrum crebris miraculis Baldomeri illustratur.

Sic habent Praeten. Herimien. Marchian. Pullan. Munerat. Belin. Greven. & Molan.

VARIA LECTIO. Munerat. post *Is cum*, omittit *ita*, quæ particula ad rectam syntaxim requiritur. In Pullanensi pro *posset*, male legitur *potuisset*, & in Munerato pro *Euno*, habetur *Uno*, uti & in Marchianen. Belinus ponit *Enno*. Hic rursus pro *inspectante*, legit *spectante*, cui accinit Munerat. qui pro *Hispali* scribit *Hyspali*. *Hyspali* vero & *Hyspali*, quæ apud aliquos inveniuntur, seculi vitio tribuenda sunt. *Recharendum* habet prima Belini editio, altera cum omnibus codicibus *Recharedum*, quorum auctoritate ducti, ita in textu reliquimus. Munerat. tria hæc verba, *per Recharedum regem*, omisit. Scripti *Arriana*, ut pridie factum est. Marchianen., Pullanen., prima Belini editio & Greven. legunt *Baldomeri*, recte, opinor, quamvis aliorum codicum torrenti cesserim, qui cum Adone & Notkero constanter scribunt *Baldomeris* vel *Baldemeris*. Molan. item in editione altera ponit *Baldomeri*, corrigique etiam, quod male in prima legerat, *ipsum verberibus*, pro *ipsis*.

OBservatio. *Juliani* & *Euni* sacra commemoratio debetur auctori Rom. parvi, qui Sanctos illos non aliunde, quam ex Eusebio Rufini accepit, suntque de eorum numero, quorum certamina prædicavit Dionysius Alexandrinus, in sæpe laudata ad Fabium Antiochenum epistola, apud Eusebium libro 6 cap. 41, ex quo alii omnes. Sic habet prædictum Martyrologium: *Alexandria, Juliani martyris & Euni, qui cum ipso senem in confessione perduravit*. Ubi advertes, proprium Euni nomen *Cronion*, esse prætermisum. Ado ex Eusebii verbis elogium adornavit, quod Noster brevius exhibet. Satis mira est Montfauconi animadversio in Monito ad vitam Athanasii, de quo pridie etiam meminimus. Illic enim auctorem Rom. parvi arguit perturbationis & confusionis, quasi qui diversa in unum conflaverit, & ita quidem, ut per hæc verba: *Qui cum ipso senem in confessione perduravit*, indicet, *Eunum* cum *Alexandro* Patriarcha subiisse martyrium, utpote cum *Alexander*, ut vidimus die præcedenti, *gloriosus senex* dicatur. Sed hæc & reliqua, quæ ibi Montfauconus adducit, quam levi conjecturæ innitantur, ex sola illius Martyrologii, Adonis & Notkeri, lectione ad oculum commonstratur. Poterat autem oculos ipse suos convincere, si vel obiter Eusebium inspexisset loco citato, cujus verba hic referam: *Quorum Julianus, vir podagra doloribus constrictus, qui nec stare poterat nec incedere; una cum duobus aliis, qui ipsum portabant, adductus est. Horum alter statim negavit; alter, nomine Cronion, qui Eunus cognominabatur, nec non & SENEX ipse Julianus, cum Christum confessi essent* &c. Habet hic Montfauconus *senem* cum quo Eunus in confessione perduravit; habet, non quo Romanum parvum, sed se perturbationis acculet, quod nempe duorum dierum diversissimos textus in unum confuderit.

De *Leandro* celebri illo Hispalensi episcopo nulli Martyrologi Adone antiquiores meminere. Eum ipse primo loco annuntiat, his verbis: *Apud Hispaniam, civitate Hispali, sancti Leandri episcopi & confessoris: ad quem beatus Gregorius libros Moralium scribit: cujus predicatione & industria, tota Gothorum gens, per Recharedum regem, ab Arriana impietate conversa est. Qui etiam fratrem eius Erminigildum regem, & veniente adhuc patre heretico, ab eadem Arriana heresi, ad catholicam fidem correxit; atque usque ad gloriosam martyrii passionem, suis exhortationibus perduxit*. Hæc omnia Notkerus, primo etiam loco descripsit; Usuardus, mutato ordine, sensum Adonis secutus est. Rejicitur in Actis ad XII Martii propter rationes ibi assignatas, quarum præcipua, quod per totam fere Hispaniam non alio, quam eo die colatur. Putat Castellanus Martyrologos noni seculi ansam cepisse, *Leandrum Hispalensem* hoc die memorandi, quod in apographis Hieronym. inter Smyrneneses martyres *Leander* aliquis commemoretur. Non assentior, id enim in Adone iisque, qui ipsum secuti sunt, hætenus exemplo caret, saltem quod à me observari potuerit. Hunc de *Leandro* vericulum nobis reliquit Martyrologus metricus:

Tertius Hesperie Leandro antistite floruit.

Baldomerus etiam ab Adone primum in Fastis relatus est, cujus verba Usuardus ac Notkerus descripserunt. Nomen gallicum *Galmier* vel *Geaumier*, per rectam analogiam, difficulter à primitivo descendit. Pauca, quæ de eo Chiffletius eruit, vide in Actis ab Henschenio illustrata. De textu nostro dubii nihil superest.

AUCTARIA.

Honorine.

ORNAGEN. Textui puro & simplici superaddit: Eodem die, sancte Honorine virginis & martyris. Ex translatione maxime innotuisse videtur, ut docet Henschenius in Actis.

ANTVERP-MAJ. Hic mutilus est, sic habet: In Hispania civitate Hispali, natale sancti Leandri episcopi, ad quem beatus Gregorius libros Moralium scribit. Item eodem die in Alexandria, natale sancti Iuliani martyris.

ROSEYD. In prima purus, alteras duas in diem sequentem rejicit, hic vero iis substituit: Item in Africa, Dionis martyris & aliorum XXIII. Voluit dicere Dionysii. Alii numerant XXIV focios anonymos.

Dionysii.

Alexandri & soc.

ANTVERP. & MAX-LUBEC. In fine adjiciunt: Eodem die, Alexandri Abundantii & Fortunionis.

ANTVERP-MAX. ULTRAJECT. LEYDEN. LOVANIEN. ALBERGEN. DANIC. HAGE-OYEN. & EDITIO ULTRAJ-BELG. In prima & ultima fatis puri, in secunda de sancto Leandro post confessoris, interferunt: Ad quem beatus Gregorius libros Moralium scripsit. In fine habent ut supra & ut plures codices inferius: Eodem die, Alexandri, Abundantii & Fortunionis. Ex Hieronymianis à classe Theſſalonicenſium martyrum avulsi sunt: vide reliquos focios in Actis recte ordinatos, ubi quid in Romano hodierno erratum sit, facile deprehendes.

De Leandro.

CENTULEN. Ex toto textu Usuardino nec verbum exhibet, hoc solum ex Hieronymianis referens: In Africa, sancti Dionysii & aliorum XXIV martyrum. Jam dixi, non unam esse eorum codicum lectionem, cum aliqui solum numerent comites XXIII.

Dionysii & xxiv.

BRUXELLEN. Incipit à Leandro: Apud Hispaniam, civitatem Hispalim ... ut codices medice notat. Sequitur de Juliano & Euno. Tum: Eodem die Alexandria, Abundantii & Fortunionis. Melius habent codices supra. Apud Lugdunum, sancti Balduneti .... Denique: Item Fortunati martyris.

Abundantii & c.

Fortunati.

AQUICINCT. In fine: Item Alexandria, Abundantii & Fortunionis. Errorem jam notavimus. Et sancte Honorine virginis.

Abund. & c.

Honorine.

VICTORIN. & REG. SUEC. signatus num. 30 & UGHELLIAN: Item S. Alexandri, Abundantii, Fortunionis. Est augmentum quod sæpe recurrit.

Inventio S. Joan. Bapt.

MATRIC-CARTUS-ULTRAJ. Post textum plane mutilum, addit: Inventio sancti Iohannis Ba-

ptizast in margine: forte Iohannis filii Eutropii. Imo verosimiliter neutrius. Vide Prætermisſos. BIGOTIAN. CODEX signatus P 5, qui fuit PP. Cælestinorum: Item Alexandri, Abundantii, & Fortunionis.

REG. SUEC. signatus 428: Ipſo die sancte Honorine virginis & martyris.

CODEX. D. DU CHEVAL signatus B. Eodem die Alexandri, Abundantii & Fortunionis.

VATICAN. num. 5949. Alexandri Abundantii & Fortunionis & aliorum XXIV.

STROZZ. & MEDIC. Item S. Januarii. An ex Januarii focis SS. Alexandri, Abundantii & c.?

EDITIO LUBECO-COL. Post Leandrum hæc apponit: Vocatio ad apostolatam, sanctorum Petri, Pauli & Andrea Apostolorum. Sequitur de Baldomero. Dein: Eodem die, sanctorum Alexandri, Abundantii & Fortunionis martyrum. Ipſo die, beate Onofime virginis. Lege Onesima, de qua hodie Onesima in Actis.

GREVEN. Theſſalonica, Alexandri, Abundantii, Antrogoni, & Fortunionis martyrum. In Africa, Dionysii, Tactiani, Dionis martyrum aliorumque XXIII. Ita jam passim Grevenum accessiones suas ex apographis Hieronymi. inchoare advertimus. Onesima virginis. Item Machariu. Castro Conſtando Honorine virginis. Item Honorine beati Iohannis monachi, filii Eutropii magistri mi. Iohannis litum urbis Rome. Qui cum in omni ſanctitate annis ſepem in monaſterio ſetiſſet, Romam rediit, in domo parentum incognitus permanſit & in extremo vite parentibus ſe revelans, inter eorum brachia expiravit. Item beati Iohannis abbatis in Scythia, qui rogatus à fratribus, ut verbum aliquod ſalutare eis relinqueret, reſpondit: ex quo factus ſum monachus, nunquam propriam ſeci voluntatem, nec aliquid docui, quod non prius ipſe feciſſem. Item alterius Iohannis in eremo ſuperiori Thebaidis, vita, moribus, & abſtinentia præclari. Iohannis etiam alterius, qui in deſerto Surie tanta conſolationis gratia reſuſcit, ut quantacumque maſtitia aliterius, quis premeretur, paucis ſermonibus ejus lætitia & alacritate repletur. De his tribus & Synonymis aliis, vide indicem Prætermiſſorum.

MOLAN. Eodem die, beate Honorine virginis & martyris. Ita in prima editione. Aliæ ſic habent: Eodem die in Normannia, beate Honorine virginis & martyris. Die vigesima septima, sancti patris Procopii Decapolite, confessoris. Deum minori caractere: Item apud Metaphrastem, sanctorum Andronici & Athanasie. In syllabo Prætermiſſorum remittuntur ad 1x Octobris

Honorine. Prætermiſſos. Andronici & Athanasie.

Pridie Kal.

Die 28.

Romani abbatis.

Macharii & Rufini.

IN territorio Lugdunensi locis Jurensibus, depositio beati Romani abbatis, qui primus illic vitam heremiticam duxit, & multis virtutibus ac miraculis clarus, plurimorum postea pater extitit monachorum. Eodem die, sanctorum Macharii & Rufini.

Sumitur textus ex Præten. Herimen. Tornacen. Marchian. & Pulſanen. Concordat Munera: ſed translationem adjicit S. Auguſtini. Grevenus contra & Molanus in ultima annuntiatione Macharii & Rufini deficiunt. Antv. Max-Lubec. & paſſim codices reliqui redundant in Juſto & Theophilo. Plura vide in Obſervatione, cetera in Auctariis.

VARIA

VARIA LECTIO nulla. Omnes legunt *heremiticam* & *Macarii*, quam lectionem & supra & hic servandam censuimus.

OBSEVATIO. Quidquid de *Romano* abbate Jurensi in hodierno nostro textu po-
nitur, ex Viennensi sumpsit Ufuardus, & totidem verbis Notkerus (silentibus
de eo Sancto antiquis reliquis Martyrologiis) rescissa utrobique ultima Adonis periodo
hac; *Venerabile ejus corpus situm est in sinibus Vesonionum*; quam in nonnullis codicibus au-
ctioribus restitutam infra exhibebimus. Quae vero hic paucis Ado memorat, fuisse & dili-
genter eruderat Henschenius, qui ejusdem *Romani* vitam a coarvo scriptam, à Pe-
tro Francisco Chiffetio erutam, non minori studio illustravit. Sintne vero in praefata
vita interpolationes, quas recentior criticus se deprehendisse autumat, in Supplemento
examinabitur. Jam dixi abesse hoc die ab antiquis reliquis Martyrologis *Romani* nomen;
addo, hic vacare penitus Romanum parvum, ut nonnumquam in memoriam revo-
cem, quam parum verosimiliter opinentur aliqui, brevioris hujus Martyrologii aucto-
rem, Adonis contractorem esse, utpote qui hic vel unicum Sanctum notare neglexe-
rit, quem in Adone exstitisse manifestissimum est.

De *Macario* & *Rufino*, item *Jusso* & *Theophilo* agit hoc die laudatus Henschenius, eos-
que prudenter collocat inter duas numerosiores Hieronymianorum turmas, ad quarum
alterutram referendi videntur; ultimi fortasse ad priorem Alexandrinorum, primi ad
alteram. Obscuros esse Hieronymianos textus, legenti palam est, nec habuit Floren-
tinus quo classes accuratius distingueret aut ad proprias positiones reduceret. Nobis de
sola Ufuardi lectione, seu de solis *Macario* & *Rufino* quaestio est. Mirari autem fuit,
Castellanum pag. 803, tam rotunde asserere, apud Ufuardum aequae ac Adonem non
alium Sanctum hoc die signatum reperiri praeter solum *Romanum*, quod, nisi vehemen-
ter fallor, ex Molani editione supponere debuit; certe percarum sibi codicem Praten-
sem tunc non inspexerat, nec codicum aliorum Mss. ab Henschenio citatorum ratio-
nem habere voluit; de rei veritate non dubitaturus, si longam hic talium seriem con-
sultare potuisset. Variant Hieronymiana in martyrum nostrorum sexu, iisque pressius
insistendo, viderentur hi ambo *Macarius* & *Rufinus* in feminas transformandi. At cum
etiam Wandelbertus tam clare enuntiet: *Macario pridie Rufinus jungitur almus*; ita ab
illis alicubi inventum alteri necesse est, neque nobis ab auctoris nostri sententia desle-
ctere licet. Qua porro de causa ab his Martyrologis hi duo praecipue ex tot aliis selecti
sint, quis divinet? Credo ego id Arbitrarium fuisse, quemadmodum apud Rabanum &
Notkerum, quatuor aliorum factus est delectus: In *Alexandria*, *sanctorum Celeris*, *Pupilli*,
Legici (Notkerus *Gaii*). *Serapionis*, nulla factorum servata memoria; ut innumeris locis
apud duos illos Martyrologos usitavit, & in Nostro etiam saepius recurrit. Quam recte
Martyres illos digesserit Galefius & ex eo alii, vide in Actis pag. 723. De textus
nostri germanitate ambigi nequit, quidquid Grevenus & Molanus à ceterorum codicum
consensu deflectant.

AUCTARIA.

De Romano
& Adone.

ANTVERP-MAJ. Adonis clausulam re-
stituit, sic annuntiationem formans:
*In territorio Lugdunensi locis Iurensi-
bus, beati Romani abbatis, qui primus
ille heremiticam vitam ducens, & multis viran-
tibus ac miraculis clarus, plurimorum postea pa-
ter extitit monachorum. Venerabile corpus ejus si-
tum est in sinibus Vesonionum.* Soli duo codices
Mss Ufuardini reperiuntur, hic nempe & Cen-
tulenſis, qui careant *Macario* & *Rufino*.

ROSWED. Primo & secundo loco refert an-
nuntiationes duas de Leandro & Baldomero,
quas in eo codice huc male translatae, die præ-
cedenti notavimus. Sequitur textus hodiernus
plenus & purus.

ANTVERP. & MAX-LUBEC. Secundam an-
nuntiationem referunt sicuti etiam Henschenius
in Actis posuit: *Eodem die, sanctorum Macha-
rii, Rufini, Jussi & Theophili.* Atque hi in plu-
ribus codicibus sic conjuncti inveniuntur, pro-
cul dubio ex Hieronymianis apographis pri-

mus accepti, quamvis tres primi, aut saltem his
synonymi, inter Auctaria compareant xii Fe-
bruarii. Vide indicem Prætermissorum hoc die.

ALBERGEN. & DANIC Cum codicibus ejus-
dem notae mox citandis, textui modicissime
mutato nonnulla de Romano interferunt, quae
ex sola hominis cum altero Romano cognatio-
ne perperam commixta sunt, ut invenies in
nostro Prætermissorum indice ad nomen S.
Romani abbatis de Fontfrogo, & clarius ad xxi De Romano.
Maii. Verba illorum omnium codicum sunt:
*Hic beato Benedicto creditur habitum monachicum
tradidisse, eique ad sonum tintinnabuli vitæ
necessaria ministrasse.* Tum in fine annuntiatio-
nem subdunt, de qua supra: *Eodem die, san-
ctorum Macarii, Rufini, Jussi & Theophili.*

ANTVERP-MAX. ULTRAJECT. LEYDEN.
LOVANIEN. & EDITIO-ULTRAJ-BELG. Ad-
dunt præterea: *Item, translatio sancti Augustini Translat.
episcopi & confessoris, ab Ippone ad Sardiniam S. Augustini.*
Ubi notabis Leydenſem utrumque codicem &

R

Lova

Lovanienſem has voces interjicere, *Patris noſtri*; ut inde facile colligas, codices illos ad uſum cœnobiorum vel parthenonum Ordinis ſancti Auguſtini fuiſſe conſcriptos.

Macarii
aliſocii.

CENTULEN. Incipit: *Natale ſanctorum Papillii, [an non Papilli?] Iuſti, Theophili & Felicii martyrum. En delectum alterum ex Hieronym. plane pro arbitrio factum. De Romano hæc dumtaxat: In territorio Lugdunenſi, ſancti Romani abbatis.*

Recondit.
S. Auguſt.

BRUXELLEN. De Romano addit, quod habent alii ſupra, adjicitque ex Adone: *Cujus corpus venerabile ſuum eſt in ſinibus Veſontionum. Eodem die, ſanctorum Macharii, Ruſpini, Iuſti & Theophili. Et Papie, reconditio corporis beati Auguſtini eccleſie Iponenſis epiſcopi.*

Julii &
Juliani conf.

HAGENOVEN. adhuc aliquid ſuperaddit iis quæ de Romano ſuperius dicta ſunt. Videlicet: *Hic beato Benedicte patri nigrorum monachorum & gryſeorum creditur &c. Tum, poſt miſtraſſe: Eodem die, Julii & Juliani conſeſſorum: Qui, quales, aut pnde accepti ſint, non invenio. Utrum populares Aſſatici, poſtea inquiretur. Item eodem die, ſanctorum martyrum Macharii, Ruſpini, Iuſti & Theophili. Eodem die, ſancti Donati martyris, qui ſub duce Urfacio, & Marcellino tribuno, Carthagine paſſus eſt. Donati feſtum prævenitur, vide die ſequenti.*

Donati.

AQUINCINCT. Poſt monachorum, ſubdit: *De Romano. Hic etiam beato Benedicte in initio converſionis ſue adiutor & cooperator exſtitit. Eodem die, ſanctorum Macharii, Ruſpini, Iuſti & Theophili. In Alexandria, ſanctorum Dionyſii, Claudiani & Theophili. Unde hic Dionyſius acceptus ſit, non facile dixeris.*

Dionyſii
& ſoc.

VICTORIN. In fine: *Apud Papiam civitatem, reconditio ſancti Patris noſtri Auguſtini epiſcopi. Eodem die, ſanctorum Macharii & Ruſpini, Iuſti & Theophili martyrum.*

Oſwaldi.

MATRIC-CARTUS-ULTRAJ. Romani abbatis. *Macarii & Ruſpini martyrum. Oſwaldi archiepiſcopi Eboracenſis [in margine, alias Wigornienſis] magna ſanctitatis viri.*

VATIC. ſignatus num. 5949. & UGHELLIAN. *Sanctorum Macharii, Ruſpini, Iuſti & Theophili.*

MUNERAT. Ipſo die, tranſlatio beati Auguſtini epiſcopi & conſeſſoris.

BELIN. Sic orditur: *Papie, tranſlatio ſancti patris Auguſtini epiſcopi & conſeſſoris. In fine autem: Eodem die, ſanctorum Macharii & Ruſpini, Iuſti & Theophili.*

EDITIO-LUBECO-COL. Romanum etiam confundit cum ſancti Benedicte miniſtro, addens cum Bruxellenſi ex Adone: *Venerabile corpus ejus ſuum eſſe in ſinibus Veſontionum. Sequitur: Vocatio ſancti Philippi ad apoſtolatam. Vacatio Eodem die, Macarii &c. Ipſo die, ſanctæ Ruſine S. Philippi virginis. Addere potuiſſet Macaria. Vide ſupra in Obſervatione, & in Actis pag. 748. Tranſlatio beati Auguſtini epiſcopi de Ipona in Sardiniam, facta anno Domini quadringenteſimo nonageſimo octavo, temporibus Symmachi Papa & Anaſtaſii imperatoris, ab obitu ejusdem ſancti vii anno ſexageſimo ſecundo. Et hac ipſius tranſlatio dicitur [prima]. Spectat ad xxviii Auguſti.*

GREVEN. Macharii, Ruſpini, Iuſti, Theophili martyrum. Item ſanctorum Celeris, Pupilli, Claudionis, Macharii, Gaii, Serapionis. In Britannia, ſancti Oſwaldi epiſcopi Wigornienſis & conſeſſoris. Oſwaldi, Symphronia matronæ & martyris. Vide Prætermiſſos. Pynnoſæ virginis & martyris. Ruſine virginis. Ruſine. Tranſlatio prima ſancti Auguſtini epiſcopi de Ipona Sardiniam, facta anno Domini ccccxcviii, ab obitu ejus ſexageſimo ſecundo. Luitberge incluſæ, beate memoria. Vocatio ſancti Philippi Apoſtoli anno xxx, feria quinta, de qua Ioannis i.

MOLAN. Papie, tranſlatio S. patris Auguſtini epiſcopi & conſeſſoris. Eodem die, ſancti Macharii & Ruſpini, Iuſti & Theophili. In editionibus aliis ſolum adjungitur: *Die vigefima octava, ſancti patris & conſeſſoris Baſilii, ſynaceta ſancti Procopii, nempe Decapolitæ; de utroque in Actis xxvii Februarii. Sequitur hic Molanus Græcorum Horologium, de quo ſuperius locuti ſumus. Faſti Græci non omnimodè conveniunt. Maluit Henſchenius utrumque, die præcedenti conjungere ex Menologiis, tum illo, quod à Caniſio ex Sirleti verſione editum eſt, tum altero, quod Baſilii imperatoris appellatur. Plura vide in laudati Henſchenii commentario.*

